

*Nghìn lẻ một
nàng dâu*

Hoàng Minh Tường

NGHÌN LỄ MỘT NÀNG DÂU

---* ❖ *---

Tác giả: **Hoàng Minh Tường**

Nhà xuất bản **Phụ Nữ**

Nguồn text: **Waka**

Đóng gói: **@nguyenthanh-cuibap**

NGHÌN LẺ MỘT NÀNG DÂU

Tôi chuẩn bị làm một luận án Thạc sỹ về phái đẹp. Giáo sư Võ Nhu, người hướng dẫn tôi, khuyên:

- Đề tài rất hay. Nhưng rộng quá, e sức cậu không kham nổi. Hãy khoanh hẹp lại. Ví dụ như về các nàng dâu chẳng hạn.

- Hay quá - Tôi reo lên - Lâu nay em cũng nghĩ nhiều về vấn đề này. Các Nàng dâu Việt Nam xưa và nay. Một đề tài rất thú vị.

- Vậy thì trước hết cậu cần phải tiến hành một cuộc điều tra xã hội học. Ít ra phải hiểu biết được một nghìn nàng dâu.

- Ôi, thế thì quả là một công việc khó khăn - Tôi tỏ ý e ngại.

- Đừng nản. Phải có chừng ấy tư liệu thì mới mong có một cái luận văn Thạc sỹ tử tế - Thầy tôi động viên - Vả lại cậu có năng khiếu về văn chương. Biết đâu, nhân dịp này cậu lại có một thiên phóng sự hay về một truyện dài kỳ lý thú.

Tôi chợt nghĩ đến những câu chuyện bất hủ của xứ sở Một nghìn một đêm lẻ và hăm hở đi kiếm tìm một nghìn lẻ một nàng dâu Đất Việt.

1 Hoa hậu áo dài

Nàng dâu đầu tiên mà tôi nghĩ đến là cô giáo Thúy, người đã dạy tôi hồi phổ thông trung học. Cô giáo Thúy dạy văn giỏi có tiếng, đẹp người, đẹp nết, từng là thần tượng của thế học trò chúng tôi những năm đánh Mỹ. Gần hai chục năm, do mãi mê kiếm sống, tôi chưa có dịp gặp lại. Nghe tin cô mới chuyển gia đình về Hà Nội, tôi vội đi tìm.

Bấm chuông ngôi biệt thự hai tầng nằm tách biệt trong khu cư dân một vùng ngoại vi thành phố, tôi bồi hồi mừng tượng lại hình bóng cô giáo thân thương của tôi ngày nào. Cô sẽ từ trong nhà đi theo lối sỏi kia. Cô sẽ sững sờ một giây rồi sung sướng reo lên: “Trời ơi. Hoàng đấy ư em? Hơn hai mươi năm rồi mà em vẫn chẳng thay đổi chút nào...”

Nhưng kìa, người đang ra mở cổng cho tôi là một thiếu nữ. Chiếc váy quá ngắn để lộ một cặp giò trắng muốt, đẹp như thần vệ nữ. Chắc là con gái cô giáo Thúy. Tôi chớp mắt kinh ngạc khi thoáng nhìn ra một vẻ đẹp hoàn mĩ mà hầu như trong đời, đây là lần đầu tiên tôi được chiêm ngưỡng. Người tôi run lên, nổi gai lên - một phản xạ mà tôi chưa từng có bao giờ.

- Anh hỏi ai? Cần gì? - Cô gái cúi xuống nhòm qua ô cửa. Đôi mắt quá đẹp và quá sắc xía vào tôi những ánh nhìn chẳng có chút gì thiện cảm. Lập tức, người tôi như muốn co rúm lại, hết như cảm giác của một kẻ ăn cắp bị bắt quả tang. Tôi cup vội mắt xuống và chợt nhận ra sự bệ rạc, xoàng xĩnh của bộ quần áo không phẳng phiu, của chiếc honda 79 quá tàng...

- Dạ, xin lỗi... Tôi muốn gặp cô giáo Thúy...

- Không có nhà. Đến trường mà hỏi... Mà lần sau anh đừng có bấm chuông giật giọng thế nhá. Chối không chịu được.

Người đẹp nói sẵn và quay phắt, đóng sập luôn tấm chắn ô cửa.

Tôi có cảm giác vừa bị hắt một chậu nước lạnh và bắn vào người. Rã rời đến không còn hơi sức để nổ máy chiếc honda 79 cũ nát, tôi quay xe ì ạch dắt bộ ngược con đường ra chợ.

Thì may quá, cô giáo của tôi kia rồi. Hơn hai mươi năm mà cô chẳng thay đổi là bao, vẫn gương mặt phúc hậu ấy, vẫn dáng người đậm đà ấy...

Hai cô trò gặp nhau, mừng vui khôn xiết. Cô kéo tôi trở lại nhà.

- Ở chơi với cô lâu lâu một chút. Có nhiều chuyện tôi muốn nói với em...

Tôi biết cô giáo tôi có nhiều tâm sự, nhất là sau khi chú Tuấn hy sinh ở chiến trường, một mình cô nuôi con, chăm sóc mẹ chồng.

- Cô ơi, em gái út chắc là sinh trước năm chú Tuấn hy sinh - Tôi gợi.

Cô giáo tôi ngạc nhiên nhìn tôi rồi chợt hiểu ra.

- Cô chỉ có hai đứa con trai thôi. Cô bé vừa nãy em gặp là con dâu cô đấy. Vợ thằng Vũ Lâm. Em có còn nhớ nó không? Ngày các em học, nó mới đi mẫu giáo.

- Em nhớ ra bé Lâm rồi. Nhanh thật. Bây giờ Lâm cũng gần ba mươi tuổi rồi cô nhỉ?

- Ừ, nhanh thật. Mọi chuyện với cánh trẻ bây giờ cứ vùn vụt. Chuyện thằng Lâm nhà cô lấy con Hà My cũng thế. Ngay cái đêm Hà My đăng quang hoa hậu áo dài, thằng Lâm đã say như điên đảo.

Tôi như không tin ở tai mình.

- Thưa cô, cô vừa bảo Hà My là hoa hậu áo dài?

- Hoa hậu đấy em à. Cô là mẹ chồng của một hoa hậu áo dài. Em thấy có vinh dự không? Để cô kể tiếp cho mà nghe. Sau cái đêm đi xem Hoa hậu đăng quang, thằng Lâm về nói với cô: "Con phải lấy một hoa hậu làm vợ mẹ ạ. Tuyệt lắm. Mẹ có nhớ câu ca: "Một ngày tựa mạn thuyền rồng. Còn hơn chín tháng năm trong thuyền chài"? Cô nói: "Con mơ tưởng điều ấy làm gì? Con nhà giàu có quyền thế mới lấy được hoa hậu con ạ" Nó bảo: "Thế mà con sẽ lấy được hoa hậu. Rồi mẹ xem". Tưởng chuyện tầm phào ấy rồi cũng qua đi. Ai ngờ thằng Lâm nó cứ ngấm ngầm làm thật. Nó rủ một anh bạn đóng giả phóng viên của một tờ báo để phỏng vấn, chụp ảnh hoa hậu. Đây là bước làm quen đầu tiên. Tiếp đó nó mượn ô tô con của ông cậu làm giám đốc một công ty, đánh xe đến mời người đẹp đi ăn hiệu. Nó khoe đang làm trợ lý cho Giám đốc một công ty của Nhật Bản, một tháng lương năm tờ xanh. Nó mượn máy điện thoại di động đeo xệ một bên sườn, mỗi lần đến thăm người đẹp lại kêu tíu tít rồi để sát tai thì thầm to nhỏ. Trò lừa bịp ấy nào ngờ đã làm người đẹp xiêu lòng. Thế rồi dùng một cái thằng Lâm bảo với cô là nó sẽ cưới hoa hậu. Đó, bây giờ nhà cô đang có một hoa hậu tầm cỡ quốc gia...

Câu chuyện của cô giáo Thúy khiến tôi nổi máu tò mò. Và thế là một lần nữa, tôi lại được chiêm ngưỡng người đẹp. Lần này thì lâu hơn. Và quả tình, càng ngắm nàng tôi không thể tìm ra một khiếm khuyết nào. Mới hay, ban giám khảo thật có con mắt tinh đời.

Tất nhiên khi được cô giáo Thúy giới thiệu tôi là học trò cũ, hoa hậu Hà My đã tỏ ra tươi tắn và lịch thiệp với tôi một chút.

Lẽ ra, khách của mẹ đến nhà chơi. nàng dâu phải dọn đĩa pha trà nước. Nhưng tôi nhận ra cô dâu mới này không quan tâm đến chuyện đó. Cô ngồi trên giường, duỗi đôi chân tuyệt đẹp dọc thành giường và điềm nhiên vừa đọc sách vừa tóp tép ăn một cái gì đó.

Có tiếng ho rũ rượi trong buồng, tiếng ho của người già. Cô giáo tôi vội nói:

- Em ngồi chờ cô một lát. Cô phải vào xem bà cụ thế nào. Hai hôm nay, cụ bị cảm cúm.

Tôi hiểu bà cụ mà cô giáo tôi vừa nói là bà mẹ chồng, một bà mẹ liệt sỹ. Chấn hai mươi năm, kể từ khi chú Tuấn chồng cô hy sinh, cô đã ở vậy để nuôi dưỡng bà mẹ chồng và hai đứa con trai.

Tôi hơi ngạc nhiên nhìn hoa hậu Hà My. Tiếng ho và rên của bà cụ già không hề tác động gì đến cô. Cô vẫn thản nhiên đọc và thản nhiên nhai cái gì đó tóp tép.

Tiếng chuông điện thoại bỗng reo vang.

Tiếng chuông khiến hoa hậu áo dài như bừng tỉnh, vội lao ngay đến bên máy.

- Alô! Ai đấy? A cái Vân phải không? Trời ơi, con ranh. Tao mong mày chảy máu mắt... Vào cầu rồi phải không? A, phải khao nhé. Chiều nay tao đến. Thôi mày không phải đến đây nữa. Bà mẹ chồng khốn của tao cổ hủ lắm. Tao cấm. Ừ ừ. Lão béo ấy thì tao phẩy tay. Á à, lão quá...Con ranh...

Cứ thế, hoa hậu áo dài tuôn ra một tràng những mớ từ ngữ lộn xộn khiến tôi không thể đoán được câu chuyện của họ. Kỳ lạ nữa là càng nói qua điện thoại, nàng dâu của cô giáo tôi càng... tự nhiên như ruồi. Cô vừa nói như sấm liên thanh, vừa nhai tóp tép, vừa gác một chân lên bàn điện thoại, người ngả hẳn ra sau. Tưởng như không cần đếm xỉa đến sự có mặt của tôi. Tưởng như trước mắt cô, trên bộ ghế ba nan là một cục đất chứ không phải là cậu học trò của cô giáo Thúy năm xưa, một cử nhân đầy tài năng đang tiếp tục hoàn thành tiếp luận án thạc sỹ. Cái dáng ngồi của cô thật hờ hênh và thiếu văn hóa đến mức tôi bỗng đỏ bừng mặt. Ôi, cái váy ngắn lật lên. Và...

Tự nhiên tôi có một ý nghĩ buồn: Hoa hậu áo dài đang cố tình xúc phạm tôi hay nàng không có đủ kiến thức về ứng xử và giao tiếp. Chao ôi, cái đẹp bên ngoài dễ chinh phục người ta nhưng nó cũng dễ trở thành lối bịch, vô duyên khi thiếu đi những phẩm hạnh và vẻ đẹp bên trong...

Một tràng cười ngất nghẻo của hoa hậu áo dài xả vào ống nghe điện thoại khiến những ý nghĩ của tôi ngừng bật. Cũng lúc đó, từ trong buồng, cô giáo Thúy hốt hải chạy ra:

- Gay quá rồi. Hoàng ơi, giúp cô việc này nhé. Em ra gọi ngay cho cô một chiếc xích lô. Phải đưa gấp bà cụ đi bệnh viện cấp cứu em ạ.

- Vâng, em đi ngay đây!

Tôi bật lên như chiếc lò xo, nổ máy chiếc honda 79 tàng, lao vút ra cổng.

2 Cô giáo Thúy

phòng cấp cứu bệnh viện, các bác sỹ cho biết cụ Ty, mẹ chồng cô giáo Thúy có hiện tượng tràn dịch phổi và viêm phế quản cấp. Với một bà già 80 tuổi, để vượt qua căn bệnh hiểm nghèo này không thể là một việc dễ dàng.

Trong vòng hơn một tuần, hầu như lúc nào cô giáo Thúy cũng túc trực bên giường bệnh của bà mẹ chồng. Buổi tối, cô trải chiếc chiếu con dưới chân giường cụ Ty mắc bốn góc màn vào bốn chân giường, vật vờ ngủ qua đêm.

- Sao cô giáo không bảo vợ chồng Lâm vào trông nom cụ thay cô? - Tôi bắt đầu ái ngại cho cô giáo.

- Chúng nó chê bệnh viện bẩn, không chịu vào. Với lại, chỉ có cô mới trông được bà cụ. Công việc này đối với cô quen rồi...

- Bà cụ hay phải đi bệnh viện lắm hả cô?

Cô giáo tôi thở dài, mở túi đưa cho tôi một tập y bạ dày được đóng kẹp vào nhau. Tôi kinh ngạc gỡ từng tập y bạ và nhận ra không chỉ sức dẻo dai ghê gớm của một người già chống lại bệnh tật hiểm nghèo mà quan trọng hơn là tôi nhận ra sức chịu đựng, nghị lực phi thường và lòng tận tụy vô bờ của cô giáo Thúy. Chỉ tính trong vòng năm năm lại đây, bà cụ Ty đã từng đi viện 14 lần, lần lâu nhất tới hơn hai tháng giòng. Và, tất cả những lần ấy, chỉ một người duy nhất đến ăn ngủ bên giường bệnh, nâng giấc, chăm sóc người bệnh còn hơn cả mẹ đẻ của mình, là cô giáo Thúy.

Một lần vào thăm cụ Ty, nhân lúc cô giáo Thúy ra ngoài, bà cụ nói với tôi:

- Giá mà tôi chết đi được thì con mẹ Thúy đỡ khổ...

- Ôi, sao cụ lại nói thế?

- Sao ư? Là vì mỗi lần tôi đi viện là một lần nó cơ cực. Phúc đức cho tôi mới có được một nàng dâu như thế chú ạ...

Nghe cụ kể, tôi mới hiểu, thì ra ngoài chú Tuấn, chồng cô giáo Thúy, bà còn có một người con trai nữa. Nhưng cụ lại chỉ muốn được sống với con dâu cả. Anh con trai thứ hai đã mấy lần đến đón cụ về chăm sóc. Nhà anh giàu, có biệt thự, người ở. Nhưng cô con dâu thứ hai không hợp tính cụ. Về ở với vợ chồng con trai vài ba ngày là cụ lại đòi về với cô giáo Thúy.

- Hồi chú Tuấn mất, cô giáo Thúy mới chưa đầy ba mươi tuổi - Tôi nói với bà cụ - Hồi ấy chúng cháu vừa vào đại học. Nghe tin chú Tuấn hy sinh, bọn học trò chúng cháu đến thăm và chia buồn với cô giáo. Hôm ấy tất cả cô trò đều khóc...

- Khổ, sau đận ấy, tôi cứ khuyên nhủ mẹ Thúy đi bước nữa. Vẫn còn hơ hớ ra thế, đứng vậy làm sao nổi. Nhưng mẹ Thúy nhất mực gạt đi. Nó bảo, vì tôi và hai thằng con trai nó, nó chẳng đi đâu cả, chẳng đèo bòng với ai hết. Nói chỉ riêng chú biết thôi nhá, chính tôi cũng đánh tiếng rủ mấy đám, mà đều không thành...

- Ngày ấy cô giáo Thúy cháu vẫn còn đẹp, cụ nhỉ?

- Đẹp chứ. So với nhiều cô giáo chưa chồng, con mẹ Thúy vẫn hơn hẳn. Nhưng vẻ đẹp bề ngoài làm sao sánh với vẻ đẹp bên trong. Con mẹ Thúy nhà tôi được cả người, được cả nết. Chồng chết, một mình nuôi hai con, một mẹ chồng mà đời sống kinh tế vẫn đàng hoàng. Chú có biết con mẹ Thúy xây ngôi nhà bây giờ bằng cách nào không?

Tôi tỏ vẻ ú ớ không biết gì. Thế là bà mẹ chồng bắt đầu rĩ rả kể hết mọi chuyện về nàng dâu làm kinh tế, làm ngoại giao như thế nào.

Tôi nhớ lại căn nhà tập thể ở trường cấp III quê tôi hơn mười năm trước. Cả gia đình cô giáo Thúy hồi ấy quay quanh 18 mét vuông ở đầu hồi dãy nhà cấp bốn. Hai chiếc giường cá nhân ghép lại thành một giường đôi. Bàn học trò kê thành bàn soạn bài của cô giáo. Cuộc sống vật chất thiếu thốn đủ đường.

Nhưng rồi bỗng có phong trào nuôi chó Nhật. Cô giáo Thúy vay tiền ngân hàng mua một lúc bốn con chó giống. Chó ở chung với người, ăn ở sạch sẽ hơn người. Người ốm chỉ được ăn cháo, chó ốm lại được ăn sữa, mời bác sĩ đến tận nhà khám bệnh. Những con chó bông xù màu trắng nõn nhõn nhơ đi lại trong những chiếc cũi gỗ trên nền gạch men lúc nào cũng lau bóng như gương. Chúng lớn cùng nỗi vui mừng của cô giáo Thúy. Và rồi chúng sinh sôi. Mỗi lứa bốn con, sáu con xuất chuồng mang về cho cô hàng chục triệu đồng.

Cô giáo Thúy quyết định chuyển nhà về thành phố. Với số tiền nuôi chó giành dụm được, cô đủ mua một trăm mét vuông đất ngoại thành, rồi mua vật liệu xây dựng. Cô tiếp tục nuôi chó cảnh, nuôi chim cú, chim vẹt Nhật và chim yến - những món hàng đang trở thành thời thượng trong thành phố.

Hai anh con trai lần lượt vào đại học, đi du học nước ngoài. Cậu con trai cả Vũ Lâm về nước được nhận vào làm ở một công ty nước ngoài. Khi phong trào nuôi chó Nhật không còn thịnh hành, giá chó cảnh rẻ hơn cả chó thịt, cô giáo Thúy đã chuyển hướng

mở lớp học tiếng Anh và tin học tại nhà. Cứ thế, bằng khả năng nhạy bén với cơ chế thị trường và sự lao động không mệt mỏi, cô giáo Thúy đã đưa mức sống gia đình vượt lên mức trung lưu đô thị.

- Vừa rồi con mẹ Thúy được lên chúc mẹ chồng - Bà cụ vừa thở phều phào kể với tôi. - Nàng dâu là con Hà My, hoa hậu áo dài áo ngắn gì đấy, chú ạ. Ôi chao, bọn trẻ bây giờ chỉ muốn làm mẹ chồng chứ không muốn làm nàng dâu. Con Hà My nó cãi mẹ Thúy dom đốp. Lười thì không ai bằng. Chỉ thích ăn ngon mặc đẹp. Đấy, chú có thấy nó vào thăm tôi đâu. Con mẹ thúy là mẹ chồng nhưng mà khổ gấp mấy lần tôi...

- Nay bà đừng có mà nói xấu người khác.

Tiếng nói chát chúa ấy khiến cả tôi và bà cụ Ty cũng ngừng phất lên. Chúng tôi nhận ra Hà My đang đứng chống nạnh ở sát giường.

- Ôi, con Hà My... Bà đang kể chuyện về mẹ mày đấy chứ.

- Khen mẹ, nói xấu con, cái trò ấy hay ho gì? Bà sắp kể miệng lỗ rồi phải để phúc cho cháu con chứ!

Hà My nói san sát như tiếng xé vải. Đến lúc này tôi mới nhận ra giọng nói của cô sao chua và rít thế.

Đúng lúc ấy, cô giáo Thúy xách cặp lồng phở từ ngoài phố về. Thấy Hà My, cô vội nhoẻn cười.

- Con vào thăm bà đấy ư? May quá, mẹ đang mong vợ chồng mày. Nếu không bạn thì ở lại trông bà cho mẹ một buổi...

Hà My nói giọng tỉnh khô:

- Con bạn. Chiều nay con hẹn đưa bạn đi may bộ váy áo ở Shop thời trang Ánh Tuyết.

- Thế mà mẹ cứ tưởng...

- Nhân tiện đưa bà chị họ con vào bệnh viện, con ghé thăm bà. Chị ấy vừa chuyển vào phòng ngoại. Bị ông chồng vũ phu đánh vỡ đầu, phải khâu đến tám mũi.

- Làm sao mà bị chồng đánh?

- Cũng là chuyện mẹ chồng nàng dâu.

Tôi nhìn Hà My đầy vẻ cầu cạnh:

- Lát nữa Hà My đưa tôi sang thăm bà chị họ một lát được không?

- Sẵn sàng - Hà My nhìn tôi dò hỏi - Anh có vẻ thích làm quen với gái có chồng lắm nhỉ?

Tôi nhún vai và mỉm cười.

3 Ghen ngược

Gô chị họ của Hoa hậu áo dài cũng chỉ trạc tuổi Hà My, khoảng mười chín, hai mươi. Hóa ra bây giờ có một lấy chồng sớm, càng những cô có vẻ sạch nước cần một chút, mới mười bảy mười tám đã tí tởn muốn lấy chồng.

Khi Hà My dẫn tôi đến thăm cô chị họ thì bệnh nhân có vẻ vẫn còn đang mê mết.

- Chị Thu Nga ơi, có khách đến thăm đây này.

Hà My cúi xuống mái đầu quần băng trắng toát. Một lát, khối băng trắng ngọc ngậy, rồi nửa gương mặt đầm đìa nước mắt khẽ nghiêng về phía tôi.

- Tao chẳng thiết sống nữa. Hà My ơi.

- Nói đại nào. Mấy hôm nữa thì vết khâu sẽ lành. Anh Tuấn đi xin lỗi chị rồi còn gì...

- Tao chẳng trách lão ấy. Tao chỉ căm thù mẹ chồng. Đời thuở nhà ai, mẹ chồng lại đi ghen ngược.

Tôi tưởng mình nghe lầm. Sao lại ghen ngược? Mẹ chồng ghen ngược với nàng dâu ư? Tôi nhìn Hà My có ý dò hỏi. Hoa hậu áo dài bỗng vuốt bàn tay thon mềm lên gương mặt cô chị họ và bật cười khanh khách.

- Thôi, bà nằm nghỉ đi. Hâm hấp nó vừa vừa chứ. Làm gì có chuyện ghen tuông vớ vẩn ấy...

Nói rồi Hà My ra hiệu cho tôi: “Chuôn thôi anh. Mình mà ở đây là bà ấy lại ca bài ca mẹ chồng hàng tiếng đồng hồ”.

*

Câu chuyện “ghen ngược” cứ ám ảnh trong đầu tôi hàng tuần lễ. Đợi cho Thu Nga lành vết thương, tôi đến thăm và khéo léo gợi lại chuyện ghen tuông ngược đời.

- Em nói sai em không là giống người - Thu Nga thể thốt - Bà mẹ chồng em, anh biết rồi đấy, sáu sọi rồi còn gì. Thế mà ngay sau ngày cưới em về đã ghen lỏng, ghen lộn.

- Hay nhỉ? Mình vẫn không hình dung nổi bà cụ “ghen” như thế nào?

- Ví dụ nhá. Ngồi ăn cơm, em ngồi sát vào chồng em, gác chân, khoác tay nhau, thế là bà khốt lườm nguýt. Có khi đang ăn, ném đũa đánh toạch, hăm hăm đứng lên. Hay ví như lúc tắm. Nhà em tắm trước, em đẩy cửa phòng tắm vào tắm chung. Thế là bà khốt đi

lại lồng lộn bên ngoài, chửi mào mắng chớ. Hoặc như nhà em nằm đọc sách trên giường, em nằm chen vào, gác chân, ôm cổ... bà khốt nhìn thấy lại ngấm nguyền, lại đá thúng đụng nia. Có lần bà khốt hằm hằm gọi chồng em ra mắng té tát. Nào là vô văn hóa, chuyện âu yếm vợ chồng phải kín đáo, tế nhị. Trước mặt bố mẹ, anh em... không ai làm những việc gai mắt như thế. Tóm lại, cứ nhìn thấy chúng em thân mật, âu yếm nhau là bà ta lại lồng lộn, hằn học...

- Đây, xin lỗi, hình như bà cụ chỉ có mình anh ấy là con trai? - Tôi cắt ngang câu chuyện.

- Vâng. Bà ấy chỉ có nhà em là con trai duy nhất. Ông cụ mất khi nhà em mới ba tuổi. Bà khốt ở vậy nuôi hai đứa con, bà chị gái và chồng em.

- Vậy thì tôi hiểu rồi...

Tôi thầm mừng tượng ra cảnh ngộ một người đàn bà góa, dồn hết tình cảm chăm lo cho đứa con. Với bà, đứa con là tất cả. Bà yêu con mình với một tình yêu đầy sở hữu và mê muội. Và rồi người con lấy vợ. Cô gái lạ hoắc từ đâu bỗng đến chiếm gọn đứa con trai bà. Thậm chí anh con trai còn yêu chiều vợ gấp trăm lần người đã chăm bẵm nâng niu anh. Người mẹ bị hụt hẫng, như bị mất mát lớn. Đứa con trai, cái vật thể bé bỏng và thân yêu mà bà từng sở hữu hơn hai mươi năm giờ bỗng như không còn là của bà nữa. Cảm giác mất mát này là có thực. Nếu người con trai và nàng dâu mới nhận biết được tâm trạng này ở người mẹ để có những ứng xử tế nhị với mẹ, chắc chắn hiện tượng khó chịu mà cô gái gọi bằng một từ không chính xác lắm là “ghen” ở người mẹ sẽ được giải tỏa. Nhưng nếu họ quá “hồn nhiên”, lộ liễu âu yếm nhau hoặc đôi khi cố tình khiêu khích... thì hiện tượng này ở người mẹ chồng rất dễ xảy ra.

- Tôi nghĩ rằng các bạn rất yêu nhau - Tôi nói với Thu Nga - Nhưng có lẽ các bạn quá tự nhiên, đôi khi có những cử chỉ hành động yêu nhau thái quá trước mặt mẹ chồng...

- Thì anh tính, tuổi trẻ chúng em đã yêu nhau là quên hết sự đời - Thu Nga nói và hất mớ tóc ra sau, vẻ bất cần - Đã yêu thì trời cũng bé. Với lại anh biết không, nhà em chỉ có duy nhất một phòng 18 mét vuông. Giường vợ chồng em kê phía trong, giường bà khốt kê phía ngoài, ngăn cách nhau bởi chiếc ri đô vải hoa. Vợ chồng nằm ngủ trưa, bà già cũng chĩa mắt nhìn soi mói. Sáng ngủ dậy muộn một tí cũng sinh chuyện. Mà kì lắm, suốt đêm bà ấy không ngủ hay sao ấy anh ạ. Nửa đêm, vợ chồng thì thảo với nhau, đã thấy bà ấy bật đèn sáng choang, ngồi lù lù giữa giường. Bốn, năm giờ sáng, trời còn tối đen, đã thấy dậy mở toang cửa, rồi cọ rửa, giặt giũ, dội nước ào ào. Trời ơi, số em nó khốn nạn. Tưởng lấy được ông con trai một, như chuột sa chĩnh gạo, nào ngờ rơi vào

chốn địa ngục trần gian. Lúc nào em cũng có cảm giác sống cạnh một cai ngục...

Nàng dâu nói thao thao kể tội mẹ chồng. Đường như lâu lắm rồi cô mới trút bỏ được những ám ức chồng chất. Tôi lái câu chuyện:

- Nhưng chẳng lẽ những hiểu lầm vặt vãnh ấy lại dẫn đến cuộc xô sát đáng tiếc mà hậu quả là Thu Nga phải nằm viện hơn một tuần nay?

Cô gái bỗng sờ lên mảng da đầu, nơi tám mũi khâu đang lên da non trên mảng tóc bị cắt trắng hếu. Tự nhiên cô khóc nức:

- Đấy, tất cả cũng chỉ tại cái máu ghen ngược của bà ấy. Suốt mấy tháng trời em nhẫn nhục như nhịn cơm sống. Thế rồi buổi sáng chủ nhật ấy, chúng em ngủ dậy muộn. Đến chín giờ hai đứa vẫn nằm nói chuyện trên giường. Em cũng chẳng nhớ rõ lúc ấy em nói với nhà em chuyện gì. Hình như một câu chuyện về bà lao công ở cơ quan em. Đúng lúc ấy thì bà ta giở trò. “Này, chị có chửi tôi thì ngồi dậy, ba mặt một nhời...”. “Con nói gì mẹ? Mà sao mẹ cứ hay dòm dỏ vào câu chuyện giường ngủ của chúng con thế?”. “A, chị nói ai dòm dỏ? Này, đừng có hỗn láo như loại dĩ điểm đầu đường xó chợ thế nhá”. Bà ấy đã chạm đến cái máu điên của em. Em vùng dậy khỏi giường, sẵn tới mặt đối mặt với bà ấy, sẵn sàng đấu tay bo. “Này, bà là mẹ chồng, phải để cho cái đứa con dâu nó kính nể, chứ đừng để nó coi thường. Ngày xưa ai cấm duyên bà. Bây giờ bà già bà cấm duyên tôi?”. Thế là bà ấy lồng lên, xỉa xói con trai, rằng chui vào váy vợ, đội vợ lên đầu để vợ hỗn láo với mẹ chồng. Anh con trai bắt đầu nhảy vào cuộc. Anh ấy đẩy em vào nhà. Em không chịu. Lời qua tiếng lại mỗi lúc một âm ỉ. Rồi em nói một câu gì đó, bà ấy xông vào túm tóc em. Uất quá, em nhổ một bãi nước bọt, chẳng may trúng mặt bà ấy...

- Trời ơi, sự thể đến nông nổi ấy ư? - Tôi bật kêu lên.

- Vâng, em cũng chẳng hiểu sao lúc ấy mình lại làm thế. Chính hành động ấy của em đã làm anh Tuấn nổi cơn điên. Thấy bà mẹ ôm mặt rú lên, Tuấn liền vớ chiếc cán chổi nhằm đầu em giáng xuống...

Tôi chia xẻ với Thu Nga tấn bi kịch gia đình, nhưng quả tình là không thể nói một lời nào để an ủi cô được. Vết thương của cô, hóa ra không phải là kết cục của hành động vũ phu của người chồng mà là do chính cô đã góp phần đẩy tới...

*

Bà mẹ chồng Thu Nga thật trái hẳn với sự mừng tượng của tôi. Đó là một người đàn bà trẻ hơn nhiều so với tuổi sáu mươi. Dáng người đậm, khuôn mặt tròn phúc hậu, bà không hề có dáng vẻ gì của một người mẹ chồng đão đẽ.

- Khốn khổ, nào tôi đâu có ghen tuông gì. Con cái hạnh phúc, tức là tôi hạnh phúc. - Bà tâm sự với tôi - Chỉ buồn là bọn trẻ bây giờ chúng nó chỉ biết sống cho riêng bản thân chúng mà quên những người xung quanh. Tất nhiên, chẳng có nàng dâu nào lại muốn sống với mẹ chồng. Tôi biết rõ điều này nên rất cảm thông với bọn trẻ. Nhưng anh thử nghĩ xem, liệu người mẹ chồng sẽ cảm thông được bao nhiêu lần khi mà nàng dâu luôn luôn coi bà ta là một con số không? Quá quắt hơn nữa là nhiều khi nàng dâu ấy lại cố tình muốn bà ta không còn tồn tại trên đời...

Tôi thực sự phân vân. Không biết nên tin nàng dâu hay nên tin mẹ chồng?

4 Cô hàng cơm

Tôi về quê. Mới đến đầu làng đã nghe tin mọi người kháo ầm lên: “Thằng Khâm sắp lấy vợ Hà Nội. Thằng Khâm đi làm thợ nề, mê con gái bà bán hàng cơm”:

Khâm là con bà chị gái tôi, gọi tôi bằng cậu. Thi lớp 12 xong, không đỗ đại học, đi lính nghĩa vụ hai năm rồi về quê làm ruộng. Quê tôi ruộng ít người đông. Mỗi hộ dăm sào, cày cấy gặt hái mười tuần là hết việc. Nhân cư vi bất thiện. Thanh niên sinh ra chơi bời lêu lổng. Một lần về quê, thấy thằng Khâm theo đám thanh niên hư hỏng vùi đầu vào chiếc bạc, tôi điên tiết cho nó mấy cái bạt tai rồi dẫn nó ra Hà Nội, gửi một ông bạn cai thầu xây dựng. Làm phu hồ, công việc vất vả, thế mà anh chàng lại phấn khởi, bỏ được thói cờ bạc. Thì ra cái đất Hà Nội có sức hút với thanh niên nông thôn ghê gớm. Đến chơi với tôi. Khâm bảo: “Cháu không về quê nữa đâu cậu ạ” “Sao? Tìm được việc gì danh giá hơn nghề phu hồ rồi phải không?” - Tôi gặng hỏi... “Không. Cháu vẫn làm nghề xây dựng thôi”. Ái chà, anh chàng cũng sĩ diện ra trò. Không nói phu hồ mà nói nghề xây dựng. Tôi cười khẩy: “Ta biết rồi. Chắc trong quá trình đi xây dựng, đã cưa cẩm được con gái của một bà chủ...” Thằng Khâm cười tủm tỉm, mặt đỏ bừng như uống rượu. Không nói, nhưng cậu chàng đã ngầm thú nhận với tôi rằng cậu đã bắt đầu yêu.

Cái sự yêu của Khâm, không ngờ chóng vánh và tốc độ đến chóng mặt. Vừa đặt chân tới ngõ, bà chị gái tôi đã ca cẩm:

- Cậu phải khuyên thằng Khâm cho tôi. Nó bắt tôi phải ra Hà Nội cưới vợ cho nó.
- Thì mừng cho nó chứ sao. Hai mươi bảy tuổi, lấy vợ được rồi.
- Ai chả biết thế. Mới đầu, nghe nó khoe, tôi cứ khắp khởi mừng thầm, vì nghĩ con mình sắp lấy được con bà chủ khách sạn, ô-ten vừa giàu có vừa danh giá. Nào ngờ chỉ là con bà hàng cơm ở ngoài phố bờ sông thôi cậu ạ. Mấy hôm nay làng xóm người ta bàn tán ghê quá.
- Bàn tán thế nào?

- Họ bảo, bán hàng cơm cũng là loại đầu đường xó chợ, dân tứ chiếng, anh chị. Lấy ngũ ấy về để nó làm mẹ chồng. Có người còn bảo, dào ôi, khéo mà thằng Khâm bị quả lừa. Ngũ ấy có khi trăm thằng... Cậu ơi, cậu phải khuyên cháu giúp tôi. Ở nhà, tôi đã dấm cho nó đám con Bà Hợi rồi. Con bé tên là Hạnh, mới 18 tuổi, vừa đẹp người, vừa hay

lam hay làm...

- Ý thằng Khâm thế nào?

- Nó cứ dứt khoát lấy con gái bà hàng cơm cậu ạ. Chỉ có cậu nói là nó nghe.

- Thế thì cậu cũng phải nghe nó. Ý nó đã quyết, tức là nó đã tìm hiểu kỹ, đã yêu đương nhau rồi. Với lại chính chị cũng đã biết con bé hàng cơm ấy đâu mà gàn nó. Để em sẽ bày cách giúp chị tiếp cận nàng dâu mới...

Bà chị gái tôi đồng ý kế hoạch của tôi. Chúng tôi đóng vai hai người nhà quê. Bà chị tôi thì chẳng phải đóng, tất nhiên đã đặc sệt chất nhà quê rồi. Tôi kiếm một cái mũ lá, áo bộ đội bỏ ngoài quần, trông cũng na ná một ông phó mộc. Chúng tôi hỏi thăm quán cơm bình dân phố bờ sông. Quả đúng như tôi dự đoán, đây là khu lao động, nơi tụ hội hầu hết các kíp thợ nề ở nông thôn ra, các nhóm phu hồ, thợ tạp dịch từ các vùng Hà Bắc, Thái Bình, Hải Hưng lên kiếm việc những ngày nông nhàn. Mở quán cơm bình dân ở đây thì trúng quá. Buổi trưa, buổi chiều, khách đông nghìn nghịt.

Chẳng khó khăn gì, tôi nhận ra ngay Thắm, cô người yêu của thằng Khâm, con gái bà chủ hàng cơm.

Tôi rỏ tai bà chị:

- Chị ngắm kỹ mà xem. Cao lớn, khỏe mạnh, da bánh mật, mông to, vú chắc... Về hình thức, nếu tuyển hoa hậu, cô này sẽ vượt qua vòng đầu. Nói cụ thể hơn, cô này cao khoảng một mét sáu, số đo ba vòng chừng 85-70-95.

- Dạ, hai bác dùng gì thế ạ? - Cô gái không hề biết chúng tôi đang bình phẩm về cô, hồn nhiên chào mời. Tôi nhìn cô và thẩm nhận xét nhanh: mắt to, hiền, miệng tươi, răng hơi to, mũi thô. Tóm lại là một khuôn mặt không sắc nước nhưng dễ coi.

- Cho hai suất, mỗi suất ba nghìn đồng - Tôi nói.

- Ấy chết, cậu, sao lại gọi ít thế - Bà chị tôi định gọi thêm, nhưng tôi đã kịp ra hiệu ngừng lại: Hãy gọi một suất cơm ít tiền nhất xem họ phục vụ ra sao.

- Nhưng mà cậu cũng phải uống bia chứ - Bà chị tôi nói rồi đồng dục gọi - Cho thêm một cốc bia.

- Nửa cốc bia thôi - Tôi cải chính.

Không hiểu sao tự nhiên tôi lại có cái ý định muốn tỏ ra là khách hàng hết sức gàn dở và khó tính. Nửa cốc bia thì ai mà phục vụ được.

Vậy mà cô gái vẫn tươi như hoa, trịnh trọng rót từ thùng nửa cốc bia hơi và kính cẩn

bê đến trước mặt tôi.

Đến lượt bà chị gái tôi đỡ quẻ. Khi Thắm hai tay bưng bát canh đến, miệng tươi như hoa mời khách thì bà chị tôi không biết vô tình hay cố ý, gạt mạnh tay làm bát canh đổ tung tóe ra bàn.

- Ôi chết, tôi xin lỗi.

- Không sao ạ. Để cháu múc bát khác - Cô gái vẫn không tắt nụ cười trên môi, nhanh nhẹn lấy khăn lau sạch nước canh trên bàn rồi đi múc một bát canh riêu cua khác mang đến.

Bà chị tôi bấm vào tay tôi, thì thào:

- Được đấy cậu ạ. Phải đứa khác nó đã xơi xơi mắng vào mặt mình. Mà không cứ gì đối với tôi và cậu, với người nào nó cũng tươi cười chào mời đon đả. Làm dâu trăm họ mà vẫn đoan trang, nét na thế kia là hiếm lắm...

Tôi biết bà chị gái tôi đã bị nàng dâu tương lai cảm hóa. Chính tôi cũng không ngờ Thắm lại nét na, tận tình đến vậy. Lại nhớ cái thời bao cấp, trăm cô mậu dịch viên thì trăm linh một cô, mặt lúc nào cũng vênh như chiếc diệp cày, nói năng với khách như dùi đục chấm mắm cáy. Ngay thời kinh tế thị trường bây giờ cũng vậy, vào nhiều khách sạn, hotel, nhiều cô tiếp viên vẫn như những cô hàng mắm tôm.

- Thằng Khâm nó cũng tinh đời ra phết đấy chị ạ - Tôi nói - Xem ra gia đình con Thắm là một gia đình nề nếp gia giáo. Từ này giờ em để ý thấy con bé nói năng với mẹ và với mọi khách hàng lễ phép lắm. Nhà này cũng là nhà lao động nên họ lấy cái sự chịu khó, cần cù làm cơ bản. Đấy chị xem, con bé ăn mặc nền nã chưa...

- Tôi thấy đám này được - Bà chị tôi nói - Mình đóng vai người qua đường ăn bữa cơm thường rồi đi mà xem ra nó đối xử trân trọng, thế là biết quý người cậu ạ. Với lại, cậu thấy không, ba nghìn một suất cơm, rẻ đáo để. Một đĩa thịt luộc, một đĩa dưa giá, một bát canh riêu cua, một đĩa cà, hai tô cơm đầy tú ụ. Nhà mình nấu cũng chẳng được thế này. Họ lấy lượng khách nhiều làm lãi cậu ạ. Cung cách làm ăn thế, đủ biết là người lương thiện...

Sự cảm tình của bà chị tôi càng tăng gấp bội, khi Thắm và cả mẹ cô cứ một mực từ chối việc chị em tôi trả thêm tiền bát canh riêu cua bị đổ. Thắm bảo:

- Ai lại lấy tiền của các bác. Chính cháu phải xin lỗi các bác vì sự không cẩn trọng của mình.

Đúng là lời nói không mất tiền mua mà đáng giá ngàn vàng. Ra về, bà chị tôi cả

quyết: “Thằng Khâm nó đã quyết thì tôi cũng chiều nó, cậu ạ”.

Ba tháng sau, đám cưới của Khâm và Thắm được tổ chức. Tôi vừa là “sĩ quan liên lạc” giữa hai họ, vừa đứng chủ hôn tiệc cưới.

Khi mẹ con đã hiểu nhau, sống thuận hòa với nhau, bà chị tôi mới mang câu chuyện hai chị em tôi đóng giả người qua đường vào ăn cơm hàng để xem mặt và quyết định chọn nàng dâu, kể với Thắm. Nàng dâu mới cười bẽn lễn, giấu mặt sau lưng mẹ chồng:

- Thật thế ư mẹ? Ôi, thế mà con lại chẳng biết gì. Nói mẹ với cậu đừng giận. Hôm ấy con cứ ngỡ mẹ là một người mua lông vịt còn cậu là một ông phó cối, như trong truyện ngắn của nhà văn Tô Hoài...

- Mẹ chị... Hôm ấy là tôi đi mua chị chứ không phải mua lông vịt - Bà chị tôi mắng yêu đầy chất nhà quê, rồi cười như một mục địa chủ đang đứng trước cánh đồng vàng rục.

5 Nàng dâu hột của chị tôi

Gười vợ cho thằng Khâm rồi mà bà chị tôi vẫn thắc thỏm nhắc mãi đến cô Hạnh, con bà Hợi người cùng làng. “Kể ra cháu Khâm mà lấy con Hạnh vẫn hơn cậu ạ. Con bé tính tình thùy mị, lại hay làm, quen chịu gian khổ. Với lại con Hạnh về làm dâu thì tôi đỡ vất vả. Cho vợ chồng nó cắm rễ ở ngoài Hà Nội thì tôi có nàng dâu cũng như không”. “Gớm chị, chúng nó đã lấy nhau rồi - Tôi gạt đi - Chị phải hiểu rằng thằng Khâm nó lấy vợ cho nó chứ không phải cho chị nhé”.

Lần khác về, bà chị tôi lại nhắc đến Hạnh. “Con bé lấy chồng rồi cậu ạ, lấy thằng Báo con nhà Hổ. Hóa ra con bé vẫn chưa đủ 18 tuổi. Hôm đăng ký, ủy ban nhất định không chịu cấp giấy kết hôn. Thằng Báo lên làm ầm ĩ trên ủy ban. Cuối cùng đám cưới vẫn tổ chức chẳng cần giá thú gì hết”. “Vậy là tảo hôn rồi - tôi nói - Chưa đủ 18 thì ai người ta đăng ký cho. Mà cái thằng Báo có phải là con cô Yến không hả chị?”. “Đúng là con cái Yến đấy. Số con bé đến là khổ. Được bốn thằng con trai đều như bốn ông tướng cướp”.

Tôi bỗng nhớ đến cô bạn cùng học thời phổ thông ba mươi năm về trước. Yến là hoa khôi của làng, đẹp không kém gì Pha-ti-ma trong một bộ phim nổi tiếng thời ấy. Yến yêu Hợp, thằng bạn nổi khố của tôi. Tình yêu của họ đang nồng cháy thì Hợp ra mặt trận. Và vĩnh viễn nằm lại ở cửa ngõ Khe Xanh... Yến chờ đợi ba năm, rồi buồn chán, thuận tình lấy Hổ, một thanh niên thành tích bất hảo, vừa ngang bướng vừa hay gây gỗ trong làng. Cuộc dẫn thân này không ngờ đã mở đầu cho một tấn bi kịch theo đuổi Yến mãi về sau. Đã thế Hổ còn bê tha cờ bạc, rượu chè. Năm ngày ba trận, mặt mũi Yến không lúc nào không sưng tím vì những trận đòn sảng-tan của ông chồng thân yêu. Đã thế bà mẹ chồng lại khét tiếng là người độc ác. Rất nhiều trận đòn của Hổ là do bà mẹ chồng xúi giục. Người ta kể rằng, từ ngày lấy chồng, Yến chưa bao giờ được một bữa no. Bữa cơm, bao giờ bà mẹ chồng cũng ngồi đầu nồi đong đếm từng bát. Rất may là cách đây hơn năm năm, bà mẹ chồng quý hóa ấy đã về châu trời, thọ 87 tuổi.

Giải thoát khỏi bà mẹ chồng tưởng đã sung sướng nào ngờ Yến lại tiếp tục sa vào cái ách của ông chồng rượu chè, cờ bạc và bốn ông con quý tử. Đúng là cha nào con nấy. Bốn thằng con trai đều đích thân Hổ đặt tên: Báo, Voi, Gấu, Sói. Nghe tên đã phát khiếp. Tên thế nào người thế ấy. Sống giữa năm con thú rừng ấy, một người vợ, người mẹ yếu đuối như Yến làm sao chống cho nổi.

Và bây giờ lại đến lượt Hạnh, cô bé lấy chồng khi chưa đủ 18 tuổi. Cũng lại giống như Yến, ngay từ những ngày đầu về nhà chồng, Hạnh đã biết mùi thú tính của Báo, con ông Hồ. Tính tình Báo cũng cục súc như bố. Và tất nhiên những ngón ăn chơi, cờ bạc, rượu chè thì Hồ lại phải gọi Báo bằng thầy.

- Con Hạnh thế mà khổ cậu ạ - Một lần bà chị tôi ra Hà Nội chơi và phàn nàn.

- Lại chuyện mẹ chồng nàng dâu hả chị? Sao bảo cô Yến tốt nét lắm cơ mà?

Phúc cho con Hạnh là có một bà mẹ chồng như cô Yến. Cái họa là ở như thằng chồng. Cái thằng Báo ấy cậu ạ, không ngờ nó nghiện thuốc phiện...

- Chết, thế à? Làng mình làm gì có thuốc phiện mà hút?

- Về làng, cậu không để ý đấy thôi. Làng ta có ba lò thuốc phiện, một ở nhà ông cả Chiêu, một ở nhà bà Tèo và một nữa ở quán cô Bơ. Gay lắm cậu ạ, bọn thanh niên choai choai bị hút vào đây nhiều lắm. Cái thứ thuốc phiện hình như có ma rừng nhập vào ấy cậu ạ. Anh nào đã dính vào nó là nó ám cho đến suốt đời...

Câu chuyện của chị tôi kể về tệ thuốc phiện ở làng khiến tôi sởn da gà. Hóa ra cánh thợ xẻ làng tôi hỏng đến nơi rồi.

Nghề cửa xẻ vốn là nghề truyền thống của làng tôi. Con trai mười sáu mười bảy tuổi, chẳng thiết gì học hành, lũ lượt kéo nhau lên những cánh rừng Việt Bắc, Tây Bắc, cút kít hàng năm không về. Thời kỳ những năm sáu mươi, rừng còn nhiều, lại chưa có cửa máy, cánh thợ xẻ làng tôi phát lắm. Đi xẻ tận Điện Biên mà dám đáp máy bay, có ghê không? Nhà nào có một hai đôi thợ xẻ là có quyền xây nhà ngói, đào giếng khơi, thóc để giành hàng cót. Nhưng rồi nghề cửa xẻ dần dần lâm vào cảnh khó khăn. Rừng bị phá nhiều, hết gỗ. Các xưởng cửa máy mọc lên nhan nhản. Cánh thợ xẻ đâm ra thất nghiệp, làm không đủ nuôi miệng, sinh ra chán nản lao vào cờ bạc rượu chè. Thế rồi con ma nậu ập đến. Bọn thợ xẻ choai choai thi nhau lao vào hút xách. Hút ở rừng chưa đã, mang cả bàn đèn và kèm theo là cái họa về làng. Bố con nhà Hồ, Báo là những kẻ đi tiên phong trong việc này. Lúc thằng Báo chuẩn bị cưới Hạnh là khi nó bắt đầu nghiện. Có người khuyên phải cưới vợ cho nó thì nó mới bỏ được thuốc phiện. Thế là Hạnh trở thành nàng dâu của vợ chồng Yến lúc cô mới mười bảy tuổi rưỡi.

Mười tám tuổi ba tháng Hạnh đẻ đứa con đầu lòng. Thằng bé mới lăm chằm đi thì cô lại ậm ạch ôm bụng. Khốn khổ, chưa hai mươi tuổi mà đã con dất con mang. Hạnh gầy tọp và già sọm, tưởng đã ngoài ba mươi tuổi.

Cho đến khi cô vợ đẻ đứa thứ hai thì ông chồng dở chứng. Thoạt đầu là ăn trộm

trong nhà. Hơn hai tạ thóc bố mẹ chia cho vợ chồng ra ở riêng, vợ vừa nằm ổ, chồng đã xức trộm đi bán sạch để cúng cho nàng tiên nầu. Kể đến, Báo lén sang nhà hàng xóm ăn trộm chiếc xe đạp Phượng Hoàng mang lên chợ huyện bán được một trăm năm mươi ngàn, lại mang hút sạch. Rồi chuyển sang trộm vật. Khi con vịt, lúc con ngan, con chó, ổ trứng gà, quả bưởi... Bất kể nhà ai, hễ hở ra là Báo cuồn đem bán để mua vài bi hoặc hút ké vài xái cho đỡ cơn thèm. Mỗi lần ăn cắp như vậy. Báo thường đi khỏi nhà hai, ba ngày, nên việc chỉ ra thủ phạm không có gì khó khăn. Tất nhiên, những người mất của lại đến bắt đền Yến, Hạnh - mẹ và vợ của tên đạo chích. Nhân một chuyện Báo ăn trộm bị bắt quả tang, Yến đề nghị các đồng chí công an cho nó vào trại cải tạo, kết hợp cai nghiện ma túy luôn. Báo vật vã hàng tuần lễ. Những lúc lên cơn, nó nằm co quắp, rãi rớt chảy nhầy nhựa, mắt trợn ngược, trắng dã.

- Đáng thương nhất vẫn là con Hạnh - Chị tôi bảo - mẹ chồng cho hơn hai tạ thóc để nằm ổ thì thằng chồng ăn trộm, bán hết đi hút thuốc phiện. Bố mẹ đẻ, rồi cô dì chú bác thương tình cho người dăm cân, người một yến, cũng chẳng đủ trả nợ đây cho thằng Báo. Cậu tính, vừa đẻ xong mà con bé đã phải ăn khoai, ăn cháo, phải đi mò, đi tát kiếm thêm mớ cua, mớ tép...

Tôi móc túi lấy ra một trăm ngàn đồng, dúi vào tay chị tôi:

- Em nhờ chị đưa cho cháu Hạnh. Gọi là có chút quà cho mẹ con nó...

Chị tôi cầm, nhưng nghĩ thế nào lại trả lại:

- Thôi, để cậu trực tiếp cho cháu nó vẫn hơn... Mà này, hay là cậu sang chơi với mẹ con nó một tí. Hôm nọ gặp cô Yến, tôi nói chuyện cậu vẫn hỏi thăm cô ấy luôn, cô ấy bảo: "Bây giờ anh ấy có quyền chức rồi nhớ gì đến chúng em". Cô Yến cô ấy trách cậu đấy. Đến chơi với mẹ con cô ấy một chút cho phải đạo cậu ạ.

Tôi đến nhà Yến. Đúng lúc hai mẹ con Yến đang chuẩn bị lên trại cai nghiện ma túy thăm Báo. Cả hai mẹ chồng, nàng dâu đều xanh gầy và già đến mức tôi không thể tưởng tượng nổi. Ôi, còn đâu một Pha-ti-ma của một thời mà cánh con trai làng chúng tôi từng coi là thần tượng. Và kia, cô bé Hạnh, mẹ của hai đứa con trứng gà, trứng vịt, mới hai mươi tuổi mà đã teo tóp và xanh xao như tàu lá. Tôi bảo Yến:

- Nghe mọi người nói về hoàn cảnh của cháu Hạnh, thấy ái ngại quá. Yến là mẹ chồng, hãy cố thương yêu và giúp đỡ Hạnh...

Yến vừa lau nước mắt vừa thở dài:

- Em tưởng chỉ có mình em khổ vì làm vợ, làm dâu. Nào ngờ cháu Hạnh cũng gặp

phải thằng chồng chẳng ra gì. Em không có con gái, nên thương cháu như con. Chỉ cầu mong sao cho thằng Báo trở thành người tử tế, cho em đỡ khổ, cháu Hạnh cũng đỡ khổ.

Tôi dúm vào tay Hạnh tờ bạc, toan bước đi, thì bỗng nhận ra đôi mắt Yến đờ dại, nhìn thất thần ra ngõ. Tôi nhìn theo và dường như không tin ở mắt mình: Thằng Báo như từ trên trời rơi xuống. Mặt nó tím bầm, méo mó, quần áo tơi tả, dính đầy những vết máu. và theo sau đó là một thằng Báo khác, giống nó như lột. Tôi đoán đây là em nó, thằng Voi hoặc thằng Gấu. Thằng này cùng về với một người đàn bà, hơn nó đến chục tuổi. Cả cái bầu đoàn ấy như cơn gió đen ập vào nhà, khiến cả Yến và Hạnh đều chết đứng như bị trời trồng.

6 Ăn cơm trước keng

Thằng Voi là em sát với thằng Báo, kém Báo một tuổi nhưng to cao và ngổ ngáo hơn Báo nhiều. Trông hình thức bề ngoài, quả tình Voi rất có mẽ. Nhiều người bảo rằng tướng ấy là chúa sát gái, đi đâu con gái cũng mê như điên đảo, có khi con gái còn đánh ghen nhau, tranh giành nhau, cấu xé nhau chỉ vì cái thằng đàn ông ấy.

Học chưa hết lớp chín thì Voi vút sách vở, bỏ đi cửa xẻ. Mười sáu tuổi mà Voi cao 1.75m, nặng 54 kg. Lên Sơn La cửa xẻ mới ba tháng, Voi đã đánh nhau với một lò đào vàng, suýt gây án mạng, phải trốn công an để sống chui lủi ở nhà. Yếu buồn và lo đến gây rộc người. May mà có người bà con trên Sông Đà nhận cho thằng Voi lên làm công nhân, đào đường hầm nhà máy thủy điện.

Thời kỳ làm công nhân đường hầm là giai đoạn tiến bộ nhất của Voi. Nó không chỉ hoàn thiện về mặt thể chất, mà còn trưởng thành về trí tuệ, ý chí. Voi luôn được biểu dương trước công trường về tinh thần, thái độ lao động cũng như thành tích cụ thể trong việc khoan đào đất đá. Đây cũng là thời kỳ Voi kiếm được khá nhiều tiền. Hàng tháng anh chàng đem về dúi vào tay mẹ vài ba trăm: “Giá thóc đang hạ, mẹ mang mà đóng lấy vài ba tạ để giành” - Nó bảo với Yếu thế, khiến Yếu sung sướng đến nở từng khúc ruột.

Nhưng rồi bỗng có tin sét đánh về làng: Thằng Voi bị chết do hít phải hơi độc dưới hầm lò.

Chuyện ngạt hơi độc là có thật. Mười hai công nhân trong đó có Voi lần lượt bị ngất xỉu khi chui xuống giếng chuẩn bị khoan đào. Nhưng cả Voi và 11 người kia đều không chết. Công trường đã kịp thời phát hiện và cứu chữa. Những ngày nằm ở bệnh viện của công trường, đối với Voi là một bước ngoặt xoay chuyển cuộc đời. Từ một chàng trai 17, mép còn đang lún phún lông tơ, thoát cái Voi đã trở thành một người đàn ông. Thế rồi cứ cái đà ấy, Voi nhanh chóng trở thành một gã đàn ông lộc lỏi, ngang tàng.

Số là những ngày điều trị và an dưỡng ở bệnh viện, nhàn cư vì bất thiện, Voi lân la chơi nhởi ngoài cổng viện và vô tình làm quen với Thoa, một người đàn bà hơn Voi đúng mười tuổi.

Công bằng mà nói, Thoa có một sắc đẹp thật quyến rũ. Thân hình cân đối, chắc lẳn, nước da trắng bóc, vú, mông nảy nẩy gợi tình. Đã vậy, tạo hóa lại ưu ái ban cho Thoa

một gương mặt khả ái, đôi mắt lá dăm sắc dài, chiếc mũi dọc dừa, đôi môi trái tim lúc nào cũng ướm át, chín mọng. Với cánh đàn ông, Thoa chỉ cần đưa mắt, nhoẻn cười là tất thấy đều choáng váng, ngây dại.

Thoa làm thư ký giám đốc một công ty dịch vụ. Ông giám đốc ngoại ngũ tuần, có vợ già khú đế và sáu đứa con ở nhà quê. Cô gái quê trình độ văn hóa thấp nhưng được ưu ái lên sống giữa thị xã, công việc lại nhàn nhã, lương bổng so với thu nhập ở nhà quê thật là một trời một vực, cho nên càng ra sức chiều chuộng làm vừa lòng thủ trưởng. Hai con người ấy tất yếu phải đan díu với nhau. Ông phó giám đốc vốn sẵn có hiềm khích ganh ghét với ông chánh giám đốc, liền bố trí bắt đôi trai gái quả tang ngay giữa nhiệm sở. Kết quả là ông giám đốc bị buộc thôi việc phải về vườn sớm, còn Thoa thì bị sa thải.

Tất nhiên là Thoa không thể về quê. Cô lang thang tá túc nhờ bạn bè. Rồi cô lại bám được một anh giám đốc trẻ. Anh này mua cho Thoa một cái quán ở cổng bệnh viện để kiếm kế sinh nhai. Lợi cả đôi đường. Anh có tình nhân, sớm khuya giải sầu, có chỗ trú ngụ, ả có người cậy nhờ, che chở.

Cuộc tình già nhân ngãi non vợ chồng của họ kéo dài tới 5 năm, cho tới khi Thoa có chửa, hay nói đúng hơn là Thoa quyết định bẫy anh chàng giám đốc, có con với anh ta để buộc anh phải cưới mình. Đến lúc này thì chàng Sở Khanh mới hiện nguyên hình: Anh đã có vợ, hai con. Anh chỉ có thể dùng em làm nhân ngãi chứ không thể cưới em được. Đã quá muộn để giải quyết hậu quả. Thoa nguyên rủa anh chàng Sở Khanh và quyết định một mình sinh con, nuôi con. Cũng may mà cái quán đã giúp Thoa không những đủ sinh kế mà còn có vốn để giành. Hai mẹ con Thoa thuê một người giúp việc, vừa phụ với Thoa bán hàng, vừa dọn dẹp cơm nước hàng ngày.

Đang lúc ấy thì anh chàng Voi, trai tơ 17 tuổi, xuất hiện.

Nếu như thằng Báo nghiện thuốc phiện bị hút vào nàng khói nâu thế nào, thì thằng Voi bập vào cuộc tình với Thoa cũng say mê, đờ dại như thế. Thoa, với độ sung mãn của người đàn bà 27 tuổi, tràn trề sức lực và lọc lõi kinh nghiệm, đã cuốn hút anh chàng Voi hết như mật hút ruồi. Ngược lại, anh chàng Voi mười bảy tuổi bẻ gãy sừng trâu, lần đầu tiên bị đàn bà bỏ bùa mê thuốc ngải, đã buông thả hết mình, như mũi tên đã phóng đi, chỉ biết kiệt cùng tới đích.

Hết đợt điều dưỡng ở bệnh viện, Voi chuyển ra ngang nhiên sống ở quán hàng của Thoa, chẳng thiết gì công việc ở hầm lò nữa. Rồi Voi bỏ hẳn công trường ở lò phục dịch Thoa theo đúng nghĩa một tên nô lệ phục dịch nữ chúa.

Ở nhà quê, Yến phong phanh nghe người ta thì thào rằng: Thằng Voi đã lấy vợ trên Sông Đà, lấy một người đàn bà hơn Voi hàng chục tuổi và giàu có nức tiếng khắp tỉnh Hòa Bình. Ai ngờ bây giờ mấy đứa lại dẫn nhau về kia. Và kỳ cục hơn nữa là có cả thằng Báo. Báo ở trại cai nghiện thuốc phiện, hà cớ gì lại ra được và nhập bọn cùng về với thằng Voi nhỉ?

Sau này, Yến mới biết rằng: Chính Thoa và thằng Voi đã bày cách cho Báo trốn trại. Từ lâu, Thoa vẫn có một đường dây riêng cung cấp thuốc phiện cho các con nghiện ở trại cai nghiện ma túy Hòa Bình. Từ trại cai nghiện. Báo trốn về quán hàng của Thoa và Voi tá túc vài ngày rồi cả bốn kéo nhau về quê.

Trong đời, chưa bao giờ tôi được chứng kiến cái cảnh mẹ chồng gặp nàng dâu như Yến gặp Thoa hôm ấy.

- Mẹ ơi, đây là Thoa, vợ của con - Voi dắt tay Thoa đưa lại trước mặt Yến và nói một cách tỉnh bơ.

Yến nhìn Thoa trùng trùng. Dường như Yến không thể tin rằng người đàn bà ngót ba mươi tuổi, bụng chửa vượt mặt kia, lại có thể là vợ của thằng Voi, đứa con trai non nớt và đại dột của mình.

-Chị... chị... không... Yến lắp bắp, hết nhìn vào gương mặt trát đầy son phấn lại nhìn xuống cái bụng căng tròn của Thoa.

- Dạ, con là con dâu của mẹ - Thoa nói, giọng rành rọt - Lỗi này là tại anh Voi. Con bảo đưa con về chào bố mẹ nhiều lần rồi mà anh ấy cứ chần chừ... Dạ, bây giờ vẫn còn chưa muộn. Bố mẹ hãy thứ lỗi.

Tôi nhìn Voi rồi lại nhìn Thoa, chợt vỡ lẽ: Thì ra chúng nó chưa hề cưới nhau, thì ra đôi tình nhân này ăn cơm trước kẻng. Chỉ hai tháng nữa, nàng dâu không cưới xin kia sẽ sinh cho Yến một đứa cháu, rất có thể cùng loại Hổ, Voi nhà Yến, mà cũng rất có thể là một loại chim muông khác hẳn. Tự nhiên, tôi bỗng thấy thương cái anh chàng Voi ngây thơ và khờ dại. Ôi! Cái sự mê muội mù quáng của tuổi trẻ. Voi ơi, rồi cậu sẽ nhận ra cái vị cay đắng của cuộc đời.

Sư tử chung chuồng

Nói đến “Sư tử Hà Đông” hẳn hầu hết các đức ông chồng đều giật mình nghĩ tới các bà vợ yêu quý của mình. Nhiều ông chồng có máu thích “tươi mát” còn tự phong vượt cấp cho vợ mình từ “Sư tử Hà Đông” lên hàng “Sư tử xuyên lục địa”.

Vậy mà ở nông thôn quê tôi, việc các “Sư tử” cùng bị “nhốt” chung một chuồng là cái sự thường. Đất chật người đông mà. Nhà bốn năm anh con trai đều thi nhau muốn lấy vợ, bố mẹ chỉ còn biết cưới đại cho “ông con” rồi cho mỗi cặp ở một góc nhà.

Thằng Báo và thằng Voi con cô Yến thuộc trường hợp này.

Thực ra ban đầu Thoa cũng chẳng muốn vác cái bụng chứa vượt mặt về quê chồng làm gì. Ở Sông Đà buôn bán nhí nhằng cũng kiếm được đồng ra đồng vào, về quê rau má bây giờ cũng khó kiếm. Nhưng cuộc đời nhiều khi sóng gió bất thường, lúc lên voi, lúc xuống chó. Đúng vào cái lúc Thoa tưởng vợ được anh chàng Voi măng tơ suốt đời làm nô lệ cho mình, thì cũng là lúc cô phải “xuống chó”. Ấy là cái quán hàng mà lâu nay Thoa vẫn tá túc, làm nơi vừa bán chè nước, vừa buôn bán nhập nhằng nhiều thứ khác, hóa ra là một căn lều lán chiếm. Ngay từ đợt đầu ra quân thực hiện nghị định 36/CP, quán hàng của Thoa đã bị dỡ bỏ. Đau quá. Thoa mất hẳn nơi sinh kế. đành theo Voi về quê, vừa chờ cho sinh nở mẹ tròn con vuông, vừa chờ thời.

Vợ chồng Yến nhường hẳn cái buồng đầu nhà cho vợ chồng Voi. Vợ chồng Báo ở căn buồng đầu hồi bên kia. Vậy là một nhà ba cặp. Vợ chồng bố mẹ và các em ở ba gian giữa, hai cặp vợ chồng Báo - Hạnh và Voi - Thoa ở kẹp hai bên.

Thoạt đầu mọi chuyện tưởng như suôn sẻ. Người thôn quê vốn nhân hậu. Thấy anh chàng Voi 17 tuổi rước cô vợ nạ dòng về, bọn trẻ con có giễu cợt tí chút, nhưng bị người lớn la mắng, rồi chúng cũng thôi. Riêng với Hạnh, cô hoàn toàn xứng đáng một chị dâu trưởng trong nhà. Cùng với mẹ chồng, Hạnh nhường nhịn và giúp đỡ Thoa từ cái nôi, cái xoong, cái chiếu, cái rổ đến việc đỡ đàn giặt giũ, cơm nước. “Thím Thoa ơi, quần áo của Thím khô rồi đây này. Tôi gấp để ở chân giường thím ấy nhá”. “Tôi với u với tát giòn được mấy con cá chép. Thím mang mà nấu cháo. Gái đẻ mà ăn cá chép là bổ lắm đấy thím ạ”... Bao giờ Hạnh nói với Thoa cũng ngọt ngào như thế, tử tế như thế. Trong cơn “vượt cạn” ở quê người không bố mẹ, anh em họ hàng thân thích, Thoa được đối xử như thế, cũng là hạnh phúc lắm.

Rồi Thoa sinh một đứa con trai. Thằng bé nặng bốn cân rưỡi, trắng bóc, hiền khô. Suốt ngày nó chỉ bú, nhoẻn miệng cười rồi lăn quay ra ngủ.

*

Vào một buổi sáng đẹp trời, khi thằng con trai Thoa vừa đầy hai tháng tuổi, bỗng có một người đàn ông đi xem Dream II về làng. Anh ta trạc bốn mươi, cao to, mắt xếch, râu quai nón rậm rì, dáng vẻ vừa như một tay anh chị có hạng, vừa như một nhà doanh nghiệp hào hoa và bạt thiệp. Anh ta hỏi thăm nhà anh Voi, nhưng khi gặp Voi thì lại ngớ ra. “Xin lỗi, anh là Voi?”. “Vâng, chính tôi. Con ông Hồ. Còn ông, ông định gặp tôi có việc gì.” Ồ, anh Voi, may quá. Tôi là người nhà của cô Thoa. Tôi con ông bác. Nghe tin em nó mới sinh cháu, tôi đến thăm”. “Vậy thì mời ông. Nhà tôi với cháu ở trong kia”. Voi dẫn người anh họ vào. Thoa tròn mắt ngơ ngác, rồi cả khuôn mặt cô tím tái, miệng lắp bắp không nói thành lời. Voi, cái anh chàng Voi ngờ nghệch, không ngờ lúc này lại tỏ ra là một người rất lịch sự. Cậu ta phác một cử chỉ xin lỗi rồi bỏ ra ngoài để mặc Thoa và người anh họ trò chuyện cho tự nhiên.

- Anh liệu thế. Sao lại tìm đến đây?

- Anh mừng quá khi biết em sinh con trai.

- Thôi anh về đi. Nguy hiểm lắm. Tai vách mạch rừng.

- Bây giờ anh còn sợ gì. Nào, cho anh bế con một chút. Đặt tên nó là thằng Mạnh nhé. Hùng - Mạnh. Anh Hùng thì con nó phải Mạnh...

- Kìa. Đừng nói gì nữa anh. Thôi, anh đi đi ...

Câu chuyện của Thoa với “người anh họ” chỉ ngắn gọn có thế. “Người anh họ” dúi vào tay Thoa một bọc tiền, cúi hôn thằng bé, rồi phóng Dream ra khỏi làng.

Cuộc gặp gỡ ngắn ngủi của cặp tình nhân vụng trộm ấy không lọt qua đôi mắt tinh tường và đôi tai thính nhạy của Yến - bà mẹ chồng hờ của Thoa. Tất nhiên, mãi sau này Yến mới kể lại câu chuyện ấy với tôi, với mọi người. Yến đau đớn chịu đựng tấn bi kịch của con trai mình hàng năm trời.

Riêng bằng Voi, cái thằng bố hờ mười bảy tuổi ấy, thật chẳng biết gì. Trong khi cả làng đồn ầm lên rằng nó chỉ là thằng đồ vô, kẻ ăn ốc chính là cái “ông anh họ” đi xe Dream II về làng kia, nhưng nó vẫn ngu tín một cách đáng thương. “Nói bậy. Ông ấy đúng là con bác ruột cô Thoa”. - Thằng Voi thường bảo vệ vợ một cách quyết liệt như thế.

Tất nhiên, việc đồn đại của làng, rồi cũng đến tai Thoa. Con sư tử bao lâu nay nằm ổ,

giờ mới thực sự vươn móng vuốt. Bài ca đầu tiên thủ giọng của Thoa diễn ra từ cầu ao, là một bài ca nửa kim, nửa cổ, dài đúng hai tiếng đồng hồ:

- Cha tiên sư nhà chúng nó. Bà chữa đẽ với chồng bà, với con trai nhà chúng nó mà nó lại vu cho bà chữa hoang. A, vu oan giáng họa cho người rồi chúng mày cũng không mọc mũi sủi tăm được đâu. Chúng có đâu mà bảo thằng bé không phải dòng giống nhà chúng nó?...Bà bảo cho mà biết, có muốn thì đến nằm gậm giường bà để bà cho xem thằng Voi nó động đực thế nào... A, bà báo danh truyền đời cho chúng mày, nói gì thì ba mặt một lời với bà, chứ đừng có dấm dúi, thập thò ở gấu váy của bà thế nhá...

Cứ thế, bài ca của Thoa lúc chói chói, lúc véo von, lúc rỉ rả. Thoa vén quần lên trên đùi non, lúc quay về phía buồng mẹ chồng, lúc quay sang phía buồng chị dâu, đối tượng chính, thỉnh giả chủ yếu của màn trình diễn.

Bà mẹ chồng tất nhiên là đành ngậm hột thị, mũi ni che tai để giữ cho gia đình êm đẹp. Yến còn dặn Hạnh, con dâu trưởng: "Mặc xác nó. Con đừng có dây vào. Nói mãi rồi nó cũng mỗi mồm".

Nhưng suốt ngày dài rồi lại đêm thâu. Thoa hầu như không thể dứt bài ca bất tận ấy. Thói đời, gái đã già mồm. Cũng không thấy mọi người phản ứng gì.

Thoa càng tưởng rằng mọi người sợ cô, càng ra sức làm già.

Hạnh, cô dâu trưởng của Yến, hiền lành đến nhu nhược. Vả lại tuổi chưa đầy 18, bản lĩnh, ý chí sao có thể sánh được với Thoa, một người đàn bà dạn dĩ và quyết liệt nhường kia. Nhưng cái máu sư tử tiềm ẩn trong Hạnh rồi cũng đến lúc được đánh thức dậy. Hạnh chịu nhịn một lần, hai lần, ba lần, đến lần thứ chín thì cô không chịu được. Cô thưa với mẹ chồng:

- Mẹ ơi, con phải cho nó một trận. Cái giống cái đã càng được thể càng già mồm.

- Thôi, con. Nhà mình đã năm phe bảy mối rồi...

Hạnh không để mẹ chồng nói hết đã nhảy thách vào.

- Này, cái con trăm thằng kia. Chửi ai thì nói thẳng ra chứ đừng có vòng vo tam quốc. Hôm nay bà sẵn sàng quyết tử với mày.

Thoa hoàn toàn bộc lộ sức mạnh của một sư tử cái siêu hạng. Cô cười gằn:

- Hóa ra rồi mày cũng lộ mặt. Chính mày đã đi rêu rao nói xấu bà. Này, cái con nhóc kia, nếu bố mày ngủ với bà thì bà còn đẻ ra cả mày kia đấy...

Cuộc chiến tranh được mở đầu bằng thông điệp ngắn gọn và quyết liệt như thế. Ban

đầu còn giao đãi qua lại. Sau đó vén áo, xắn quần, rửa xối. Rồi cả hai cùng nhảy thách, ôm lấy nhau, túm tóc nhau cào cào, đâm đá.

Người đến xem vòng trong vòng ngoài.

- Thằng Báo đâu, sao không xông vào cho con đỡ một chưởng? - Có ai đó quát.

- Đánh bỏ mẹ con đỡ trăm thằng ấy đi - Lại tiếng một người nữa quát.

Thằng Báo nghiệm oặt, người như cây sậy trước gió, nghe tiếng quát vội run rẩy lao về phía Thoa. Nhưng vừa động đến cô nàng đã bị cánh tay cô gạt phắt, ngã chổng vó.

Đúng lúc ấy, một chiếc đòn gánh từ đâu bỗng lao vèo tới trúng đầu Thoa. Con sư tử cái chỉ kịp kêu thét lên rồi ôm đầu lăn quay bên vũng máu.

Chạy nhà ra một chuột

Người ném chiếc đòn gánh trúng đầu Thoa chính là Hổ, ông bố chồng đáng kính của cô.

- Trời ơi, ông đã giết chết vợ tôi rồi - Thằng Voi từ đâu về, nhảy bổ vào, vừa ôm lấy Thoa, vừa tru tréo lên hét như một con voi bị tử thương.

- Chết thì tao chôn chứ tao quyết không để loài gái đĩ trong nhà - Ông Hổ nói cứng, nhưng giọng đã run bần khi thấy Thoa mềm oặt trên tay Voi.

- Phải báo công an. Ông ấy giết vợ tôi rồi - Thằng Voi xốc vợ lên vai, nhìn nhón nhác xung quanh. Và cuối cùng người mà nó tìm kiếm cũng đã tới. Hai ông dân quân xã đã xộc đến, đưa Hổ lên ủy ban xã.

Thoa được đưa lên cấp cứu tại bệnh viện huyện. Đầu cô bị xước một mảng da, máu bầy bết tóc. Vết thương chắc là rất nặng, bởi suốt từ nhà lên bệnh viện, Thoa cứ lả bên vai chồng, không hề động cựa một chút nào. Chính Voi có lúc cũng đã nghĩ rằng Thoa có thể chết. Voi vừa ôm vợ vừa khóc dọc đường. Khốn nạn cho cái thằng đàn ông, khi hấn đã khóc, trông hấn còn yếu đuối, thảm hại hơn cả một đứa con nít.

Bà mẹ chồng lúc này mới thực sự bị đè trĩu hai vai bởi gánh nặng chồng con. Yến, một tay ôm thằng Mạnh bốn tháng tuổi, một tay vo gạo thổi cơm. Rồi lúc cho cháu bú vú cao su, lúc tắt tả mang cơm lên ủy ban cho chồng, mang cơm lên bệnh viện cho con trai, con dâu...

Các bác sĩ cho biết vết thương của Thoa không có gì trầm trọng. Đây là kết luận pháp y quan trọng để Hổ không bị giải lên công an huyện. ủy ban xã đã tạm tha cho Hổ để ông về cùng vợ con chạy chữa thuốc thang cho Thoa.

Nhưng đúng cái lúc ông bố chồng tưởng có thể thoát tội, thì từ bệnh viện, nàng dâu quý hóa của ông đã tung ra một đòn chí tử đánh ông hoàn toàn gục ngã về phương diện đạo đức. Cả làng, rồi cả xã cùng đồn ầm lên: "Ông bố chồng mấy lần mò vào đòi ngủ với con dâu, nhưng cô con dâu kiên quyết chống cự. Ông bố chồng thù, đánh con dâu phải đi cấp cứu bệnh viện". Trời ơi, chuyện tày đình chứ đâu phải việc cãi cọ xích mích gia đình. Ai cũng tin rằng ông Hổ đã đến ngày đổ đốn. Thì chính con dâu nó nói oang oang giữa bệnh viện huyện kia. Không có lửa làm sao có khói? Đã đến lúc đứa con dâu phải nói ra

cái sự thật ấy tức là nó đã không thể giấu kín được nữa rồi. Cứ thế, một đồn mười, mười đồn trăm. Chỉ trong vòng một hai ngày, cả huyện đều xôn xao lên. Ai cũng muốn đi xem mặt ông bố chồng dê cụ.

Phản ứng đầu tiên của thằng Voi sau khi nghe vợ kể về hành động loạn luân của ông bố, là nó ôm mặt và khóc giống như bò. Nó càng thấy yêu vợ, thương vợ và xấu hổ, căm giận ông bố mất nết.

- Thôi, bố thằng Mạnh, nín đi! - Thoa đặt bàn tay mềm mát xoa đầu Voi, như chị xoa tóc em - Em yêu và tin mình lắm mới kể chuyện này. Mình biết rồi thì bỏ qua đi. Điều cơ bản là em vẫn giữ phẩm tiết và chung thủy với mình...

- Trời ơi, sao tôi khổ thế này... Tôi phải giết ông ấy - Thằng Voi bỗng găm lên, vùng chạy về nhà.

Nó gặp Yến ở cổng bệnh viện huyện. Thấy con như một con thú bị điên. Yến giữ nó lại. Nó đẩy Yến ngã bổ chửng.

Cả bệnh viện lại xúm đen xúm đỏ như xem một tấn bi hài kịch. Người ta chạy theo vừa muốn xem thằng Voi có định đi giết bố nó thật không, vừa để sẵn sàng ngăn nó lại nếu nó thật sự điên khùng.

Riêng Yến, bà mẹ đau khổ, vừa nghe câu chuyện của nàng dâu qua mấy người bệnh kể lại, đã không thể đứng vững được nữa. Người ta vực Yến vào phòng cấp cứu.

Người chiến thắng toàn diện và tuyệt đối lúc này là Thoa. Cô đã trả được mối thù do ông bố chồng gây ra. Ha ha, vết thương trên đầu chỉ dăm ngày sẽ khỏi, nhưng vết thương trong tâm hồn, vết thương đạo đức thì làm sao mà hàn gắn được miệng lưỡi thế gian? Thoa không ngờ mình đã đi một nước cờ cao tay đến thế. Chỉ một lời nói mà cả xã, cả huyện phải tin. Một lời, bà mẹ chồng có thể uất lên mà chết. Có thể chứ, đụng vào gái này sẽ được lãnh đủ. Đã đâm dò thì giật mẹt luôn. Thoa còn nhiều mưu chước. Chưa đến lúc Thoa tung ra ngón đòn cuối cùng đâu.

Quả như lời Thoa tiên đoán. Trong khi bà mẹ nằm viện cấp cứu thì ông con như kẻ phát điên. đi lòng ông bố khắp làng. Khốn khổ cho ông Hổ, trước kia ngang tàng, vũ phu bao nhiêu thì nay rúm ró thảm hại bấy nhiêu. Ông tìm đến nhà thằng cháu ở tí tĩm mãi xóm lẻ, nằm bẹp. Nghĩ nhục nhã quá. Đứa con dâu hiểm độc đã đánh ông một đòn chết tươi. Nó vu oan giáng họa cho ông mà cả làng, cả huyện đều tin. Ông làm sao mà thanh minh, giải bày được với bàn dân thiên hạ.

Thằng Voi, sau cơn điên, chùng như đã ngấm cái nhục về bố. Nó không còn hung

hàng đi tìm bố để trả thù nữa. Buồn quá, nó tìm đến ổ thuốc phiện mà thằng Báo vẫn đến hút, “bắn” một lúc hơn chục bi. Say quá, nó làm một giấc từ chiều hôm trước đến trưa hôm sau.

Có người nói với Voi rằng cô Thoa đã cho người về đón thằng bé lên bệnh viện. Nghĩ đến con, đến vợ, Voi lại chạy bổ lên bệnh viện.

Nhưng cả Thoa, cả thằng cu Mạnh đều không còn ở đó nữa. Người ta bảo với Voi rằng có một người đàn ông trạc bốn mươi, cao to, mắt xếch, râu quai nón rậm rì, cưỡi chiếc Dream II về đón mẹ con Thoa đi rồi.

Mẹ cha cái thằng Sở Khanh ấy. Đúng là thằng Hùng rồi. Voi văng tục chửi. Anh chàng 17 tuổi của chúng ta đã mang máng đoán ra chính gã đàn ông ấy mới là bố đẻ của thằng cu Mạnh.

Vừa hay một người nào đó ở bệnh viện đến dúi vào tay Voi một mảnh giấy. Chữ Thoa viết nguệch ngoạc:

“Anh Voi. Tôi mang con tôi đi. Bố nó về đón cả mẹ con tôi. Dù sao thì cũng cảm ơn anh những ngày tháng vừa rồi. Đừng tím giết ông bố anh làm gì. Tôi bịa chuyện để trả thù vì ông ta đã đánh tôi. Thôi, vĩnh biệt chú Voi khờ khạo”.

Voi vò nát mảnh thư trong tay. Mắt cậu chàng đỏ đờ và như lồi hẳn ra ngoài.

Nàng dâu ngoại quốc

Băng đi mấy tháng trời không gặp cô giáo Thúy. Một buổi sáng, khi tôi vừa đến cơ quan, điện thoại trong phòng làm việc đã reo vang.

- Alô, tôi nghe đây! Chị cần gặp ai ạ? Dạ, xin lỗi, cô giáo Thúy. Em đây ạ. Vâng, cô cứ nói...

Tôi mừng rỡ ra mặt khi nhận ra giọng cô giáo Thúy của tôi.

- Hoàng ơi, có việc này cô phải nhờ em. Hình như em vẫn đọc và dịch tiếng Nga phải không? Ồ, thế thì may quá. Trưa nay đến chỗ cô nhé. Có việc cần em giúp đỡ đấy.

Tất nhiên tôi không thể chối từ. Gạt bỏ một cách không thương tiếc lời mời của một thằng bạn đề nghị đi ăn thịt chó Nhật Tân, tôi phóng xe đến thẳng nhà cô giáo Thúy.

- Này em, đọc đi. Đọc và dịch cho cô nghe nào.

Cô giáo Thúy chìa cho tôi một lá thư chữ Nga to như thứ chữ của học sinh vỡ lòng. “Mai-aliu-bim-mai-a Ma-ma!”. chà, mẹ thân yêu của con! Một cô gái Nga có tên là Giu-cô-va viết thư và xưng hô mẹ con với cô giáo Thúy của tôi. Tôi đọc lướt hết lá thư và reo lên:

- Cô sắp sửa có con dâu người ngoại quốc rồi. Cô gái này muốn lấy thằng Vũ Linh, cậu con trai thứ hai của cô và nhất định đòi về Việt Nam tổ chức lễ cưới. Đây nhé, em dịch sát nghĩa từng câu toàn bộ lá thư này...

Cô giáo Thúy lắng nghe tôi, nhưng tâm trí lại như để ở mãi đâu đâu.

- Tháng trước thằng Linh viết thư về đã nói về cô gái này rồi - lát sau cô Thúy nói - Cô khó xử quá em ạ. Ngăn cấm con thì thô bạo. Mà đồng ý cho chúng nó lấy nhau thì liệu rồi có bền vững. Người ta bảo rằng nếu lấy vợ ngoại quốc thì tốt nhất là lấy phụ nữ các nước Ả Rập. Vì vùng ấy theo đạo Hồi. Con gái ra đường phải che mạng. Đi lấy chồng rồi thì suốt đời chung thủy với chồng. Vô phúc nhất là lấy phải con gái Châu Âu. Họ thay chồng như thay áo. Đàn ông Việt Nam mình vừa bé, vừa gầy còm không đáp ứng được đòi hỏi của họ. Vả lại, tạng như thằng Linh nhà cô, làm sao kiếm đủ tiền cho vợ tiêu xài?

- Phụ nữ nước ngoài cũng có dăm bảy loại cô ạ - Tôi nói - Chỗ cơ quan em có một cậu đi làm phó tiến sĩ ở Ba Lan rồi lấy một cô gái bên đó. Cô vợ Ba Lan này yêu chồng con lắm. Năm ngoái cả hai vợ chồng gửi vé máy bay và bảo lãnh mời hai bố mẹ sang chơi ba

tháng.

- Thôi cũng phải chiều chúng nó - Cô giáo tôi thở dài - Này em, trong thư nó bảo bao giờ thì về? Thằng Linh nó chỉ báo chung chung là vài tháng tới. Nếu chúng nó về thật thì cũng phải thu xếp đón tiếp.

Tôi đọc lại lá thư một lần nữa. Không thấy nói ngày tháng cụ thể. Chỉ có một dòng ở cuối thư: “Chúng con muốn giành cho mẹ một bất ngờ. Rất có thể khi lá thư đến tay mẹ thì chúng con đã có mặt ở Hà Nội rồi”.

- Chết tôi rồi? Có thể chúng nó đã về Hà Nội và đang ở một khách sạn nào...

Cô giáo Thúy cuống cuồng. Cô bàn với tôi cách đón tiếp nàng dâu mới thế nào. Để chúng ở nhà hay thuê khách sạn? Nếu ở nhà thì ăn ra làm sao? Ở như thế nào? Không, nhất định không thể để bà cụ Ty già cả ốm đau ở nhà được. Phải vận động bà cụ về với ông con trai thứ hai tức là chú Toàn, em ruột chú Tuấn, chồng cô Thúy. Bà cụ đi rồi cô giáo sẽ dọn đến ngủ ở phòng ấy. Trên gác còn hai phòng, một phòng của vợ chồng Vũ Lâm và Hà My, hoa hậu áo dài, một phòng sẽ dùng làm phòng ở cho nàng dâu Nga tương lai. Thế còn thằng Vũ Linh. Chẳng lẽ để Linh và Giu-cô-va ở chung phòng khi hai đứa chưa làm lễ cưới? Không được, thằng Linh đành phải xuống ngủ ở phòng khách tầng một.

- Như thế là tạm ổn rồi đấy em ạ. Ở nhà vừa rẻ vừa đỡ tốn kém. Thuê khách sạn, người ngoại quốc, 200 đô la một ngày là ít. Tiền đâu chịu nổi? - Cô giáo Thúy bỗng tương tỉnh, hồ hởi, đầy vẻ mãn nguyện về việc sắp đặt của mình.

- À, nhưng mà Hoàng này - Như sực nhớ ra, cô lại bảo tôi - Thế còn chuyện ăn thế nào em nhỉ? Cho nó ăn cơm như người Việt Nam hay phải mua riêng bánh mì, ba tê, xúc xích?

- Không phải lo lắng quá thế đâu cô ạ - Tôi nói - Bọn Tây du lịch ba lô sang ta ăn tuốt tuốt mọi thứ. Cô cứ ra các quán cơm bình dân mà xem. Mắm tôm, thịt chó, chuột, nhái băm viên làm chả, họ đều chén tuốt. Việc ăn uống của Giu-cô-va cứ để mặc thằng Vũ Linh nó lo.

Cô giáo tôi gật gù, vẻ yên tâm. Việc đầu tiên cô phải làm ngay là thuyết phục bà cụ mẹ chồng. “Mẹ ơi, sắp tới con phải công tác xa. Không có ai chăm sóc mẹ. Mẹ chịu khó về ở tạm với vợ chồng chú Toàn một hai tuần. Con về, sẽ lại xuống đón mẹ”. Bà cụ ty nghe thế đã chối nguây nguẩy: “Không. Tôi cứ ở đây chả đi đâu hết. Mẹ ở với chị quen rồi. Với lại tính mẹ không hợp với con Hiên, vợ thằng Toàn. Con cứ đi công tác. Mẹ ở nhà một

mình cũng được”. Phải thuyết phục gần một tuần lễ bà cụ Ty mới chịu cho thuê tắc xi đưa về nhà ông con trai và nàng dâu thứ hai.

Căn buồng cụ Ty được dọn dẹp lại. Cô giáo Thúy chuyển đồ đạc của mình xuống ở đó. Phòng trên gác của cô được quét vôi lại, thay rèm cửa, thay nệm trải giường... để giành sẵn cho nàng dâu ngoại quốc.

*

Nửa tháng trôi qua. Tưởng như cô gái Nga chỉ thư từ cho vui thể thôi, nào ngờ cô về thật.

Tôi với cô giáo Thúy mua hoa, thuê xe tắc xi ra sân bay Nội Bài. Trước khi xe chuyển bánh, tôi gọi:

- Giá có Hà My, hoa hậu áo dài, cùng Vũ Lâm ra sân bay đón đoàn thì vui hơn cô ạ.

Cô giáo Thúy gạt đi.

- Ôi dào. Vợ chồng nó đang trực trực lắm em ạ. Cô nói với Hà My, mời nó ra sân bay sáng nay. Nó bảo: “Việc gì chị dâu phải đi đón rước em chồng”. Thôi, mình em giúp cô là đủ. Em thạo tiếng Nga. Thế là cô yên tâm lắm rồi.

Chúng tôi chờ ở sân bay suốt ba tiếng đồng hồ. Chiếc máy bay duy nhất trong tuần của hãng Hàng không Nga trả xong khách từ lâu, nhưng chúng tôi vẫn không hề thấy bóng dáng Linh và Giu-cô-va đâu.

Quá thất vọng, tôi và cô giáo Thúy đang định ra về thì tôi chợt đứng sững lại: Một cô gái tóc vàng, mắt xanh, dáng cao, đẹp như một người mẫu Châu Âu đang đứng ngơ ngác giữa phòng chờ, trên chiếc xe đẩy có chiếc va ly lớn với một tấm giấy carton viết vội: LINH-GIU-CÔ-VA.

- Trời ơi, đúng là Giu-cô-va kia rồi - Tôi reo lên và kéo cô giáo tôi đi về phía cô gái.

Trên đời, chưa bao giờ tôi được chứng kiến một cảnh mẹ chồng nàng dâu nào gặp nhau cảm động như bà mẹ chồng Việt và cô nàng dâu Nga kia. Họ ôm choàng lấy nhau, ghì xiết nhau tưởng như họ đã thân thiết thương yêu nhau từ bao giờ. Cả hai cùng gục vào nhau mà nức nở:

- Linh đâu con? Nó đâu? Sao nó không về cùng con? - Cô giáo Thúy bắt đầu hỏi dồn dập.

Nhưng Giu-cô-va cứ ngơ ra không hiểu cô giáo tôi nói gì. Mãi sau, khi tôi phiên dịch cho cô, cô mới vội vã thanh minh bằng tay, bằng mắt, bằng cả giọng líu lo như chim hót:

- Không. Không thể. Anh ấy không về được. Chỉ có một mình con thôi.

- Vì sao? vì sao nó không về? Nó đã bảo vệ xong luận án phó tiến sĩ từ lâu rồi kia mà? -

Cô giáo Thúy đặt cả hai bàn tay lên vai Giu-cô-va lắc mạnh.

Giu-cô-va bỗng òa khóc. Cô nói nhanh chỉ riêng tôi mới hiểu.

Linh đã bị công an Nga bắt ở sân bay rồi...

Tôi cũng người. Và chợt hiểu ra: Chắc Linh định “đánh quả” một chuyến hàng cấm.

Nhưng không trót lọt.

- Biết nói với cô giáo của tôi thế nào đây?

- Thế nào? Nó bảo sao hả em ? - Cô giáo Thúy quay sang tôi hỏi dồn.

- Dạ, thưa cô... - Tôi lựa tìm một câu nói để làm cô giáo tôi yên lòng. Dạ, Giu-cô-va

bảo Linh còn phải ở lại để tiếp tục hoàn thành gấp luận án tiến sĩ.

Chưa nói hết câu tôi đã vội quay đi, tránh không dám nhìn vào mắt của cả người mẹ

chồng Việt và nàng dâu Nga.

10 Tìm người lạc

 iu-cô-va đến Hà Nội được hai ngày thì Vũ Linh điện thoại từ Mát-xcơ-va về: “Linh không về được. Hoãn tổ chức cưới. Mẹ thu xếp cho Giu-cô-va trở về Nga”.

Vậy là đám cưới Vũ Linh và Giu-cô-va dự định tổ chức tại Hà Nội không thành. Nàng dâu Nga của cô giáo Thúy trở thành nàng dâu hụt.

Cô giáo Thúy bảo Giu-cô-va:

- Chưa cưới nhưng mẹ vẫn coi con như con dâu của mẹ. Con cứ ở đây chơi ít ngày. Nếu thích đi du lịch Việt Nam, mẹ sẽ thu xếp cho con đi chơi Hạ Long, thành phố Hồ Chí Minh, Vũng Tàu, Đà Lạt...

Giu-cô-va khóc, mắt đỏ hoe. Cô lắc đầu quây quây:

- Không. Không có Linh con chẳng đi đâu cả.

Cô giáo Thúy ghé sát tai tôi thì thầm:

- Này, em xem giúp cô, con bé Nga này thế nào?

- Theo em thì nó yêu thằng Vũ Linh nhà mình lắm. Nói chuyện với nó, lúc nào nó cũng nhắc đến thằng Linh. Nó đang đòi mua vé máy bay cho nó về Nga đấy cô ạ.

- Chết rồi. Tưởng nó đã mua vé khứ hồi - Cô giáo tôi bỗng toát hết mồ hôi - Mà để nó ở chơi lâu cũng chết. Tiền đâu ra? Em hỏi một vé máy bay đi Nga hết bao nhiêu tiền.

Tôi gọi điện thoại cho Việt Nam Airlines và được trả lời rằng giá vé một lượt ước khoảng 8 triệu đồng.

Cô giáo tôi thở dài thườn thượt:

- Biết vay giật đâu bây giờ hả em. Có khi phải bán chiếc Chaly đi vậy.

Tôi an ủi cô giáo, cố làm cho cô bình tâm lại và hứa sẽ giúp cô một nửa chiếc vé máy bay nếu nàng dâu Nga hụt về nước.

*

Buổi sáng hôm ấy, theo như kế hoạch đã được định sẵn, tôi đến đưa Giu-cô-va đi thăm Viện bảo tàng Mỹ Thuật và khu Văn Miếu.

Khác hẳn mọi ngày, cánh cửa nhà cô giáo Thúy mở toang. Một chiếc honda mầu mận chín của ai đó dựng ngay khoảng sân nhỏ. Tôi dắt xe để gọn một góc và đang định

lên tiếng gọi cô giáo Thúy hoặc Giu-cô-va thì bỗng nghe một giọng đàn bà đánh chổi như quất vào tai:

- Mày cầm hay sao đấy? Tao hỏi mày bà Thúy bà ấy đi đâu kia mà. Nào Ô-kê chưa? Kia, Tây với Tàu gì mà lại cứ nhe răng ra cười. Trời ơi muốn điên hết lên đây. Thì ra bà Thúy đuổi mẹ chồng đi để lấy phòng cho con đi Tây thuê kiếm tiền...

- Nhét, nhét. I-a-nhe-zơ-nai-yu (Không. Không. Tôi không biết). Đến lượt cô gái Nga vừa nói rồi rít, vừa làm điệu bộ nhún vai, nghoẹo cổ, lè lưỡi. Đúng là cái cảnh ngôn ngữ bất đồng, chị nói gà, bà nói vịt, trông thật tức cười.

Tôi nhận ra người đàn bà đang muốn điên lên chính là Diệu Hiền, vợ ông Vũ Toàn, con trai thứ hai của bà cụ Ty. Bà Hiền trước làm ở cửa hàng ăn thương nghiệp đã nổi tiếng là một mụ vừa béo vừa lắm lời. Nay chị ta chuyển sang kinh doanh thực phẩm đồ hộp nên trông chị ta cũng giống một cái thùng tô-nô biết di động.

Nhìn thấy tôi, cái thùng tô nô lập tức mở vòi:

- Anh hãy thông ngôn với con Tây này hộ tôi, rằng khôn hồn thì nó xéo khỏi nhà này. Tôi sẽ kiện bà Thúy ra tòa vì tội đẩy mẹ chồng ra khỏi nhà để lấy phòng cho Tây thuê.

- Xin lỗi. Việc này tôi không thể tham dự. Nhưng theo tôi biết thì cô giáo Thúy không hề có ý định đẩy mẹ chồng ra khỏi nhà để cho Tây thuê. Cô gái Nga này là con dâu tương lai của cô giáo tôi.

- Thật à? Vợ thằng Linh à? Thế anh là học trò của bà Thúy à? - Chiếc thùng tô nô cứ tròn xoe mắt như vừa từ trên trời rơi xuống - Này anh. Anh có biết bà giáo Thúy đi đâu không? Tôi đến báo tin cho bà ấy biết rằng bà mẹ chồng quý hóa của chúng tôi đã bỏ đi từ chiều hôm qua rồi. Suốt đêm qua, vợ chồng con cái chúng tôi đi khắp hang cùng ngõ hẻm để tìm bà cụ. Khốn nạn thân tôi, bà Thúy bà ấy đã rước cái con bỏ mẹ này về để đổ hờn, chuốc oán cho vợ chồng tôi...

Đến lượt tôi sững sờ. Cụ Ty đã bỏ đi thật ư? Cô giáo Thúy mới thuê xe taxi đưa cụ sang ở với con trai đúng một tuần. Có lẽ chính cái thùng tô nô kia đã đẩy cụ ra khỏi nhà?

Tôi quay sang Giu-cô-va hỏi xem cô giáo Thúy đi đâu và đêm qua có thấy một bà cụ già nào đến đây không? - Cô gái Nga nói lại với tôi rằng không thấy bà già nào cả, rằng cô giáo Thúy đi đâu từ sáng tinh mơ.

- Chị hãy về và đừng làm phiền phức đến cô gái Nga này - tôi nói với chị Hiền - Tôi chắc cô giáo Thúy đã biết chuyện này và đang đi tìm bà cụ.

Chiếc thùng tô nô dùng dùng hạ chân chống, quay xe rồi ì ạch trèo lên chiếc honda màu mận chín.

Chuyến này bà Thúy không xong với vợ chồng tôi đâu. Dù có tìm thấy bà cụ hay không thì tôi cũng kiện ra tòa.

*

Bà cụ Ty bỏ đi thật.

Theo lời ông Vũ Toàn con trai bà cụ Ty kể lại thì bà cụ bị lạc khi đi ra phố một mình. Tám mươi tuổi rồi, lắm cảm lắm rồi, ra đường không có người kèm thì khó có thể về nổi nhà. Ông Vũ Toàn còn bảo:

Người già như chim quen tổ, phá tổ nó đi thì nó không biết về đâu. Giá như bà Thúy, con dâu trưởng không đẩy bà cụ lên ở với con trai thứ thì đâu xảy ra cảnh rắc rối này.

Nhưng, những người sống cạnh gia đình ông Toàn thì lại nói khác. Người ta bảo bắt đầu từ hôm cụ Ty từ nhà con dâu trưởng đến ở với vợ chồng ông Toàn, nào người hàng xóm cũng chứng kiến ông bà cãi nhau vài ba lần. “Tôi nói cho anh biết nhé, anh bảo với con chị dâu anh rằng nó đừng có để cho tôi phải khoác cái cửa nợ vào người”. “Này, cô nói ai là cửa nợ. Đừng có nói cái giọng hỗn láo ấy nhé”. “Á, à. Muốn chơi với con này hả? Chưa nói đã bênh chị dâu chằm chằm. Tao bảo nó đừng có đẩy cái cửa nợ về cho tao đấy. Tám chục sọi rồi, ngồi đâu ăn dầm dãi dề ra đấy, chẳng là cửa nợ là gì? Sao cái lúc bà cụ còn sức khỏe, một mình chăm bẵm hai đứa cháu trai quỉ sứ, nó cứ đòi giữ riết lấy bà cụ? Vắt hết chanh rồi thì vứt bỏ! Kia kìa, ngồi đâu con ruồi đậu còn không biết đuổi. Là cửa báu hay là cửa nợ?”. “Cô đừng có ăn nói về mẹ chồng mình...” “Nói thế nào? Rước lên bàn thờ mà thắp hương nhé”. “Giời ơi, tôi xin anh chị. Năm ngày ba trận thế này, nhục nhã lắm. Ngay hôm nay tôi sẽ thu xếp về nhà con mẹ Thúy. Mấy chục năm trời nó nuôi dưỡng tôi, tình không có điều tiếng gì”. “Thì mời bà về với con dâu trưởng của bà kéo thất hiếu. Con này hết chịu nổi rồi. Đây, quần áo đây, trầu cau đây, giày dép đây...” Kèm theo mỗi câu nói là tiếng đồ đạc bình bịch ném ra khỏi nhà. Rồi bà cụ Ty lòng không khoác chiếc tay nải mở cửa bước ra. Anh con trai chạy cố theo nài nỉ:

- Kìa bà, để lát nữa con lai bà về dưới bác Thúy.

- Thôi. Anh cứ mặc tôi. Tôi có chân đến, tôi khắc biết cách đi khỏi đây.

Nói rồi cụ Ty gọi một chiếc xích lô. Không ai biết chiếc xích lô ấy đưa cụ đi đâu.

*

“Tìm người lạc. Cụ bà Đỗ Thị Ty, 82 tuổi, cao 1 mét 55, có một nốt ruồi ở dưới mắt

trái, đi chơi ngoài phố bị lạc. Ai biết cụ Ty ở đâu xin báo cho con trai là Vũ Toàn, con dâu là Diệu Hiên, số nhà... điện thoại... Gia đình xin cảm ơn và hậu tạ”.

Tôi đang ngồi với cô giáo Thúy và Giu-cô-va trong phòng thì được nghe thông báo này trên đài truyền hình thành phố. Suốt hai ngày nay cô giáo tôi đã đi hàng trăm cây số, hết về quê nội, quê ngoại lại đến khắp các gia đình họ hàng thân thích để tìm bà mẹ chồng. Không thấy dấu vết gì của bà cụ.

Giá như không có những dòng tin trở trêu kia, có lẽ cô giáo tôi đã có thể ngồi lặng lẽ mà tiếp đi được một chút. Nhưng giờ cô Thúy bỗng giật mình choàng tỉnh, nhìn trân trân lên màn hình.

“Mẹ ơi!”

Một tiếng khóc bật lên khiến cả tôi và Giu-cô-va cũng thấy tim mình như thắt lại.

II Nước mắt và nước lã

Hai ngày sau hôm ông con trai Vũ Toàn đăng tin tìm mẹ Đỗ Thị Ty trên ti vi, vào lúc sáng tinh mơ, một người đi vớt bèo bên hồ Kỳ Vân bỗng quờ tay phải một xác người nổi vật vờ giữa đám bèo và rác rưởi ven bờ.

Người ta nhận ra xác bà cụ Ty bởi bộ quần áo và mấy thứ giấy tờ tùy thân trong túi áo. Xác bà cụ đã trương rữa, khó lắm mới nhận dạng được.

Ông Vũ Toàn, con trai, và hai bà con dâu đều tức tốc đến hiện trường.

Được tin, cô giáo Thúy chạy bổ đến bên hồ. Thoáng nhìn thấy bà cụ nằm đó, cô nấc lên hai tiếng “Mẹ ơi” rồi nằm ngất bên vệ cỏ.

Ông Vũ Toàn và bà Diệu Hiền dấm ngực thùm thụp và kêu gào thảm thiết.

- Ối mẹ ơi! Chỉ vì người ta đuổi mẹ đi để cho mẹ Tây thuê nhà... Vợ chồng con năn nỉ van xin mẹ ở lại mà mẹ cố tình đòi về nhà cái con người ác độc ấy. Nó lại đuổi mẹ đi, nên mẹ mới phải ra hồ... ờ... ờ... ờ...

Tiếng khóc của bà con dâu thứ ngay từ những câu mở đầu đã rờn rợn mùi hình sự. Và rồi chị ta không dừng lại ở đó. Trước mặt các đồng chí công an, bác sỹ pháp y và dân chúng trong khu phố, chị ta đồng dục tuyên lời cáo trạng:

- Có ai ngờ mẹ tôi chết thảm chết hại thế này. Chiều hôm kia, nhà tôi đưa bà cụ lên xích lô, cả khối phố đều biết. Anh ấy đã gọi tắc xi rồi cơ. Nhưng bà cụ từ chối bảo đi xích lô cho rẻ, rằng về nhà mẹ Thúy thì tao đã quen lắm rồi. Ôi, đau đớn quá. Nếu không nuôi nổi bà cụ thì gọi điện cho vợ chồng tôi hay thuê xe cho bà cụ về nhà con trai cụ, chứ ai lại để bà cụ tìm ra hồ... Ờ hơ... hờ... Chúng con không ngờ, mẹ ơi!

Nghe tiếng khóc kể lể của bà con dâu thứ, dân chúng xung quanh lập tức xôn xao lên: “Hóa ra bà cụ Ty ra hồ tự tử. Từ nhà cô giáo Thúy ra đến bờ hồ Kỳ Vân chỉ hai trăm mét là cùng. Chắc bà cụ từ nhà con trai về, bị bà dâu cả đuổi đi nên tìm ra hồ quỳn sinh đây”. “Dào ôi, bà cụ lần mò ra hồ rồi trượt chân ngã, chứ làm gì có chuyện tự tử. Nàng dâu sống với mẹ chồng như cô giáo Thúy, trên đời này tôi chỉ thấy có một...” “Ra hồ làm gì mà trượt chân? Xưa nay bà cụ vẫn ở với nhà Thúy, có bao giờ thấy bà cụ ra hồ?”... Kể nói đi, người nói lại càng làm câu chuyện rối tinh lên. Có người còn dựng đứng lên một câu chuyện giật gân. Bà cụ Ty từ nhà con trai về, gọi cửa suốt đêm không ai ra mở. Gần sáng,

có thằng kẻ trộm đi qua, chúng khám người thấy có một cây vàng bèn cuồn luôn rồi bóp cổ bà cụ lôi ra hồ...

Đám tang cụ Ty được tổ chức ngay trong buổi chiều hôm đó. Cô giáo Thúy đề đạt nguyện vọng được đưa thi hài của cụ quàn tại nhà, nhưng vợ chồng ông Vũ Toàn gạt phắt: “Chị đã đẩy mẹ tôi xuống hồ thì bây giờ hãy để chúng tôi tự lo mọi việc”. Bà Diệu Hiền chỉ tay vào mặt bà chị dâu tuyên bố dứt khoát.

Và rồi hai vợ chồng Vũ Toàn giành giật quyền làm hết mọi việc. Họ đưa bà cụ Ty về nhà tang lễ thành phố. Một quan tài đặc biệt được thừa riêng. Tin cáo phó không kịp đăng trên các báo chí thì phát gấp trên các kênh truyền hình buổi trưa và thông báo nhiều lần trên các đài phát thanh của trung ương và thành phố. Hai chiếc Hải Âu chạy gấp về quê đón thân bằng nội ngoại ra. Hàng chục xe máy chạy tán loạn trong thành phố và nhiều cú điện thoại dồn dập thông báo cho bạn bè thân hữu của vợ chồng Toàn không thiếu một người nào.

Tuy gấp gáp, nhưng đám tang bà cụ Ty quả là đông. Hơn 100 vòng hoa các loại xếp chặt hai chiếc xe tải và treo vòng quanh tám chiếc xe hộ tống. Thế mới biết vợ chồng ông Vũ Toàn có quan hệ rộng và toàn những nơi, những người sang trọng. Riêng xe con đưa tiễn đếm sơ sơ đã 16 chiếc, toàn loại xe xịn của Nhật và Hàn Quốc.

Người ta thấy nổi trội nhất đám tang là vợ chồng và hai đứa con ông Vũ Toàn. Cũng áo xô, mũ xô bồ đài, dây chuối thắt lưng, gậy tre, chân trần. Riêng bà Diệu Hiền thì khóc lóc thật là thảm thiết. Có lúc bà như gào lên đến khản cả họng.

Trái ngược bà Diệu Hiền, cô giáo Thúy vật vờ như một cái bóng. Cô không thể khóc được. Hình như bao nước mắt đã lặn cả vào trong. Cô đi giữa Vũ Lâm và Hà My mà có lúc tưởng gục ngã ngay trước quan tài. May mà đoạn đường phải đi bộ cũng không dài. Cho tới lúc trèo lên xe tang thì cô giáo Thúy đã như một tàu lá héo nằm lả bên vai con trai và con dâu.

Đám tang cụ Ty vừa lo xong cũng là lúc cuộc chiến tranh huynh đệ bắt đầu bùng nổ. Nói huynh đệ, nhưng thực chất là cuộc chiến giữa hai nàng dâu. Lẽ ra nỗi đau này, số phận đã định trước, con cái hay cháu chắt cố mà gánh lấy. Quan điểm của cô giáo Thúy là thế. Cô nói với ông Toàn:

- Giá như mẹ mất một cách bình thường như mọi người già khác thì tôi với chú thím đau một phần. Nhưng cái chết không bình thường của mẹ khiến chúng ta đau mười phần. Bây giờ cũng không thể và không nên trách ai mà chỉ buồn cho số phận. Thôi, cô

chú để tôi và các cháu lập bàn thờ bà bên này. Như thế cũng là một cách để chúng tôi làm tiếp trách nhiệm và bổn phận với hương hồn anh Vũ Tuấn...

Ông Vũ Toàn định không nói gì, nhưng bị một cú lia chân dưới gầm bàn của vợ, liền giật nảy mình, ậm ớ nước đôi:

- Để tôi lập bàn thờ bà bên nhà tôi, vì tôi hiện là con trai của bà cụ. Chị dù sao cũng là con dâu...

- Ông ăn nói lằng nhằng bỏ mẹ - Bà vợ nóng mặt, trợn mắt nhìn chồng, rồi tuôn ra một tràng - Nhà tôi, ông ấy nghĩ đơn giản, nói năng ậm ờ. Bây giờ là ý kiến dứt khoát của vợ chồng tôi đối với chị. Thứ nhất chị là con dâu. Bà cụ còn con trai sống sờ sờ ra đây. Trưởng hay thứ thì con trai ở đâu, mẹ phải theo đấy. Thứ hai, thiên hạ đang đồn ầm lên về cái chết mờ ám của bà cụ. Nói thẳng với chị nhé, có người bảo chị đẩy bà cụ ra hồ để giành phòng cho gái người Nga thuê. Chỉ riêng tư cách ấy, chị đã không đáng mặt để đi đưa tang bà cụ chứ đừng nói gì đến chuyện lập bàn thờ...

Cô giáo Thúy chết lặng chưa kịp phản ứng thì mắt Vũ Lâm đã vắn những tia máu.

- Bà hãy nói lại đi. Bà vừa nói mẹ tôi cái gì thì hãy nói lại đi? - Vừa nói. Vũ Lâm vừa tiến sát đến bà Diệu Hiền, giọng cậu ta gầm rít như sư tử trước con mồi.

- Tao nói mẹ mày đẩy bà xuống hồ đấy!

Nắm tay Vũ Lâm giơ lên hình vòng cung, nhè đúng bộ mặt to bè tím tái của bà thím dâu phóng tới. Đúng lúc ấy cô giáo Thúy nhào tới và bàn tay của ông Vũ Toàn cũng đẩy được cú đâm của cậu cháu trai.

- Ối làng nước ơi, chúng nó lại định giết người.

- Im ngay - Vũ Lâm gạt mẹ và chú ra, rồi lại đứng sừng sững trước mặt người đàn bà - Bà đừng có dở thói lằng loàn ra đây. Bà mà vu họa cho mẹ tôi một câu nữa, tôi sẽ không chịu trách nhiệm về tính mạng của bà đâu. Nhân đây, nói cho cả chú biết, chính chú đã từng chứng kiến bao lần vợ chú nhổ nước bọt vào mặt bà, xưng mày tao với bà rồi nhé! Vợ chú là một nàng dâu nanh nọc, mất dạy và đều giả điển hình. Bằng chứng là suốt bao nhiêu năm, kể từ ngày bố cháu hy sinh ở chiến trường, bà có muốn về ở với chú đâu. Thế mà bây giờ lại đạo đức giả, khóc toàn ra nước lã. Và bây giờ là ngậm máu phun người. Bà vu họa cho mẹ tôi là không xong với tôi đâu. Hãy nhìn mặt thẳng này và nhớ lấy.

- Kìa Lâm, đừng nói hỗn...

Cô giáo Thúy vừa dứt lời. Diệu Hiền đã nháy thách lên:

- Đấy nhá. Nó đang dọa giết tôi, các người chứng kiến nhé. Trời ơi, điên đảo hết cả

rồi. Chuyến này tôi thể sẽ kiện lên Trung ương. Tôi sẽ lôi ra trước vành móng ngựa kẻ đã giết mẹ chồng tôi...

Người đàn bà vừa lu loa vừa đấm ngực thùm thụp kêu trời rồi hăm hăm kéo tay ông chồng, lôi đi.

12 Thăm từ bất đắc dĩ

Diệu Hiên không hề dọa suông, nói suông. Một lá đơn dài tám trang, đánh máy vi tính hẳn hoi, ngay sau đám tang cụ Ty ba ngày, được gửi gấp lên toàn án quận, thành phố và các cơ quan công an, kiểm sát. Nội dung: Cái chết của bà mẹ chồng rất mờ ám, chắc chắn có liên quan đến thái độ đối xử của nàng dâu trưởng Vũ Thị Thúy và nhất là việc tự nhiên đẩy bà cụ Ty ra khỏi phòng để cho một cô gái Nga đến ở. Ấy là tóm tắt sơ qua thế thôi, chứ tám trang vi tính, chứng cứ, lời buộc tội... hẳn phải tỉ mỉ, dài dòng lắm.

Quan hệ giữa hai nàng dâu không ngờ ngày càng căng thẳng. Diệu Hiên đã tự đào hào, phân rạch rồi chiến tuyến. Trong thời gian các nhà chức trách làm việc, hai nhà thực sự coi nhau như những tử thù.

Tôi khuyên cô giáo Thúy ngay từ hôm tìm thấy xác cụ Ty dưới hồ: Phải chuyển ngay Giu-cô-va đến ở khách sạn. Tốn kém một chút, nhưng sẽ có lợi nhiều mặt cho cả cô giáo Thúy và Giu-cô-va. Cô giáo Thúy đồng ý ngay với đề xuất của tôi. Thế là tôi lại được nhận thêm một nhiệm vụ: Thuê phòng ở khách sạn cho Giu-cô-va, hàng ngày đi lại trông coi, vừa là phiên dịch vừa là tiếp viên hướng dẫn du lịch.

Khách sạn Cúc Bạch Nhật, nơi Giu-cô-va ở là một khách sạn sang trọng của thành phố. Tôi đã thuê cho cô gái Nga một phòng ở tầng năm với giá rất hữu nghị, vì ông giám đốc khách sạn là bạn cũ thời chúng tôi cùng công tác trên Thái Nguyên.

Vào một buổi sáng, vừa đưa Giu-cô-va giải quyết một số giấy tờ để làm thủ tục về nước, khi vừa đặt chân tới cầu thang tầng ba, tôi bỗng dừng đứng sững người vì phát hiện ra một cô gái mà tôi có cảm giác quen thân lắm. Cô mặc một bộ váy áo lửng màu đen. áo ngắn trên rốn và váy ngắn trên đùi. Phải nói là một bộ giò tuyệt đẹp. Không cặp mắt đàn ông nào không bị hút vào cặp giò ấy. Nhưng điều làm tôi chú ý hơn là cô gái trẻ này đi cùng một người đàn ông, chừng gấp hai tuổi cô, tức là khoảng 45-50. Ông này có vẻ một chủ doanh nghiệp hoặc một giám đốc cấp tỉnh, cấp Tổng công ty. Cao, to, bụng phệ, mặt nhẵn bóng, râu đen ngạnh trê trông vừa hài hước vừa rất thờ ơ.

Ai? Đã gặp ở đâu rồi? Quen quá. Đầu tôi cuộn xoáy những câu hỏi. Tôi lục tìm trong trí nhớ. Mường tượng lại những con người, những trường hợp tôi đã gặp trong thời gian gần đây. Giá như cô gái kia đi một mình. Giá cô ta không lồng tay khoác vòng qua lưng người đàn ông và như đổ hẳn người vào ông ta thế kia thì có thể tôi đã nghĩ ra.

Rồi ngày hôm sau, tôi lại gặp cô gái ấy ở hành lang tầng ba. Lần này thì cô đi một mình. Và ăn mặc có phần cởi mở hơn: áo hở cổ và vai, váy ngắn xẻ hai bên đùi. Tôi chợt nhận ra một nốt ruồi nhỏ ở khóe miệng bên phải của cô, và suýt nữa thì bật lên tiếng gọi: Thu Nga.

Giờ thì không thể nào tôi có thể nhầm được nữa. Đúng là Thu Nga, cô chị họ của Hà My, người mà chính tôi đã vào thăm ở bệnh viện vì bị chồng đánh vỡ đầu khi cô cãi nhau với bà mẹ chồng có máu “ghen ngược”.

May mà tôi không gọi tên cô. Và cũng may mà cô đã không nhận ra tôi. Cô ta đi hối hả tới phòng số 316 và dừng lại bấm chuông.

Tôi len lét nhìn, như một kẻ ưa thóc mách nhưng lại muốn cố làm ra vẻ đứng đắn. Vừa quay lại nhìn, vừa bước xuống cầu thang.

- Ơ, cái nhà ông này... Mù hay sao?

Một giọng gắt gỏng như phả vào mặt tôi khiến tôi đứng sững và lại trở mắt nhìn. Trước mặt tôi là một người đàn bà béo, lùn. Bà không nhìn tôi mà đang đảo mắt tìm kiếm một ai đó.

- Kia bác Vân. Bác đến tìm ai ở đây? - Tôi nhận ngay ra người đàn bà “ghen ngược”, mẹ chồng của nàng dâu Thu Nga.

Bà Vân ngó ra nhìn tôi chằm chằm, rồi bà cười méo xệch như người đang muốn khóc.

- Ôi, chú Hoàng. Tôi nhận ra chú rồi. Này chú, chú có thấy con đi nó vừa lên cầu thang đấy không?

Con đi mà bà Vân nói, đích thị là Thu Nga. Tôi phán đoán nhanh trong đầu vậy, nhưng lại làm ra vẻ không hiểu.

- Dạ, cháu chưa hiểu bác đến đây có việc gì?

- Giời ơi, là tôi đang nói đến cái đứa con dâu trời đánh. Nó vừa lên tầng ba. Chú thấy nó vào phòng nào?

Giọng nói và điệu bộ bà Vân như người sắp muốn cãi nhau to. Sẽ thật chả ra làm sao, nếu xảy ra ầm ĩ ở cái khách sạn sang trọng này. Tôi nghĩ vậy và kéo bà Vân xuống cầu thang.

- Bác ơi. Se sẽ cho một chút, kéo người nước ngoài họ cười cho. Bác cứ xuống dưới này. Cháu sẽ nói chuyện.

Bà mẹ chồng ghen ngược tự nhiên hiền lành trở lại. Bà theo tôi ra hẳn chỗ ghé đá vườn hoa trước khách sạn.

- Mọi việc bác phải bình tĩnh - Tôi nói - Cháu có thể giúp được bác, nhưng trước hết bác phải kể vắn tắt cho cháu nghe đã...

- Vắn tắt thế này. Cái con Thu Nga, con dâu quái quỷ của tôi ấy, nó đang theo trai. Tôi phát hiện ra nhân một dịp tình cờ thấy nó từ trong một cái xe bóng nhoáng cùng với một gã bụng phệ bước ra chui vào khách sạn này. Thế là tôi để ý rình. Đã ba hôm nay rồi chú ạ. Hôm nào cũng đúng giờ này, tức là khoảng từ 9 giờ đến 11 giờ. Cha tiên sư giống dĩ. Bây giờ chúng nó không đi làm dĩ đêm nữa chú ạ. Cứ đảng hoàng thanh thiên bạch nhật giữa ban ngày. Vì đã có phòng ốc đảng hoàng, tường cao cổng kín như thế này, tội gì phải dăm dúi đêm hôm. Đây, khốn nạn, thời đại văn minh nó tạo cho giống dĩ càng đông thêm...

- Kìa bác, đừng nói thế.

- Chứ tôi sợ à. Tôi mà bắt quả tang con dĩ với thằng ngô kia trai trên gái dưới, tôi sẽ kiện lên đến Trung ương, bắt lão giám đốc khách sạn này phải ra tòa. Khách sạn gì chúng nó. Nơi chứa chấp lũ dĩ rác dĩ dài thì có.

- Thôi được, bác cứ nói nhỏ thôi. Bác có chứng cứ gì bảo Thu Nga ngoại tình?

- Còn chứng cứ gì nữa. Hôm qua, giờ này nó khoác tay thằng khốn nạn đó vào đây. Tôi định theo chúng nó đến cùng thì bị bảo vệ ngăn lại. Tôi đứng ở ngoài cổng đợi. Ai ngờ chúng nó chuồn theo lối cổng khác ra. Hôm nay tôi lại rình. Lần này tôi khôn hơn chú ạ. Tôi tìm cách vượt qua cổng bảo vệ, vào hẳn phòng lễ tân ngồi đợi. Ngồi lâu quá... đến nỗi đâm buồn ngủ. Đến lúc tôi linh tính thằng Ngô, con dĩ xuất hiện, choàng tỉnh mắt thì chúng nó đã nhót lên tầng ba mất rồi...

- Khó lắm - Tôi nói - ở đây các phòng đều đóng kín, có khóa trong kiên cố. Muốn vào phòng nào phải gõ cửa, chủ nhân đồng ý mới mới được vào... Giả thử Thu Nga có ngoại tình như bác nói, bác cũng không thể có chứng lý để buộc tội cô ấy được.

- Chỉ cần biết nó vào phòng nào, tôi sẽ điện ngay cho thằng Tuấn con trai tôi thuê du côn đến phá cửa, bắt quả tang kẻ gian phu dâm phụ...

- Không được. Không ai cho bác mang du côn vào khách sạn. Ở đây, mọi người đều được luật pháp bảo vệ. Chỉ cần bác có một biểu hiện côn đồ, sẽ lập tức bị xử lý ngay.

Bà Vân thù mặt, trông rất thiếu nã.

- Thế chú bảo tôi phải làm cách nào? Người mẹ biết mười mười con trai mình bị cấm

sùng mà đành bó tay sao?

- Bác nên xem xét kỹ lại - Tôi lựa lời khuyên nhủ - Có thể Thu Nga đến đây vì một công chuyện làm ăn. Cô ta đang phải giải quyết một hợp đồng hay một mối quan hệ nào đó.

- Mối quan hệ trên giường - Bà Vân lại sồn sồn lên - Thôi. Chú cứ để mặc tôi. Tôi cứ ngồi đây cho đến khi con đi kia dẫn xác xuống. Cái gái già này có sống thêm cũng chẳng làm gì. Nhục lắm. Không chỉ tôi nhục mà đau nhất là thằng con trai tôi bị nhục...

Bà Vân nói và khóc nức lên. Tôi thấy hai tay bà xiết mạnh vào chiếc túi xách cầm nơi tay. Tôi bỗng thót tim khi nhìn đôi bàn tay gân guốc ấy. Biết đâu trong cái túi xách kia đang ẩn dấu một quả lựu đạn nổ hoặc một lọ a xít. Gay quá. Phải làm cách nào để báo cho Thu Nga, cô gái đang ở trên phòng 316 kia?

13

Vỏ quýt dày có móng tay nhọn

Biết không thể làm cách nào để ngăn sự phẫn nộ của bà mẹ chồng trước việc nàng dâu ngang nhiên đi ngoại tình trong khách sạn Cúc Bạch Nhật, tôi đành để bà Vân ngồi lại ở hành lang tầng hai rồi chạy gần lên tầng ba. Phòng 316 đây rồi. Đúng là Thu Nga đang ở trong đó với người đàn ông có bộ râu ngạnh trê đen ánh. Họ đang làm gì? Có trời mới biết được những trò hú hí của những cặp nhân ngãi nhân tình trong các phòng ốc sang trọng khép kín kia.

Làm thế nào để báo cho Thu Nga biết rằng cô đang trong cơn hiểm nguy, rằng rất có thể cô sẽ bị một lọ a xít tạt thẳng vào mặt, hoặc rất có thể những trận đòn ghen của anh chồng trẻ tuổi giáng xuống đầu cô như cái ngày nào cô phải vào cấp cứu trong bệnh viện. Tôi thực sự thấy mình khó xử trong việc tìm cách liên lạc với Thu Nga. Bấm chuông phòng ư? Họ sẽ nhìn tôi như thế nào khi tôi ló mặt qua cánh cửa phòng kia. Vô duyên và ngổ hết sức. Hay xuống phòng lễ tân gọi điện thoại lên phòng 316? Tôi đứng tần ngần giây lâu trước hành lang phòng 316 rồi lững thững đi lên tầng 5, nơi Giu-cô-va ở.

Mãi sau này tôi mới biết rằng, trong khoảng thời gian tôi ngồi chơi trên hành lang tầng 5 cùng cô gái Nga Giu-cô-va thì bà Vân đã lần xuống phòng lễ tân gọi điện thoại cho con trai. Chừng mười phút sau, Tuấn, con trai bà cùng một gã trai có thân hình hộ pháp, bộ mặt bị gạch chéo bởi hai vết sẹo dài trên má phải. Đôi mắt luôn ti hí ẩn sau cặp kính râm đen kịt, áo Mỹ nhiều túi, “dạ dày” đeo xệ trước bụng, phóng xe 250 phân khối ào ào đến khách sạn.

Gã trai hát hàm hỏi bà Vân: “Nó đâu?”. Bà Vân chỉ tay lên cao: “Trên tầng bốn, tầng năm. Phòng nào thì chịu”. “Bà có chắc là ả mèo cái đang ở trên ấy không?”. “Con đã đang ở trên ấy. Lần này thì không thể trượt. Gã trai hát hàm bảo Tuấn: “Ông ra chắn ở chân cầu thang đầu kia. Tôi ở dưới phòng lễ tân này”. Tuấn chìa chiếc ảnh Thu Nga ra. “Cầm lấy ảnh để nhận dạng”. Gã trai gạt đi: “Khỏi cần. Nhắm mắt lại tôi cũng ngửi thấy mùi con mèo cái ấy rồi”.

Nửa giờ nữa trôi qua.

Gã trai như một con hổ bước những bước nhỏ quanh cây trắc bách diệp để giữa phòng. Đôi kính dâm của gã chốc chốc lại hát ngược lên dốc cầu thang hoặc nhìn xoáy

vào tấm kính lớn trên tường.

Và rồi trên tầng ba, cánh cửa phòng 316 cũng hé mở. Bộ mặt Thu Nga vừa được thoa lại son phấn, no nê, mãn nguyện ló qua khe cửa, đảo nhanh về hai phía hành lang rồi điềm nhiên mở rộng cửa, đi ra. Chiếc áo hở hai cổ rộng dường như đang còn phập phồng niềm đam mê, đắm đuối, chiếc váy ngắn xẻ sâu lấp ló bộ giò trắng khêu gợi.

- Kìa anh, không tiễn em xuống cầu thang được sao? - Thu Nga nói vào phòng, giọng hờn dỗi.

- Đợi anh một lát đã nào - Gã đàn ông râu ngạnh trê sửa lại thắt lưng quần, kéo phéc mơ tuya, vừa nói vừa ngáp.

- Kìa, suýt chút nữa quên chiếc túi của em - Thu Nga giả vờ cuống quýt chỉ vào góc tủ, nơi có chiếc túi xách của cô. Thực ra việc “để quên” này là có chủ ý. Bởi cô thừa biết trong lúc cô giả vờ ra trước, gã đàn ông đã chu đáo nhét vào chiếc túi xách của cô một xấp tiền toàn giấy năm mươi ngàn.

- Túi đây, lần sau thì phải đeo hẳn vào chỗ này này... Gã đàn ông làm một cử chỉ khiến Thu Nga phải phát đen đét vào tay gã.

- Ông nỡm. Còn chưa no xôi chán chè à? Ra ngoài phòng là em cấm. Phải đèn phòng thám tử tư theo dõi chúng mình.

Họ sóng bước cùng nhau xuống phòng lễ tân.

Bà Vân đang ngồi trên chiếc ghế xa lông bông nhẩy căng lên như ngồi phải lửa bỏng. Bằng động tác ấy, bà Vân đã ngầm báo cho lão trai sọc má biết rằng con mèo đi hoang đang dẫn xác xuống.

Gã trai ra ám hiệu. Từ cầu thang phía kia, Tuấn cũng vội vàng chạy bổ lại.

Cả Tuấn, cả gã trai và bà Vân cùng tiến lại phía Thu Nga. Trong tích tắc, nàng dâu quý tử của bà Vân như co rúm người lại.

“Bình tĩnh. Hãy làm theo phương án anh đã bàn” - Gã đàn ông râu ngạnh trê nói qua kẽ răng. Quả nhiên, Thu Nga bỗng đánh mặt lại, cười gằn.

- Kìa mẹ, kìa anh Tuấn. Có việc gì mà phải đến đây tìm?

Tuấn đưa mắt cho mẹ, rồi cho gã sọc mặt, mặt chai như vại sành, không một biểu hiện tình cảm gì. Còn bà Vân bỗng tru tréo lên:

- Việc gì thì tự chị khắc biết. Giời ơi, ban ngày ban mặt mà dám ngang nhiên vào khách sạn...

- Ở kia, mẹ hay thật. Vào khách sạn để làm việc, để tìm đối tác, chứ không phải đi đánh đĩ như bà tưởng đâu nhá - Thu Nga, mặt rần đanh, nhìn chòng chọc vào bà Vân, rồi vào Tuấn - Đây, có anh Cao Thanh, Tổng giám đốc Titimex đây. Có đúng là em đến bàn với anh về việc ký hợp đồng thiết kế và xây dựng khu nhà vườn Thạch Thảo không?

Vừa nói, Thu Nga vừa rút trong túi xách ra một tập tài liệu, rũ tung ra trước mặt mọi người. Đúng là những bản vẽ thiết kế bằng giấy can khổ rộng, có vài con dấu đỏ chói và những chữ ký loằng ngoằng.

- Xin bà và anh hãy bình tĩnh ta nói chuyện với nhau. Dẫu sao đây cũng là khách sạn - Cao Thanh, gã đàn ông râu ngạnh trê vừa nói vừa đưa mắt về phía hai vệ sĩ của khách sạn. Hai nhân viên đồng phục trắng toát, mũ kê-pi trắng- thực chất là hai vệ sĩ -vội tiến lại.

- Đề nghị các vị giữ trật tự. Nếu các vị muốn tranh luận một điều gì, xin mời ra khỏi khu vực khách sạn.

Gã trai mặt sẹo hát hàm hỏi Tuấn:

- Sao? Có làm việc không?

Tuấn nhún vai, ý chừng muốn tháo lui. Đọc được những ý nghĩ và hành động của chồng, Thu Nga cười khẩy:

- Suốt ngày rình mò như là tôi đi làm điểm. Lương ba cọc ba đồng, không kiếm thêm thì vêu mồm. Đây, có anh Tổng giám đốc Cao Thanh đây, hôm nay mà không có tập tài liệu thiết kế này anh đưa thì em không còn biết thanh minh với mẹ chồng và chồng em ra sao?

- Thời buổi thị trường... Chuyện làm ăn là thường - Gã đàn ông râu ngạnh trê nhún vai - Thôi, cô Thu Nga về nhé. Tôi xin gửi đến cô bản hợp đồng chi tiết. Nào, xin chào anh Tuấn. Đừng hiểu lầm cô Thu Nga. Vợ anh là một người tuyệt vời. Hiếm có người phụ nữ nào duyên dáng, thông minh như cô ấy. Dạ, xin chào bà.

Cuộc đánh tháo đường như đã thành công mỹ mãn. Gã râu ngạnh trê rút êm về phòng 316 của gã.

Khi tôi chia tay Giu-cô-va ở hành lang tầng năm, thì ở dưới phòng lễ tân cuộc gặp gỡ bất đắc dĩ giữa Thu Nga và mẹ con bà Vân đã tan. Bằng sự lọc lõi và bản lĩnh của mình, Thu Nga đã làm cho mọi ý đồ của bà mẹ chồng và ông chồng bị cấm sừng hoàn toàn thất bại.

Không hiểu sao, cho tới lúc tôi rời khách sạn Cúc Bạch Nhật mà bà Vân vẫn chưa về.

Gặp tôi chỗ gửi xe máy, bà Vân đã kể lại toàn bộ câu chuyện vừa xảy ra, rồi chép miệng thở dài.

- Trắng đen, thật giả bây giờ khó phân biệt lắm cậu ạ. Có khi bắt quả tang trai trên gái dưới mà rồi gian phu dâm phụ lại cãi bay biển, lật ngược lại vấn đề. Cái lý sự của người đời lắt léo khôn lường.

- Vâng. Thời buổi ngày càng tinh vi - Tôi nói - Bác già rồi, mẹ chồng cố mà giữ hòa khí với nàng dâu.

- Cố mà giữ không có thì thất hiếu - Bà Vân cười gằn. Tự nhiên tôi thấy trong đôi mắt đục mờ của bà ngày thường bỗng ánh lên một tia sáng xanh ánh thép rất lạ. Rồi bà nói - Nhưng chú ạ, nàng dâu thì có thể có dăm bảy, nhưng mẹ chồng thì chỉ có một. Dù chết thì cũng phải giữ cái giá trị cho con trai tôi. Cái việc xảy ra hôm nay, vẫn chưa xong đâu chú ạ... Để rồi xem.

Tôi có cảm giác như trong giọng nói của bà Vân cứ rờn rợn một điều gì.

14 Đám cưới bất thường

Tôi đã giúp cô giáo Thúy làm thủ tục và đã mua vé máy bay cho Giu-cô-va trở về Nga. Nếu không có gì thay đổi, hai ngày nữa Giu-cô-va sẽ bay trên chiếc Boeing 737 của hãng Vietnam Airlines vào lúc 11 giờ.

Nhưng thật bất ngờ. Chỉ còn 20 giờ nữa Giu-cô-va sẽ ra sân bay thì Vũ Linh đột ngột xuất hiện tại Hà Nội. Sự xuất hiện của Vũ Linh khiến cả cô giáo Thúy, cả Giu-cô-va đều hết sức sửng sốt.

- Ôi, mẹ lo cho con quá. Người ta đồn ầm lên rằng con bị công an Nga bắt giữ cùng hai ki-lô-gam hêrôin - Cô giáo Thúy giang tay ôm chầm lấy con trai, mà khóc mà cười.

- Có đúng là anh buôn hêrôin không, Vũ Linh? Giu-cô-va đu hẫng người, hôn tới tấp lên má chàng trai - Em không tin. Chắc là một sự hiểu lầm nào đó, phải không?

Vũ Linh chỉ tủm tủm cười.

- Còn hơn hêrôin cơ. May về được đến Hà Nội, chứ không đã phải ngồi trong xà lim ở vùng cực bắc Xi-bê-ri rồi.

Cái chuyện Vũ Linh bị bắt ở sân bay Mátxcôva về tội buôn hêrôin thực hư ra sao càng khiến tôi nổi máu tò mò. Và rồi, như tặng riêng cho tôi, vì công lao đã chăm sóc và giúp đỡ Giu-cô-va tận tình, Vũ Linh đã kể hết cho tôi nghe về cuộc gặp gỡ với công an Nga và cuộc “thoát tù” hết sức ngoạn mục của cậu ta.

Số là Vũ Linh vốn là một chàng trai đào hoa nổi tiếng trong số các sinh viên Việt Nam du học ở Nga mấy năm gần đây. Con gái nhìn thấy Linh là mê như điên đổ. Ở đâu, nếu có hai cô gái trở lên, thế nào sự hiện diện của Vũ Linh cũng làm cho họ ghen nhau, thậm chí thù ghét nhau. Linh không để ý đến ai, không yêu ai, thì tự nhiên hai cô gái cũng găm ghè nhau. Nếu Linh yêu một trong hai người thì lại càng nguy hiểm. Cô được yêu sung sướng, hạnh phúc nhưng lại nảy sinh tâm lý nghi kỵ, đề phòng. Còn cô không được yêu tất nhiên rất cay cú hậm hực. Tóm lại, Vũ Linh là nguyên nhân của bao nỗi hạnh phúc và đau khổ, là sở hữu của những người này và đồng thời là sự mất mát thiếu hụt của những người kia.

Một lưu học sinh tên là Đỗ Việt Bằng đã từng yêu Vũ Linh đến mức thề non hẹn biển với nhau. Suốt bốn năm trên đất Nga, Việt Bằng từng hy sinh quyền lợi bản thân mình,

bỏ học đi buôn để lấy tiền cho Vũ Linh ăn học. Việt Bằng từng nói một câu nổi tiếng: “Tôi có thể làm bất cứ việc gì ở Nga miễn là kiếm tiền giúp Vũ Linh có điều kiện hoàn thành xong luận án phó tiến sĩ”. Chứng minh cho lời nói đó. Việt Bằng đã yêu và chăm sóc Linh vừa đắm say, tha thiết như tình yêu trai gái, vừa đầy tính sở hữu che chở như tình yêu của một người chị, người mẹ. Nhưng thời đời, yêu đến mức ấy thì quả là “yêu nhau lại chẳng bằng mười phụ nhau”. Vũ Linh ngày càng cảm thấy cái nguy cơ bị mất tự do, bị trói buộc vào Việt Bằng. Anh tìm mọi cách để thoát khỏi cô.

Chính thời điểm ấy Giu-cô-va đã đến với Vũ Linh. Cô gái Nga trong sáng, hồn nhiên và vô tư này hầu như trái ngược với Việt Bằng. Cô là cái phần mà Việt Bằng thiếu hụt. Chính vì vậy mà Vũ Linh càng cố tìm mọi cách thoát khỏi Việt Bằng để đến với Giu-cô-va.

Tin Vũ Linh sẽ đưa Giu-cô-va về Việt Nam và hai người sẽ tổ chức cưới tại Hà Nội, khiến Việt Bằng đau khổ đến mức cô không thiết sống nữa. Nhưng sẽ chẳng ích gì, nếu cô liều lĩnh hủy hoại thân mình. Họ sẽ vẫn lấy nhau, vẫn nhớn nhơ sống, thậm chí rất hạnh phúc. Việt Bằng bình tĩnh suy nghĩ lại. Và cô đã nghĩ ra một cách.

Trước hôm Vũ Linh rời Mátxcôva về nước. Việt Bằng đến tìm anh ở ộp sinh viên cùng với một túi xách nặng.

- Lẽ ra anh phải chủ động gọi điện để em đến chia tay với anh - Việt Bằng nói - Tình nghĩa chúng mình như thế, lẽ nào anh chóng quên đến vậy. Nhưng thôi, em chủ động đến với anh hôm nay. Em muốn khi rời nước Nga, anh vẫn nhớ mãi những kỷ niệm về chúng ta, điều mà anh nhớ nhất vẫn là em, những ký ức về em.

- Cảm ơn Việt Bằng - Vũ Linh xòe bàn tay ra.

- Chỉ cảm ơn thôi à. Và chỉ bắt tay thôi à - Việt Bằng nhìn Vũ Linh đắm đuối, rồi cô bỗng dướn người, quàng tay ôm chầm lấy anh. Cô khóc lặng lẽ. Nước mắt giàn giụa khắp má Vũ Linh.

Linh lúng túng gỡ Việt Bằng ra.

- Tôi muốn chúng mình hãy mãi mãi là hai người bạn.

- Vâng. Em cũng nghĩ như vậy và cầu chúc cho anh luôn hạnh phúc - Việt Bằng nói rồi mở túi xách lấy ra một gói bọc giấy bóng rất kỹ, đưa cho Linh - Nghe tin chuyến về Việt Nam này hai người sẽ tổ chức cưới tại Hà Nội. Em có món quà nhỏ này mừng ngày hạnh phúc của hai người. Chỉ với một điều kiện duy nhất...

- Điều kiện gì vậy? - Linh vừa nhìn gói tặng phẩm vừa nhìn Việt Bằng tò mò.

- Với điều kiện là anh không được từ chối và chỉ được mở khi hai người đã đặt chân xuống sân bay Nội Bài.

- Chà. Cứ như là một câu chuyện cổ tích.

- Thế đấy. Em luôn mong anh như chàng hoàng tử trong câu chuyện cổ tích.

Vũ Linh đành phải miễn cưỡng nhận gói tặng phẩm và hứa làm theo yêu cầu của Việt Bằng. Anh đặt chiếc gói nhỏ trong chiếc va ly xách tay của mình một cách trang trọng và cẩn thận.

Nhưng Vũ Linh đâu có ngờ rằng, chính cái gói “tặng phẩm” quý hóa lại là một quỷ kế của Việt Bằng. Khi qua phòng khám tại hải quan Nga, chiếc va ly đã bị giữ lại. Qua máy soi laser người ta nhận ra ngay được gói nhỏ - quà tặng của Việt Bằng - là một loại độc được cấm buôn bán, vận chuyển. Vũ Linh, ngay lập tức được dẫn giải về đồn công an cùng chiếc va ly kia. Và Giu-cô-va một mình trở về Hà Nội như mọi người đã biết.

Việc Vũ Linh phải ở lại Nga đã trúng ý đồ của Việt Bằng. Đây là cơ hội để cô giành lại người tình. Và cô đã làm hết cách: Đến phòng tạm giam chăm sóc Vũ Linh. Đưa đồ tiếp tế. Gặp hải quan và công an Nga nhận toàn bộ số thuốc cấm kia và nhờ Vũ Linh đưa về Việt Nam là do cô chứ Vũ Linh hoàn toàn vô tội...

Tất nhiên cuối cùng Vũ Linh cũng được trả lại tự do. Anh bay về Hà Nội đột ngột. Anh muốn giành cho mẹ và Giu-cô-va một bất ngờ.

- Con đã quyết rồi. Ngay ngày mai, mẹ phải tổ chức cưới cho chúng con - Vũ Linh năn nỉ cô giáo Thúy.

- Không được...con ạ. Bà mới mất. Không ai lại tổ chức như thế.

- Con đã hứa với Giu-cô-va rồi. Hoặc là tổ chức cưới ngay đợt này, hoặc là không bao giờ - Vũ Linh đưa ra tối hậu thư.

- Ví dụ như các con hãy thư thư để tuần sau trở về Nga sẽ tổ chức lễ cưới vậy - Cô giáo Thúy đề nghị.

- Không được mẹ ạ. Như thế con sẽ trở thành một gã Sở Khanh, một kẻ nói dóc và lừa gạt ngay chính trên quê hương mình. Con không muốn Giu-cô-va nghĩ rằng con trai Hà Nội bọn con chỉ nói suông...

Trước sự thúc ép của Vũ Linh, cô giáo Thúy đành chọn một giải pháp tình thế tế nhị này: Tổ chức một cuộc gặp mặt hẹp tại một khách sạn của thành phố. Không tuyên bố cưới. Nhưng khách có thể hiểu như một cuộc tiền hôn lễ. Và tôi lại được cô giáo Thúy

trao cho trọng trách thiêng liêng là đứng ra tổ chức cuộc tiền hôn lễ kia. Tôi chọn khách sạn Cúc Bạch Nhật với phòng đại lễ ở tầng hai đủ chỗ cho khoảng 100 thực khách.

Tôi không thể nghĩ rằng, chỉ ngày mai, trong cuộc đại lễ ấy, tôi sẽ gặp một người mà suốt bao năm qua tôi từng tìm kiếm khắp góc bể chân trời.

15

Tôi là con dê cừ

Tôi choáng váng vì không thể ngờ rằng, ngay ở khách sạn Cúc Bạch Nhật, ngay ở cuộc “tiền hôn lễ” của Vũ Linh và Giu-cô-va, tôi lại gặp nàng. Chao ôi, vừa tròn 20 năm xa cách. Ngày ấy nàng mới còn là một thiếu nữ 19 tuổi, trong trắng, thơ ngây và đẹp đến mê hồn. Trong đời, chưa bao giờ tôi yêu và được yêu một cô gái đẹp như nàng. Một vẻ đẹp kiều diễm, kiều sa và chuẩn mực đến mức các hoa hậu của báo Tiền Phong bây giờ cũng chỉ đẹp như nàng ngày ấy là cùng.

Vậy mà chính nàng đã yêu tôi, yêu một cách say đắm và cuồng nhiệt. Cô nữ sinh trường sư phạm 10+1 ấy đã yêu một thầy giáo cấp 3 vừa ra trường là tôi bằng một tình yêu sét đánh. Suốt cả một mùa hè chờ đợi phân công công tác, hầu như tối nào nàng cũng đứng đón tôi dưới gốc cây bưởi trên đoạn đường dẫn vào nhà nàng. Đường như cả người nàng đều được ủ trong hương lá bưởi. Và, ngay từ nụ hôn, ngay từ vòng ôm đầu tiên trong một ngày, tôi đã ngây ngất, rợn ngợp trong hương bưởi tỏa ra từ người nàng. Chúng tôi thường dắt tay nhau đi tha thẩn trên những đồi cỏ tranh lúp xúp những bụi hoa sim. Vừa đi vừa nói với nhau nhữn câu chuyện băng quơ và ôm hôn nhau đến nghẹt thở. Có lần, quá say đắm, chúng tôi nằm bên nhau suốt một đêm trên đồi, dưới ánh trăng vàng vạc và gió hè rười rượi. Chao ôi, ngày ấy sao tôi trong sáng đến nhường ấy. Suốt cả một đêm bên một cô gái 19 tuổi, đầy sinh lực và thèm khát lứa đôi, đầy ham muốn trở thành đàn bà, vậy mà tôi vẫn chỉ là một gã trai ngờ nghệch và thánh thiện. Tôi chỉ dám ôm hôn nàng cho đến khi môi nàng khô khát và người nàng nóng hầm hập, run rẩy thì tôi lại sợ hãi. Tôi kìm nén và loại bỏ hoàn toàn mọi dục vọng trần tục để tôn thờ và giữ gìn cho tình yêu của mình trong sáng đến tận cùng.

Bạn trẻ bây giờ có thể không tin tôi. Nhưng đó là sự thật. Và có lẽ chính vì sự thật ấy, vì cái sự ngốc nghếch của cái thằng đàn ông là tôi đêm ấy mà ba tháng sau tôi đã vĩnh viễn mất nàng.

Có một gã trai làm nghề lái xe đã cuỗm nàng từ tay tôi một cách không thương tiếc. Gã là một con đực đúng nghĩa của từ này và tỏ ra rất sành sỏi trong việc chinh phục đàn bà. Nàng có chữa với gã và buộc gã phải cưới mình.

Tôi hận nàng, hận đời, hận luôn cả thế giới đàn bà. Cũng suốt từ đó, tôi không bao giờ muốn nhắc đến mối tình đầu ấy. Tôi muốn nàng chết đi, cả với nghĩa bóng, cả với

nghĩa đen của từ ấy.

Vậy mà, trở trêu thay, sau hai mươi năm, tôi lại gặp nàng ở đám cưới của Vũ Linh và Giu-cô-va. Nàng đi cùng một gã mắt xanh, tóc vàng, râu quai nón màu hung như râu ngô. Trông gã, tôi thầm đoán gã là người vùng Bantich, có thể là người Thụy Điển hay Phần Lan.

- Trời ơi, anh Hoàng! - Nàng reo lên và chạy bổ về phía tôi. Cử chỉ của nàng, chứng tỏ nàng vẫn hồn nhiên và nhí nhảnh như xưa - Kìa, anh định trốn em đến bao giờ? Em đi tìm anh suốt mấy năm nay.

Tôi không thể trốn chạy một người đàn bà đã từng gây đau khổ cho tôi đến mãi bây giờ. Khó khăn lắm tôi mới thốt lên lời:

- Thanh Mai... Tôi không ngờ lại gặp em.

- Em biết anh không muốn gặp em nữa, nhưng em thì luôn nhớ tới anh. Kìa, Bécgơ, chồng em đó. Anh thử hỏi anh ấy xem có đúng là em luôn kể cho anh ấy nghe về anh không nào.

Nàng dắt anh chàng ngoại quốc đến giới thiệu với tôi.

- Ô, anh Hoàng. Vợ tôi luôn kể về anh với tôi. Gặp anh hôm nay thật hân hạnh vô cùng - Bécgơ nói tiếng Việt sôi đến không ngờ. Chính cử chỉ thân thiện của anh ta và sự chân tình của Thanh Mai đã khiến tôi quên đi những mặc cảm ngày xưa. Tôi bắt tay anh ta và bảo:

- Ông quả là một người hạnh phúc - Tôi chỉ vào Thanh Mai - Đây là một chùm nho căng mọng mà tôi chỉ là một con cáo đứng nhìn từ xa.

- Ô hô... Thế mà tôi đã hái được chùm nho đó - Anh ta cười vẻ mãn nguyện - Ông biết không, chỉ vì tôi là ...con-dê-cụ... Có đúng không hở Thanh Mai.

Chúng tôi cùng cười. Riêng Thanh Mai cười đến chảy nước mắt. Vừa cười vừa vỗ vào vai chồng bôm bốp, đầy vẻ âu yếm.

- Để rồi em sẽ kể cho anh nghe về Bécgơ. Anh ấy là một ông con rể rất tuyệt vời.

Mấy ngày sau, Thanh Mai đã tìm đến gặp tôi. Nàng kể về mình, về những ngày sóng gió suốt hai mươi năm qua. Thì ra cuộc đời nàng cũng lắm nổi truân chuyên. Gã lái xe cướp nàng từ tay tôi là hậu duệ đời chót của Sở Khanh. Gã đã có vợ và hai con. Trong khi tán tỉnh nàng, gã đồng thời trăng gió với hai người đàn bà nữa. Khi nàng có chửa, thì vợ gã và hai ả tình nhân của gã biết chuyện đến đánh ghen. Gã lái xe bỏ của chạy lấy người. Gã bỏ luôn cả đứa con trai nàng vừa sinh. Một mình, nàng nuôi con, rồi nàng gửi con về

cho mẹ đẻ, đi bước nữa, trở thành vợ bé ông giám đốc nhà máy, nơi nàng xin đến làm việc. Bốn năm sau, nàng đẻ cho ông giám đốc một đứa con gái. Ông giám đốc cặp bồ với cô thư ký. Nàng phát hiện ra, quyết chí đi xuất khẩu lao động ở Đông Âu. Sang Ba Lan, nàng bỏ nhà máy đi buôn, lúc ở Tiệp, lúc sang Đông Đức, lúc về Liên Xô, với khát vọng duy nhất: bằng mọi giá phải trở thành một người giàu có. Nhưng rồi, Đông Âu sụp đổ. Tất cả người lao động Việt Nam ở Ba Lan phải về nước. Nàng bị công an Ba Lan bắt trong một vụ buôn lậu từ Đông Đức sang và bị trục xuất, đuổi về Việt Nam.

- Đó là những ngày hè năm 1986 - Nàng kể - Về Hà Nội, em dốc hết vốn liếng mua một căn hộ tầng 5 ở khu tập thể Kim Liên. Lại trắng tay. Không tiền bạc, không nghề nghiệp. Nghe nói ở trên miền Tuyên Quang, Vĩnh Phú có thể kiếm ăn được, em liền nhẩy tàu hỏa lên vùng Phú Thọ buôn chè. Chính ở đây em đã gặp và quen Bécgơ, một người nước ngoài đang làm việc ở Việt Nam. Em trở thành thầy dạy tiếng Việt cho Bécgơ. Rồi Bécgơ ngỏ lời xin cưới em làm vợ. Em bảo: “Phải về gặp mẹ em đã, xem cụ có ưng không”. Bécgơ đồng ý. Thế là tết năm ấy, em đưa Bécgơ về gặp mẹ em. Chắc anh còn nhớ mẹ em chứ? Năm ấy cụ 75 tuổi. Vì em không báo trước, nên khi Bécgơ vào đến sân, mẹ em nhìn thấy, buồn cười quá, đôi đầu gối cụ cứ run cầm cập. Sau này cụ bảo với em rằng lúc ấy cụ chợt nghĩ đến ông quan Tây ngày xưa...

Cụ cú tưởng Bécgơ chính là lão quan Tây thời Pháp. Sợ quá, cụ cúi thụp xuống, hay tay vái lia lịa: “Con lạy quan lớn. Sắp tết nhất, quan lớn đến chơi nhà?” Lúc đó, em không kịp nghĩ ra, nên không thể buồn cười. Bécgơ cũng sợ hãi không kém. Anh ấy cúi xuống đỡ mẹ em dậy, lắp bắp tìm từ ngữ để diễn đạt. “Thưa cụ, tôi không phải là con lợn. Tôi là con -dê-cụ”. Nghe nói đến con dê cụ mẹ em càng sợ hãi. Cụ cứ cúi rạp, vái lia vái lịa.

Thanh Mai cười giàn giụa nước mắt.

- Anh biết không, mãi sau này em mới biết câu nói của Bécgơ. Thì ra Bécgơ muốn nói với mẹ em rằng: “Thưa cụ, tôi không phải là quan lớn. Tôi là con rể cụ”. Anh bảo thế có khôn không. Ngay từ lần gặp đầu tiên đã xin nhận làm con rể mẹ em rồi...

- Chúc mừng hạnh phúc của Mai. Chàng rể này chắc là đã làm cho mẹ Thanh Mai mãn nguyện. Thế còn Mai, đã lần nào Mai sang quê chồng chưa? Và nàng dâu Việt Nam đã được mẹ chồng đón nhận như thế nào?

Thanh Mai cười cả bằng miệng, bằng mắt.

- Năm ngoái em vừa sang. Chuyến đi đúng vào dịp tết. Ôi, làm dâu nước ngoài thú vị lắm anh ơi. Trên đời em chưa có một cái tết xa quê mà thú vị đến thế. Và giữa đêm giao

thừa trên quên người em đã làm gì, anh có biết không?

Nàng nói và nhìn sâu suốt vào mắt tôi. Tôi lắc đầu. Nàng mở ví lấy ra một phong thư dán kín đưa cho tôi:

- Anh chỉ được mở đúng đêm giao thừa năm nay. Hứa với em nhé.

Tôi lặng lẽ gật đầu, cầm phong thư từ tay nàng. Và tôi mong từng ngày cho đến tết.

16 Nhật ký đêm giao thừa

Gàng đến giao thừa, tôi càng cảm thấy bồn chồn, hồi hộp. Phong thư của nàng đang nằm trong túi ngực, cạnh trái tim tôi. Nàng bảo: “Anh chỉ được mở đúng đêm giao thừa năm nay”. Có điều gì mà linh thiêng đến vậy?

Tôi đang loay hoay nghĩ cách làm sao thoát khỏi sự kiểm soát của vợ đúng phút giao thừa để được một mình ngồi đọc thư nàng, thì vợ tôi bảo:

- Em muốn đưa con lên Hồ Gươm hái lộc giao thừa. Anh ở nhà chuẩn bị lễ gia tiên. Em và con sẽ về xông đất.

Tôi mừng thầm như người đang chết đuối vớ được cọc, vội cuống quýt mặc áo ấm cho con, lấy khăn choàng, áo khoác cho vợ.

Còn lại một mình, tôi thắp thêm ba nén nhang, thắp cả hai ngọn nến thờ, mở chai Napoleon Brandy, rót một ly đặt trên bàn cùng với phong thư của nàng.

Không khí đêm trừ tịch thấm đẫm vẻ cổ kính linh thiêng. Không có pháo nổ đình tai nhức óc như mọi năm, nhưng qua màn hình ti vi, qua làn sóng Đài phát thanh, cả cộng đồng Việt ở trong nước và hải ngoại đều hướng đến cái giờ khắc giao hòa âm dương, thời điểm bàn giao giữa năm Tý và năm Sửu, giữa cũ và mới, giữa quá khứ, hiện tại và tương lai, Người ta đang cùng dồn hướng về những người ruột thịt, hướng tới tổ tông và cội nguồn.

Tôi nhấp ly rượu mạnh và mở phong thư của nàng vào lúc đồng hồ chỉ đúng 0 giờ.

Không phải thư nàng viết cho tôi. Đó là những dòng nhật ký nàng viết trên quê chồng vào dịp Tết năm ngoái.

Stockhom ngày...tháng...năm...

Lần đầu tiên trong đời đón một cái tết xa quê. Xa tới nửa vòng trái đất.

Chao ôi là nỗi buồn nhớ, cô đơn của một người con xa xứ, trôi dạt trên đất khách quê người.

Suốt cả một tuần nay, mình và Bécơ đã đi khắp các thành phố, bến cảng để lùng mua gạo nếp, bánh đa nem mà không có. đành phải điện sang Nga, nhờ bạn Hằng, Thu Tâm ở “ốp 5” gửi sang. Nhất định phải tổ chức một bữa cỗ quê Việt đúng ngày 1 Tết Nguyên đán trên xứ sở băng tuyết này. Phải chứng tỏ với mẹ anh Bécơ rằng mình là một nàng dâu Việt tuyệt

vời.

Ngày...tháng...năm...

Đi 80 cây số đến thăm bà mẹ chồng ở trại an dưỡng. Làm dâu ở Thụy Điển thật kỳ lạ. Có thể vài ba năm nàng dâu không cần nhìn thấy mặt mẹ chồng. Người già ở đây thích sống ở trại an dưỡng với bạn bè, hoặc độc thân, không cần đến sự chăm nom của con cái.

Thưa mẹ, đây là Thanh Mai, vợ của con - Bécgơ giới thiệu mình với mẹ - Thanh Mai là người Việt Nam. Một phụ nữ Việt Nam tuyệt vời.

- Rất hân hạnh - Bà già tóc trắng như bông đưa tay cho mình - Mẹ có nghe nói nhiều đến Việt Nam. Phụ nữ Việt Nam quả là xinh đẹp.

- Thưa mẹ, năm ngày nữa chúng con sẽ đón mẹ về chỗ chúng con chơi. Chúng con muốn mẹ cùng ăn một cái Tết Việt Nam trên đất nước Thụy Điển.

Bà mẹ chồng thực sự sung sướng và cảm động vì lời mời của nàng dâu Việt.

Ngày... tháng... năm...

Vẫn không thấy quà từ Nga gửi sang. Lại đi tìm mua khắp các cửa hàng. Rất may là đã mua được 2 kg gạo, không hẳn là gạo nếp. Không có bánh đa nem, cũng không có hoa đào.

Có gạo nếp rồi nhưng tìm đâu ra lá dong để gói bánh chưng? Bécgơ đã phóng xe khắp các nơi để tìm một thứ lá tương tự, nhưng không có một loại lá gì có thể thay lá dong. Vậy là bữa cỗ ngày Tết Việt Nam mà mình dự định hoàn toàn thất bại. Mình khóc cả một buổi sáng. Khóc đến sưng cả mắt, khiến Bécgơ lo cuống lên. Còn bà mẹ chồng Thụy Điển thì an ủi: "Không phải lỗi tại con. Lẽ ra chúng ta phải đặt mua từ Việt Nam cho con tất cả những gì có thể để con làm một bữa cỗ Tết".

Đặt mua ư? Làm sao mà có thể mua được cả không khí Tết Việt Nam với mưa như rắc phấn trên những nụ đào chớm hồng, với hương trầm tỏa mờ trên những ban thờ đầy ngọn hoa quả, kẹo, mứt, bánh chưng. Làm sao mà mua được cảnh quây quần của những người thân xa nhau hay hội tụ đầm ấm quanh bữa cỗ Tết. Và những làng hoa Nhật Tân, Quảng Bá hồng sắc hoa đào, chi chít quất vàng, rực rỡ lay ơn, thược dược... Hàng ngàn đôi trai gái chen vai, rầm rập xe máy trên đường Thanh Niên vòng lên đê Yên Phụ, kéo về các làng hoa ven Hồ Tây...

Ôi, giá như ngay bây giờ được bay về đất Việt. Giá như mãi mãi mình được làm một nàng dâu Việt, sống trên quê hương, gánh chịu cái lam lũ tần tảo, cái nhọc nhằn chịu đựng, rất đời thường, nhưng rất đời bình dị, hạnh phúc.

Ngày... tháng... năm...

Hoàng ơi, tự nhiên em nhớ anh đến cồn cào. Đã mười mấy năm rồi mà hình ảnh của anh vẫn luôn ở trong em, không phai mờ. Ôi, giá như cái đêm trăng hai đứa mình ở trên đồi sim ấy, anh thực sự là một gã đàn ông, chắc chắn anh đã không đẩy em rơi vào vòng tay gã lái xe ấy. Và như thế em sẽ chẳng bao giờ phải sống những ngày phiêu dạt trên quê người như mùa xuân này. Em sẽ trở thành một nàng dâu hiền thảo, sẽ sinh cho anh những đứa con xinh đẹp, thông minh.

Anh luôn trách em. Nhưng em cũng có quyền trách anh chứ. Em không được làm vợ anh, không được làm dâu của mẹ, có phần lỗi của anh... Sự khờ dại của một gã trai đâu phải lúc nào cũng là sự trong trắng, tôn thờ... Nhưng có lẽ chính vì thế mà em càng nuối tiếc, càng yêu anh đến tận cùng..."

Những dòng nhật ký của Thanh Mai dừng lại đột ngột, nhòa nhạt vì hoen ố. Có lẽ Thanh Mai đã khóc. Nước mắt nàng đã tưới ướt trang nhật ký trên xú người.

Tôi ngồi lặng trước trang nhật ký viết dở.

Ngoài kia phố phường cũng đang lắng dần đi trong đêm trừ tịch. Hầu như tất cả mọi người đều đang dồn về trong tổ ấm gia đình.

Có tiếng xe máy và ánh đèn pha quét ngoài cửa. Vợ và con tôi đã đi hái lộc về. Tôi cất vội lá thư của nàng rồi mở toang cánh cửa. Con trai tôi rồi vợ tôi, người cầm cành lộc non, người một nhánh hoa đào cũng ủa vào tôi, hôn lên má, lên môi tới tấp.

- Chúc bố một năm mới dồi dào sức khỏe.

- Chúc em trẻ đẹp mãi như mùa xuân. Chúc con ngoan và học giỏi. Chúc gia đình ta hạnh phúc và làm ăn tấn tới!

Tôi rót một ly rượu cho vợ.

- Nào, em với anh cùng cạn ly!

- Một chút thôi. Mà kìa anh, đừng ép. Mặt em nóng bừng lên rồi.

Tôi ngẩng nhìn gương mặt hồng tươi, tràn trề hạnh phúc của vợ, thực sự ngỡ ngàng. Không ngờ sau bao nhiêu năm tháng nhọc nhằn, vất vả, vợ tôi vẫn trẻ và đẹp như ngày nào.

- Anh nhìn gì em mà lạ lùng vậy? A, hình như anh vừa viết thư hay nghĩ đến cô nào phải không? - Nàng dí ngón tay xinh đẹp lên trán tôi. Tôi bối rối quay nhìn cành đào bên cửa sổ để che giấu đi ánh mắt của mình. Hình như vợ tôi đã đọc thấy, một nét gì của quá khứ còn vương vấn trong mắt tôi. Vâng. Nếu phải thú nhận với người vợ mà tôi yêu quý và nguyện suốt đời tôn thờ trong khoảnh khắc đầu xuân này, tôi sẽ đọc tặng hai mẹ con

một câu Kiều:

Trước sân nào thấy bóng người

Hoa đào năm ngoái còn cười gió đông...

Mùa đông đã qua. Nhưng mùa xuân đâu có nghiệt ngã rào chắn, ngăn lối ta quay về những kỷ niệm thời thơ trẻ. Mùa xuân nhân hậu và rộng lượng vô cùng. Mùa xuân luôn mở rộng cửa để ta nhìn về quá khứ, để ta băng khuâng, vương vấn với mỗi cánh hoa đào năm xưa.

17 Cổ vấn ái tình

Tôi nhận ra giọng nàng qua máy điện thoại.

- Hoàng ơi, em rất cần gặp anh.

Thật là một tình huống khó xử. Khước từ Thanh Mai thì không nỡ. Nhưng gặp gỡ để làm gì? Mỗi tình xưa đã nguôi quên hai mươi năm rồi. Mà vợ tôi đâu có lỗi gì?

- Có việc gì thế Mai? Em hãy nói ngay bây giờ được không?

- Không tiện nói qua điện thoại anh ạ. Em nghĩ việc này chỉ có anh mới giúp em được.

- Nhưng mà anh đang rất bận. Chiều nay họp và ngày mai đi công tác...

Tôi nghe rõ nàng buông một tiếng thở dài rồi ngắt máy. Biết làm sao được. Phải bịa ra lý do đi công tác vậy thôi. Tôi rất sợ một cuộc tái hợp Kim - Kiều.

Một tuần lễ trôi qua.

Cứ ngỡ rằng Thanh Mai đi theo chồng về nước, nào ngờ một buổi chiều trước lúc hết giờ làm việc, nàng bỗng đột ngột xuất hiện trước cửa phòng tôi.

- Anh không trốn em được đâu - Nàng nói và đóng cửa phòng lại - Anh có biết rằng em đang cần sự giúp đỡ của anh đến thế nào không?

Tôi không dám nhìn sâu vào mắt nàng. Một đôi mắt ẩn chứa những tình cảm rất lạ. Đường như tôi vừa bắt gặp những nồng nàn, đắm đuối của hai mươi năm về trước. Sợ không tự chủ được mình, tôi bảo nàng:

- Hết giờ làm việc rồi. Ở đây không tiện. Chúng mình sang quán cà phê bên kia đường.

- Vâng. Nhưng anh phải nghe em nói. Em không còn nhiều thời gian nữa. Vé máy bay của em và Bécgơ đã đặt mua rồi. Chỉ ba ngày nữa em sẽ bay.

Chúng tôi chọn một chỗ khuất dưới dàn ti gôn. Tôi gọi hai ly cà phê nâu.

- Nào, em nói đi - Tôi giục - Có việc gì mà khẩn cấp thế.

Vừa cầm ly cà phê lên chưa uống, nàng đã vội đặt xuống, rồi đưa cả hai tay áp lên bàn tay tôi.

- Hoàng ơi, anh có biết không, em sắp sửa được làm mẹ chồng...

- Thế thì phải mừng cho em. Thằng Thắng đã lớn thế rồi ư? Nếu anh không lầm thì năm nay nó hai mươi mốt tuổi rồi.

- Vâng, hai mươi mốt. Và đang đòi cưới vợ. Mà cưới ai, anh có biết không, nó cứ nằng nặc đòi cưới một cô bạn của em.

- Bạn của em? - Tôi cứ tưởng mình nghe lầm, vội hỏi lại.

- Vâng. Bạn của em, theo đúng nghĩa đen của từ này. Nói đúng hơn là bạn vong niên. Cô ta kém em tám tuổi, tức là hơn thằng Thắng nhà em mười hai tuổi...

Tôi bàng hoàng nhìn Thanh Mai như muốn kiểm tra lại độ chính xác của câu chuyện. Không. Nàng đang rất nghiêm trang và buồn bã thực sự. Vậy thì tôi phải tin chú. Tôi thử mừng tượng lại thằng con trai của Mai với gã lái xe đã phỗng nàng từ vòng tay của tôi thuở ấy. Tôi biết Thắng những năm cậu ta học phổ thông và ở với bà ngoại. Một cậu bé mảnh khảnh và hơi có vẻ mơ mộng. Theo như lời kể của Mai thì cậu ta đang học những năm cuối của trường Đại học Kiến trúc.

- Em không ngờ bọn thanh niên bây giờ chúng nó sống lạ lắm - Thanh Mai chậm rãi kể - Trước đây em cứ tưởng có những giới hạn mà người ta không thể và không có quyền vượt qua. Ví như lĩnh vực tuổi tác. Vậy mà bọn trẻ bây giờ cho qua hết. Một ông già bảy mươi tuổi vào một nhà hàng, lập thức ba bốn cô 18, 20 chỉ bằng tuổi cháu ông ta bỗng ủa ra, đứa nắm tay, đứa bá cổ. “Anh ơi, dùng gì?”. “Anh vào chỗ em đi. Mát-xa, karaôkê hay anh cần phòng nghỉ?”. Chao ơi, lộn tùng phèo hết cả rồi. Và bây giờ là đến thằng con em. Nó yêu một người đàn bà đã có chồng, có con, hơn nó 12 tuổi và đang nằng nặc đòi mẹ phải cưới cho nó. Thật khủng khiếp không chịu nổi.

- Em cứ bình tĩnh và kể rõ xem đầu đuôi câu chuyện thế nào - Tôi đặt tay lên vai nàng, vừa như muốn trấn tĩnh nàng, vừa như muốn an ủi.

- Chuyện là thế này. Hồi lao động ở bên Nga, em chơi với một cô bạn tên là Thúy Mùi, cái cô bé kém em đến tám tuổi ấy. Mùi vốn là một thiếu nữ nông thôn, vì muốn thoát khỏi cảnh sống nghèo khổ bằng mọi giá, nên đã lấy một ông cán bộ trên tỉnh để được làm công nhân ở một nhà máy cơ khí. Cuộc hôn nhân chỉ tồn tại ba năm thì đổ vỡ. Mùi trả lại con cho ông chồng già, rồi lên theo một anh đội trưởng đi xuất khẩu lao động ở Nga. Em quen Mùi do quan hệ làm ăn. Cô ta xởi lởi, tính tình phóng khoáng và chịu chơi. Cách đây hai năm. Mùi quyết định ôm gọn mấy chục ngàn đô về nước làm ăn.

- Vậy là trước đó, Thắng chưa hề quen biết Mùi? - Tôi chen ngang câu chuyện.

- Vâng. Em nhờ Mùi chuyển cho cháu Thắng một chút quà và nhờ cô ta chăm sóc

Thắng giúp em như là chính đứa con của cô ta vậy. Nghe nói ban đầu quan hệ của họ cũng hoàn toàn chỉ là tình cảm cô cháu trong sáng. Rồi Mùi mua một căn hộ riêng trong ngõ hẻm. Cháu Thắng trước đây vẫn ở ký túc, nay năng đến với “cô” hơn, có hôm nghỉ lại. Thế rồi lửa gần rơm. Không hiểu cô quyến rũ cháu hay cháu chủ động đến với cô mà cả hai đều công khai sống với nhau như vợ chồng. Mãi đợt về này em mới biết, thì đã quá muộn. Cả thằng Thắng, cả cô Mùi đều kiên quyết xin tổ chức lễ cưới.

- Em đã nói chuyện với Mùi chưa?

- Ngay sau khi nghi ngờ mối quan hệ giữa hai đứa, em đã nói chuyện thẳng thắn với Mùi. Anh biết tính em rồi đấy, không vòng vo tam quốc, không uốn éo, quanh co. “Mùi ạ, cô hãy buông tha con tôi ra. Đừng hủy hoại đời nó. Phụ nữ như cô thiếu gì đàn ông”. Em nói chuyện thẳng thắn với cô ta như vậy. Nhưng anh biết Mùi trả lời em thế nào không?. “Chị hãy nói với con chị ấy. Chính Thắng đang hủy hoại nốt cuộc đời của em. Em đã chủ động khước từ bao nhiêu lần mà không được. Cho đến bây giờ thì em đành phó mặc. Nhân đây, em cũng xin thông báo với chị một sự thật. Đã mấy lần Thắng định tự tử, nếu em không đồng ý cưới. Tùy chị quyết định. Em nói lại lần cuối cùng: Trong mối tình này, em hoàn toàn không có lỗi”. “Thế chị hỏi thật em nhé, em có yêu Thắng không?”. “Yêu chứ ạ. Chưa bao giờ em thấy mình yêu một cách mù quáng như bây giờ. Em nghĩ phải chăng đây mới chính là tình yêu đích thực? Chúng em bất chấp tuổi tác, bất chấp dư luận và sẵn sàng vượt qua tất cả để đến với nhau”. Đấy, cả Thắng và Mùi đều một mực như vậy. Em nghĩ chỉ có anh mới giúp được giải quyết mối quan hệ này...

Tôi mỉm cười, lắc đầu. Tình yêu có những lúc thật điên rồ. Và đó chính là những khi người ta dễ ngộ nhận nhất. Ngay bây giờ nếu dứt bỏ cặp tình nhân điên rồ này, rất có thể sẽ dẫn đến những cái chết điên rồ. Cách tốt nhất là hãy cứ để cả lửa và rơm cháy hết thành tro than...

Tôi thầm nghĩ như vậy và nói với Thanh Mai:

- Thôi được. Anh xin tình nguyện làm cố vấn ái tình. Anh chịu trách nhiệm sẽ đến khuyên bảo và tìm cách làm hạ nhiệt cuộc tình dồ dại này. Nhưng anh xin hỏi em một điều. Tình huống xấu nhất, em có chấp nhận Mùi làm nàng dâu của em không?

- Không bao giờ, dù thằng Thắng có phải chết!

Tôi đưa bàn tay cho nàng vào bảo:

- Thế thì em cứ đi đi. Anh sẽ vì em, vì Thắng mà làm tất cả.

Tôi đóng vai một cố vấn ái tình với tất cả sứ mạng thiêng liêng. Nhưng đến khi gặp

Thắng và Mùi thì mới biết mình chẳng là một cái đình gì. Nói theo ngôn ngữ bây giờ là họ “hơi bị yêu nhau” và yêu nhau rất “vô tư”. Căn nhà trong ngõ hẻm của Mùi trở thành tổ ấm yên ương của người đàn bà 33 tuổi từng “ăn chơi”, “chinh chiến” đủ kiểu với một anh chàng sinh viên kiến trúc 21 tuổi. Gặp họ, tôi cũng tự thấy xấu hổ với cái vai trò cố vấn ái tình của mình, bởi dường như không thể có một cố vấn nào khiến họ yêu nhau hơn và cũng không thể có một đại cố vấn nào tách rời họ ra được.

- Này cháu, chú là bạn rất thân của mẹ cháu ngày trước - Tôi bảo Thắng - Chú vừa là nhà văn, vừa là nhà báo, nhưng là một nhà văn nhà báo của cơ chế cũ. Chú rất muốn thâm nhập vào cánh trẻ, ví dụ như giới sinh viên, ca sỹ và người mẫu...Chú nghĩ cháu có thể giúp chú việc này...

Thắng nhìn tôi một lát rồi bảo:

- Chú cứ vô tư đi. Cháu sẽ giúp cho. Cháu biết mẹ cháu rất quý chú.

- Bắt tay cái nào - Tôi chìa bàn tay cho Thắng - Vậy thì ngay tuần tới, tiết xuân ấm áp này...

Thắng nháy mắt với tôi. Bàn tay to chắc của nó bóp tay tôi rất chặt.

Tôi cười thầm vì vai trò cố vấn ái tình của tôi bước đầu đã thành công. Tôi bỗng nghĩ tới một câu danh ngôn của một nhà văn nào đó: “Chỉ có thể dùng một người đàn bà để xóa đi một người đàn bà”. Thắng ơi, tôi sẽ xóa cô Mùi và mối tình điên rồ của cậu bằng một cô Mùi khác và một mối tình điên rồ khác.

18 Câu lạc bộ mỹ nhân

Di với Thắng tôi chợt phát hiện ra sự già nua cổ hủ của mình. Hóa ra có một “thế giới” mà hầu tôi chưa từng sống, chưa từng biết đến. Đó là thế giới của những kẻ như Thắng, luôn luôn có những giây phút “đốt” hết mình.

Thắng quả là một tay sành chơi. Hội tá lả, hội cờ tướng, hội tiêm chích, rồi quán karaôkê, sàn nhảy... nơi nào Thắng cũng có bạn, nơi nào cũng đóng Thắng như chỗ thân tình.

Nghĩ đến nhiệm vụ “cố vấn ái tình” của mình, tôi bảo Thắng:

- Hãy đến chỗ nào tập trung các người đẹp. Chú đang muốn viết một phóng sự về người đẹp...

- Cháu chỉ sợ chú đến đó rồi quên đường về - Thắng nháy mắt cười.

- Sợ gì. Không về được thì cho “tiêu” luôn cuộc đời - Tôi làm ra vẻ hết mình, rằng tôi đang quyết cửa sừng làm nghề khiến Thắng cũng vị nể, coi tôi như bạn đồng minh thực sự.

Chúng tôi đến Câu lạc bộ Mỹ nhân, nơi tập trung hầu hết các mỹ nhân có tên và chưa có tên.

Đến Câu lạc bộ Mỹ nhân có đủ mọi thành phần, nhưng dù ở thành phần nào thì hầu bao cũng phải rủng rỉnh. Tôi và Thắng là hai kẻ lạc lõng vì tiền thì ít và mục đích thì chưa rõ ràng, chỉ như một cuộc cưỡi ngựa xem hoa.

Không ngờ cuộc “cưỡi ngựa xem hoa” qua Câu lạc bộ Mỹ nhân của tôi đã thành công ngoài dự kiến. Thắng ta hóa ra là một kẻ đại si tình. Cậu ta lân la làm quen với đủ loại người đẹp, xoắn xít lấy họ, trổ tài ba hoa và tỏ ra là một “phó nháy” tận tụy. Với chiếc máy ảnh Zenhít cũ tàng của tôi, cậu ta lẻo đẹo theo hết tà áo dài này đến bộ váy kia, ngắm nghía, ngheo đầu, quì gối bấm hết kiểu này đến kiểu khác.

Chỉ trong một tuần lễ, dường như Thắng đã quên bằng người tình già Võ Thúy Mùi. Nghĩ đến nhiệm vụ mà mẹ Thắng đã nhờ cậy, tôi tự thấy mình đã gần như hoàn thành. Tôi nói với Thắng, giọng đầy khích bác:

- Cháu có dám đưa cô Mùi đến câu lạc bộ này không? Hãy đưa “bà già” ấy đến để “bà ấy” biết rằng mình đang sở hữu một thần tượng của hàng chục người đẹp...

- Cháu cho mẹ ấy đi Văn Điển rồi - Thắng đáp tỉnh bơ.

- Sao? Văn Điển à? Cháu nói lại đi ? - Tôi hốt hoảng đến mức, nhìn tôi, Thắng chợt phá ra cười.

- Là cháu nói nghĩa bóng thôi. Tức là cháu “good-bye” mẹ ta rồi.

Tôi thở phào. Nhưng rồi tự nhiên người tôi cứ nhão hết cả ra. Ôi chao, bọn trẻ bây giờ ! Chúng nó sao mà cả thềm chóng chán. Mới mười ngày trước còn thể thốt yêu đương, thậm chí sẵn sàng tự tử khi không lấy được “nàng”. Vậy mà chỉ một mỹ nhân xuất hiện đã “cho mẹ ấy đi Văn Điển” rồi. Tôi nhìn Thắng như nhìn một người từ hành tinh khác đến, và bảo:

- Này, cho chú hỏi. Ai đã “xóa” được cô Võ Thúy Mùi của cháu?

- Chú muốn gặp không? Một người siêu đẹp ở Câu lạc bộ này - Thắng dừng lại ngẫm ngợi một lát rồi bảo - Cháu vừa muốn “trình làng” với chú, vừa muốn chú “duyet” xem có “phê” được không? Thế này nhé, đúng 5 giờ chiều mai mời chú đến quán Đồng Quê. Cháu sẽ dẫn nàng ra mắt chú.

Tôi hồi hộp suốt một ngày. Nghe người ta nói nhiều đến quán Đồng Quê, một địa chỉ lý tưởng của các cặp tình nhân, mà tôi chưa hề một lần đặt chân tới. Để đề phòng mọi sự bất trắc, ví dụ “máy chém” ở đó quá nặng, hoặc là tôi bỗng nổi máu hảo hớn chẳng hạn, trước khi đi đến cuộc hẹn với Thắng, tôi bảo vợ đưa thêm ba trăm ngàn.

Đúng giờ hẹn. Thắng đưa tới một cô nàng mà thoáng nhìn từ xa, qua màu đỏ rực cầu bộ váy áo, chính tôi cũng thấy xao xuyến như cái thuở tôi còn là một chàng trai lần đầu trong đời được chiêm ngưỡng một mỹ nhân.

Nhưng kìa! Tôi đang mơ hay tỉnh vậy? Thắng đang dẫn đến trước mặt tôi một cô gái, với tôi, chẳng hề xa lạ gì. Đó chính là hoa hậu áo dài Hà My, vợ Vũ Lâm, con dâu cô giáo Thúy của tôi. Mới mấy tháng không gặp mà Hà My đã thay đổi nhiều quá. Cô ta béo lên, lộng lẫy như một nhân vật từ trong tác phẩm của các danh họa thời Phục Hưng bước ra. Bỗng nhiên tôi nhớ lại cuộc gặp Hà My lần đầu với những câu nói nhảm nhảm không chủ ngữ và cái dáng nửa ngồi nửa nằm hờ hênh khoe bộ giò trắng nhẫy.

Có nên gặp Hà My không? Liệu cô ta có nhận ra tôi, người học trò thân thiết của mẹ chồng cô ta không? Tôi băn khoăn thực sự. Nhưng dường như Thắng rất đặc chí nên cậu ta vội dắt tay Hà My chạy ào đến phía tôi. Đành vậy, tôi lấy đôi kính dâm đeo lên mắt để chí ít cũng có thể làm cho Hà My không nhận ra tôi.

Quả nhiên. Hoa hậu áo dài tỉnh bơ như giữa tôi và cô chưa hề gặp nhau bao giờ.

Thậm chí cô còn làm như tôi là người thừa. Cô ngả ngớn nói chuyện và khoác tay, nghẹo đầu vào vai Thắng không thèm coi tôi là cái đing gì.

Lại một lần nữa tôi cảm thấy mình bị xúc phạm. Đang tìm cách để “rút lui trong danh dự”, thì bỗng tôi nhìn thấy hai chiếc xe máy lao vút vào sân và phanh khựng lại. Hai người trên xe chẳng phải ai xa lạ, chính là Vũ Lâm và Võ Thúy Mùi.

Mặt Hà My tái xám tưởng cắt không còn giọt máu. Thắng nắm chặt tay cô ta và bảo:

- Em chẳng việc gì phải sợ. Cứ để xem họ làm gì nổi?

Mùi và Lâm hùng hổ tiến lại phía chúng tôi, như hai con cọp dữ tiến lại phía con mồi. Trong óc tôi vụt hiện nhanh một tình huống: Hai cặp trai gái này sẽ lao vào nhau như hai khối thuốc nổ. Và rất có thể án mạng sẽ xảy ra, nếu không có biện pháp ngăn chặn. Nghĩ vậy và tôi vụt đứng lên đi về phía hai nhân viên bảo vệ nhà hàng.

- Thắng Sở Khanh với con trốn chúa lộn chồng kia. Bây giờ thì bà bắt quả tang hai đứa đang dan díu với nhau rồi nhé - Tiếng Mùi chát chúa như tiếng búa đánh gõ vào thùng phuy.

- Mà y là Thắng phải không? - Tiếng Lâm rít lên và cậu la lù lù tiến tới, chộp lấy cổ áo Thắng.

Hai gã đàn ông như hai con trâu chọi, mắt đỏ rực, gầm ghè dí sát mặt vào nhau.

- Gay quá. Phải can ngăn họ - Tôi nhảy bổ tới chỗ một nhân viên nhà hàng, kéo tay anh ta, chỉ cho anh ta hãy chạy lại ngăn hai gã đàn ông và hai mục đàn bà kia lại.

Cả nhà hàng nhốn nháo. Người ta cùng đổ xô lại chỗ xảy ra xung đột. Tất cả các nhân viên và bảo vệ nhà hàng cùng bỏ hết công việc, kéo đến để giải quyết “sự cố”.

Trong lúc Lâm và Thắng đang ra sức thoi những nắm đấm trời giáng vào mặt nhau thì tôi chợt thấy Mùi rút tay ra khỏi cái túi xách từ nãy vẫn đeo bên mình. Một chiếc chai nhỏ được rút ra, mở nút. Thôi chết rồi, a xít.

Tôi lẫn xả đến chỗ Hà My, kéo giật cô lại rồi dùng cả tấm lưng to rộng của mình để che cho Hà My.

Đúng lúc ấy thì Mùi vung tay lên. Chiếc chai như một quả tạc đạn bay chéo qua đầu tôi, làm vỡ tan tấm kính cửa sổ. Mắt tôi hoa lên. Tôi cảm thấy đầu và vai mình bồng rạt.

Rất may là cái chai a xít của Mùi chỉ sượt qua gáy và vai tôi. Chỉ cần nhích mười phân nữa, cái chai trúng mắt, chắc chắn tôi sẽ bị mù, hoặc chí ít bộ mặt của tôi sẽ biến thành mặt quỷ.

May mắn nhất là hoa hậu áo dài của tôi không việc gì. Gương mặt xinh đẹp của Hà My không hề bị một bụi a xít nào, vì thế nàng vẫn đẹp và kiêu diễm như ngày xưa.

Thắng đến bệnh viện thăm tôi với một vẻ mặt u buồn và một nụ cười gượng gạo.

- Không có chú, chắc chắn Hà My phải đi bệnh viện chỉnh hình. Và có khi cháu bị đi tù - Thắng nói và thở dài thườn thượt.

- Thế còn Mùi? Sao cháu bảo đã “cho cô ta đi Văn Điển” rồi?

- Dính vào đàn bà thật rách chuyện. Thì cháu đã nói với chú và good bye mẹ ta rồi. Cháu chuyển tất cả đồ đạc sách vở đến ở ký túc xá với tụi bạn. Thế mà không hiểu sao mẹ ta biết cháu quan hệ với Hà My. Nhanh thật đấy. Mẹ ta gọi cháu là Sở Khanh. Cháu lừa phỉnh gì mẹ ta? Không thích ở với nhau thì chia tay. Giữa cháu và mẹ ta chưa hề có hứa hẹn, thế thốt gì. Sau cái hôm ấy, cháu chửi thẳng vào mặt mẹ ta: “Chỉ cần cô giở một giọt a xít vào mặt Hà My là tôi sẽ cho cô vào tù”.

- Thế còn cậu Vũ Lâm? - Tôi hỏi.

- Đó là một gã đàn ông thực sự đáng gờm - Thắng mân mê mụn trứng cá một cách đầy khó chịu - Những quả đấm của gã hôm ấy cho thấy gã là một tay võ thuật có hạng, không thể xem thường. Cháu tin rằng thế nào hắn cũng sẽ hành hạ Hà My...

Quả nhiên, những lời tiên đoán của Thắng là hoàn toàn có cơ sở. Vào ngày hôm sau nữa, Hà My đến thăm tôi với một bên mắt sưng vù và tím bầm.

Tôi viết thư gửi cho Thanh Mai:

... “Giá em biết rằng anh vừa trải qua một cơn nguy hiểm như thế nào? Rất may là Thắng hoàn toàn không hề gì, còn anh chỉ là nạn nhân qua quýt của lọ a xít ấy. Ôi, những trò chơi nguy hiểm của tình ái bao giờ cũng đi chông chênh bên bờ vực thảm họa.

Anh đang viết thư cho em từ bệnh viện. Nhưng không phải trong niềm đau đớn lo âu của một bệnh nhân, mà là nỗi hân hoan, niềm kiêu hãnh của một Đông-kì-sốt vừa đánh thắng những tên Cối-xay-gió khổng lồ để dâng vòng nguyệt quế chiến thắng lên nàng Duyxinê yêu

dấu. Cho đến bây giờ, những điều anh hứa với em trước ngày em bay sang xứ sở Bắc Âu ấy, anh đã làm tròn: Con trai em đã hoàn toàn đoạn tuyệt với người đàn bà hơn nó mười hai tuổi. Nó đã kịp nhận ra sự mù quáng và ngộ nhận ngu ngốc của một chàng trai mới lớn khi trót sa vào chiếc bẫy ái tình. Anh đã thu xếp cho Thắng một chỗ ở chu đáo trong ký túc xá sinh viên. Với Thắng, còn bao nhiêu điều cám dỗ và cạm bẫy cần phải cảnh báo và dè chừng (như nạn cờ bạc, rượu chè, nghiện hút...) nhưng anh hứa với em, anh sẽ vì em, thay em để tiếp tục giúp đỡ, chăm sóc Thắng, và coi đó như nghĩa vụ của một người cha..."

Thư gửi đi năm ngày thì một buổi chiều, tôi bỗng nhận được điện thoại của Thanh Mai:

"Em sung sướng và biết ơn anh vô cùng. Suốt ngày hôm nay em chỉ sống với lá thư của anh, với những kỷ niệm và tình yêu một thời của anh. Anh ơi, cho đến bây giờ em mới thú nhận với anh điều này: Thắng chính là con trai anh đấy. Đứa con mà chúng ta đã có với nhau trên vùng đồi sim ấy, giữa cái đêm trăng ấy..."

Tôi bàng hoàng, không tin ở tai mình:

- Em nói sao? Hãy nói lại đi? Đồi sim nào? Đêm trăng nào?

Nhưng Thanh Mai đã buông máy.

Cái vết thương a xít của tôi, cuối cùng rồi cũng liền da. Cùng với nó, tôi tưởng câu chuyện của mấy bạn trẻ Mùi, Thắng, Hà My và Lâm rồi cũng qua đi, nào ngờ một buổi trưa cô giáo Thúy bỗng đột ngột đến tìm tôi.

- Hoàng ơi, em phải đến giúp cô việc này.

- Việc gì vậy, hả cô? - Tôi nhìn cô giáo Thúy của tôi và chợt sững người khi ánh mắt chạm phải một mảng tóc màu sương khói trên đỉnh đầu cô. Mới có mấy tháng, kể từ sau cái chết của bà cụ Ty, cô giáo tôi đã già đi đến vài ba tuổi.

- Thằng Vũ Lâm và con Hà My đang đòi đưa nhau ra tòa. Em hãy đến khuyên ngăn chúng nó giúp cô.

Tôi không hề ngạc nhiên về những điều cô giáo Thúy vừa báo với tôi. Tôi chỉ buồn, một nỗi buồn băng quơ về thể thái nhân tình.

Dẫu biết rằng những lời khuyên của tôi cũng vô ích, nhưng nể lời cô giáo Thúy, tôi vẫn đến tìm gặp Vũ Lâm.

Chúng tôi rủ nhau ra một quán vắng bên Hồ Tây. Suốt từ hôm chạm trán với nhau ở quán Đồng Quê, đây là lần đầu tiên tôi gặp lại Vũ Lâm

- Anh phải nói lại với em về cái hôm ở quán Đồng Quê ấy - Tôi mở đầu câu chuyện - Anh tự thấy vẫn có lỗi với em, nếu không nói rõ với em một điều: Hãy tin anh. Thắng và Hà My không có quan hệ gì đâu. Họ quen nhau hoàn toàn với tình cảm bạn bè.

- Anh khỏi phải nói nữa - Vũ Lâm rút mạnh mẫu thuốc lá xuống sàn - Cô ấy không đi với bạn trai mới là chuyện lạ. Hôm ấy em đến quán Đồng Quê là vì chị Thúy Mùi. Em không muốn chị ấy nói những điều không hay về vợ mình...

- Đó. Anh rất đồng ý với cách suy nghĩ của em. Mình là thằng đàn ông, phải biết đại lượng và tha thứ - Tôi bắt đầu thao thao - Phụ nữ với nhau họ vốn luôn có sự đố kỵ, ganh ghét. Hơn nữa Hà My lại là một người đẹp. Sắc đẹp là tài sản duy nhất mà thượng đế chỉ ban cho một số ít đàn bà...

- Nhưng đó không phải là một thứ tồi nhử. Cũng không phải là một thứ tài sản để buôn bán, thế chấp - Vũ Lâm bỗng nổi nóng đột ngột, giọng trở nên khàn đặc, rồi đột nhiên cậu ta khóc nức lên. Tôi bối rối và sững sờ. Trời ơi, chàng trai ngồi trước mặt tôi đây đang thực sự đau khổ.

- Kìa, Vũ Lâm. Hãy bình tĩnh lại đi...

- Anh có biết không, đã bao lần em không thiết sống nữa. Chuyện chúng em lấy nhau, chắc anh đã biết. Đúng là em đến với Hà My bắt đầu từ một cơn sét ái tình. Em choáng ngợp bởi vẻ đẹp của cô ta, và đã dùng mọi thủ đoạn để đoạt lấy cô ta bằng được. Nhưng rồi tình yêu đã đến với em. Càng ngày em càng cảm thấy không thể sống thiếu Hà My được. Em đã thể chỉ tôn thờ một người đàn bà duy nhất là Hà My. Vậy mà để đáp lại, cô ấy đã sống với em và những người thân của em thật thậm tệ, thậm chí ác độc. Suốt ngày chỉ váy và áo, chỉ kem dưỡng da và son phấn, chỉ điện thoại cho những kẻ vô công rồi nghề và hò hẹn nhăng nhít. Suốt từ ngày lấy em, cô ấy chưa hề giặt cho em dù chỉ là một chiếc áo lót. Nhưng đau đớn nhất là cách đối xử của cô ấy với mẹ em. Một nàng dâu lúc nào cũng sẵn sàng ném vào mặt mẹ chồng những câu nói đầy thô lậu, tục tĩu. Một nàng dâu suốt ngày chỉ nghĩ đến bản thân mình và chỉ đòi hỏi mẹ chồng cung phụng mình như một kẻ giúp việc...

- Người ta bảo những cặp vợ chồng trẻ mới lấy nhau thường có một vài năm đầu khủng hoảng. Rồi thời gian sẽ giúp họ hòa hợp...

- Thời gian ư? Bao giờ? - Vũ Lâm đỏ bừng mặt, móc túi rút ra một tập giấy nhàu nát - Đây. Anh thử đếm xem bao nhiêu lá đơn ly hôn? Hầu như tuần nào cô ta cũng sẵn sàng viết thêm một lá đơn mới. Em đã khuyên can, thậm chí van xin và đốt đi hàng chục lá

đơn ly hôn như thế này. Và bây giờ thì chính em lại gợi ý cho cô ấy ra tòa. Tuần tới phiên tòa sẽ mở. Và em nghĩ, đó là giải pháp cuối cùng.

20 Một nàng dâu mới

Phiên toàn xử lý hôn Vũ Lâm và Hà My chỉ diễn ra chừng 30 phút đồng hồ. Cử tọa hầu hết là phái đẹp, bạn của Hà My. Họ đến chủ yếu vì tò mò.

Lẽ ra cũng chẳng phải tổ chức một phiên tòa. Hai người lấy nhau mới được một năm sáu tháng hai mươi bảy ngày. Chưa có con. Tài sản chung hầu như chưa có gì. Cả hai đều tự nguyện ly hôn.

Vũ Lâm bảo:

- Kéo nhau ra tòa mà làm gì. Ký đại đi cho nó xong. Chường mặt ra giữa tòa, khác gì đeo mo vào mặt.

Hà My bĩu môi hằn học:

- Làm gì có chuyện đơn giản như thế. Lấy tôi, anh phải mượn ô tô, máy mobilFone, giả danh thư ký công ty liên doanh này nọ. Rồi đón dâu cả một đoàn Toyota xịn, tiệc mở khắp hai tầng lầu, đón hàng mấy trăm quan khách. Tôi đang từ một hoa hậu áo dài, hàng nghìn người sẵn sàng xin chết, bỗng nhiên chim vào lồng, trở thành vợ anh, suốt ngày bị tù túng, kìm kẹp... Giờ không thích sống với nhau nữa, good bye, tôi đồng ý. Nhưng phải làm cho nó đàng hoàng tử tế chứ đâu dụi dọ thế được?

- Vậy cô muốn gì?

- Còn muốn gì nữa. Ra tòa cho thiên hạ biết từ ngày này, tháng này, tôi hoàn toàn là gái son. Và còn chuyện chia tài sản nữa chứ. Làm dâu mẹ anh, tôi đang là thiếu nữ trở thành đàn bà. Vậy phải có sự đền bù tối thiểu chứ. Chẳng ai làm dâu không bao giờ.

Vũ Lâm nghĩ ngợi một lúc rồi nhượng bộ.

- Xong. Tôi sẽ cố thuyết phục mẹ tôi. Tôi sẵn sàng chia đôi phần gia tài mẹ tôi giành cho tôi. Ví dụ cô có thể được một nửa căn nhà...

- Chỉ thế thôi à? Thế còn tiền bạc, xe máy, vàng nhẫn?

- Thì cô thích cái gì cứ việc lấy. Cô thừa biết rằng, với mẹ tôi những yêu sách đó cũng không quá khó. Rồi cô sẽ thấy rằng cả đời cô sẽ chẳng bao giờ tìm được một người mẹ chồng như mẹ tôi đâu.

- Tất nhiên. Nhưng tôi lấy chồng chứ không lấy mẹ chồng. Vậy chúng ta đã thỏa thuận xong. Phải có một phiên tòa chứng nhận quyền tự do của tôi. Và hôm ấy, tất cả

bạn bè, người quen của chúng ta sẽ phải có mặt...

Tôi trở thành một trọng khách trong phiên tòa xử ly hôn giữa Vũ Lâm và Hà My. Hôm ấy tôi đến sớm để đưa cô giáo Thúy cùng đi. Nhưng cô tôi lắc đầu bảo: “Cô không đi đâu. Kệ chuyện của chúng nó với luật pháp. Chuyện trẻ con. Biết thêm càng đau lòng”.

Quả nhiên, lời cô giáo tôi, càng ngẫm, càng sâu sắc. Phiên tòa chỉ diễn ra chớp nhoáng với lời tuyên của thẩm phán về việc công nhận quyền ly hôn của hai người. Về tài sản. Hà My cũng tự nguyện không lấy gì, thậm chí cả chiếc Dream cô đang đi, cô cũng muốn nhường lại cho Vũ Lâm. Thì ra, nỗi đau của những người thân khi chứng kiến phiên xử ly hôn này hoàn toàn không phải mối quan hệ căng thẳng, lối ứng xử vô văn hóa, hoặc sự tham lam ích kỷ của phía bên này hay phía bên kia. Nỗi đau nhất mà tôi cảm nhận được, là cả hai người, Vũ Lâm và Hà My đều coi chuyện chồng vợ, chuyện kết hôn và ly hôn như những câu chuyện đùa. Họ hồn nhiên và vô tư quá chăng? Hay họ quá văn minh biết vượt lên trên cả nỗi đau của chính mình? Có lẽ không phải. Qua thái độ của họ, tình cảm của họ, tôi đọc được cái sự vô trách nhiệm với chính mình, với những người thân của mình, và rộng hơn là với cả xã hội. Họ lấy nhau một cách ngẫu hứng, tùy hứng. Họ sống với nhau một cách hời hợt, thiếu trách nhiệm. Và bây giờ lại ly hôn một cách vội vã và hoàn toàn chỉ vì muốn thỏa mãn ý thích của chính mình.

Chao ôi, trên hai mươi tuổi cả rồi chứ đâu còn bé bỏng, khờ dại. Rất may là giữa họ chưa có một sợi dây ràng buộc. Chưa có một mầm mống, một sinh linh là nạn nhân của họ.

Phiên tòa ly hôn vừa xong, thì tôi lại bất ngờ bị cuốn vào một đám cưới.

Chị gái tôi từ quê ra. Vừa trông thấy mặt, chị tôi đã vội vã trao nhiệm vụ:

- Cậu phải làm chủ hôn cho đám này. Cô Yến nhờ tôi nói với cậu.

- Yến đâu? Cô ấy đâu, sao không ra? Mà cưới ai đó hả chị? Cưới xin ở trong quê, làm sao em dám đứng ra chủ hôn?

Chị tôi dài dòng vòng vo gần nửa tiếng đồng hồ. Thì ra câu chuyện thế này:

Thằng Voi con ông Hồ và bà Yến, sau cái vụ không được ăn ốc nhưng phải đổ vỏ, cái vụ bị lừa cực kỳ ngoạn mục ở công trường thủy điện Hòa Bình ấy, giờ lại đang rắp tâm trở thành một chú rể Hà Nội.

Vì sao thằng Voi, một thanh niên vô nghề nghiệp, thậm chí thành tích có lúc bất hảo ấy, lại ra tán tỉnh được con gái Hà Nội? Xin thưa: Việc thằng Voi bỏ làng ra Hà Nội là điều hiển nhiên. Cứ gì thanh niên quê tôi. Thanh Hóa, Nghệ An, Nam Định, Hưng Yên,

Thái Bình... nhan nhản ra đấy. Đội quân cứu vạn, xây lấp, gánh đất cát đông với vạn người. Rồi phu xích lô, phu hồ, thợ nề, thợ mộc cũng cả vạn người nữa. Ở đâu cũng thấy người chờ việc, xin việc. Ngày công mười ngàn, hai mươi ngàn, cơm nuôi hoặc khoán đều ngon lành. So với thôn quê, dầu dãi từ mờ sáng tới chiều tối ngoài đồng chưa kiếm nổi ngàn bạc thì Hà Nội quả là thiên đường.

Thằng Voi ra Hà Nội kiếm việc. Nó tìm đến thằng Khâm cháu tôi, lúc này đang là đốc công của một cái đầu dài trong nghề xây dựng. Từ ngày Khâm cưới con gái bà chủ quán hàng cơm ở phố Cầu Đất, cậu chàng bắt đầu vào cầu. Cô vợ hiền lành chăm chỉ, lại đảm đang, nghề xây dựng đang nhiều việc, kiếm ăn được, thành thử hai vợ chồng lên hẳn một “con” Dream, một “con” Chaly xịn và mua vàng, nhẫn đeo đầy tay, đầy cổ.

Gặp Khâm, Voi như người đang bơi giữa đại dương sóng to gió cả bỗng vớ được một mảnh ván thuyền. Cậu ta trở thành tay chân đắc lực của Khâm, giúp Khâm chiêu mộ một loạt phu đào móng, phu hồ, rồi thợ xây, thợ mộc, thợ nước, thợ điện với giá rẻ. Voi về ăn ở hẳn chỗ gia đình bà chủ quán hàng cơm phố Cầu Đất. Và rồi điều gì phải đến, nó sẽ đến. Với cái mã bề ngoài to con, đẹp trai, với kinh nghiệm trường đời và nghệ thuật giao tiếp, chỉ hai tháng sau Voi đã hoàn toàn chinh phục được trái tim của Ly, cô con gái út của bà chủ quán hàng cơm.

- Nhà cô Yến thế là cũng có phúc có phần đấy cậu ạ - Chị gái tôi nói - Thằng Báo đã đi cai nghiện ngoài Hà Đông sáu tháng, khi về đã bỏ hẳn được thuốc phiện rồi. Bây giờ đang giúp bố mở lò ấp vịt. Thằng Voi lấy được con Ly quả bằng chuột sa chĩnh gạo. So với Thằng Khâm nhà tôi, con này vừa xinh lại vừa đảm hơn.

- Nhưng em chỉ sợ rồi lại gặp cảnh sư tử chung chuồng - Tôi nói - Chị có nhớ cái cô vợ trước của thằng Voi rước từ Hòa Bình về. Nó với vợ thằng Báo chửi đánh nhau một trận thừa sống thiếu chết phải đưa nhau đi bệnh viện đấy thôi...

- Đào ôi, đấy là chuyện cũ. Với lại bây giờ thằng Voi sẽ ở rể cơ mà. Cũng như thằng Khâm ấy cậu ạ. Hai anh em cộc chèo sẽ ở cùng với bố mẹ vợ ở quán cơm ấy. Mà có khi cậu chưa biết đâu nhỉ. Cái quán cơm chị em mình ăn ngày ấy, giờ đã phá đi rồi.

- Thế họ chuyển đi đâu?

- Cậu thật lạc hậu. Chúng nó chẳng đến mời cậu mấy lần đến thăm nhà mới của chúng nó mà cậu mợ đâu có thèm đến. Cái quán hàng cơm ấy đã phá đi để xây một nhà lầu ba tầng. Hai tầng trên để ở. Tầng dưới mở hàng cơm. Ôi chao, sao mà đông. Suốt ngày người vào ra rầm rập. Hái ra tiền cậu ạ. Con vợ Thằng Khâm nó bảo nhỏ với tôi:

mèng ra mỗi ngày cũng lãi được năm trăm ngàn.

Tưởng bà chị gái tôi nói phóng đại cho oai, ai ngờ nhà ông bà thông gia của chị tôi giờ đã biến đổi đến không ngờ. Một ngôi nhà ba tầng với kiểu dáng hiện đại, mặt tiền rộng tới mười mét. Chẳng kém gì một khách sạn sang trọng. Ngay từ đầu phố: cách xa tới hai trăm mét, một biển quảng cáo lớn đã đập vào mắt du khách: Nhà hàng hải xôm - chuyên phục vụ cơm bình dân bia hơi nhà máy và nhận đặt tiệc.

Quả không sai khi người ta bảo rằng cách làm giàu nhanh nhất, an toàn nhất và chắc chắn nhất là biết phục vụ tốt nhất cái dạ dày của Thượng đế. Không ít những nhà triệu phú, tỷ phú đã từng đi lên từ một gánh bún rong, một quán bia hơi vỉa hè hoặc một quầy cháo lòng tiết canh.

Tôi thấy mừng cho chị gái tôi đã kiếm được một nàng dâu có nghề mở quán hàng cơm, giờ lại mừng cho Yến cũng sắp có một nàng dâu mới như vậy.

Đang vui vui với những ý nghĩ ấy, tôi bỗng giật bắn mình vì một tiếng reo:
- Ôi bác Hoàng!

Quay lại, tôi ngỡ ngàng nhận ra Voi, cậu chàng thật keng và oách như một chàng trai Hà Nội chính hiệu.

Voi bắt tay nhưng thực chất là cậu bóp tay tôi đau điếng rồi sung sướng giới thiệu vợ chưa cưới với tôi. Đó là Ly, con gái út của bà chủ hàng cơm. Tôi choáng váng vì không ngờ Voi lại là người có nhiều may mắn đến thế. Ly chẳng những đẹp, khỏe mạnh mà còn có nét phúc hậu, đoan trang, đúng như cái mẫu người lâu nay tôi vẫn ngưỡng tượng.

- Thật không biết chê vào đâu được - Tôi nháy mắt cười với Voi - Hoa hậu có lẽ cũng chỉ như Ly là cùng. Bác ghen với cháu đấy. Trời đã cho cháu một bông hồng vàng...

Voi cũng nháy mắt cười lém lỉnh. Không biết ai bày cho cái thói ga lăng mà cậu ta vội thốt lên:

- Dạ thưa bác, cháu xin tự nguyện đón nhận phần gai sắc của bông hồng.

Ly bẽn lèn cười. Rồi cả gương mặt cô bỗng bừng lên rạng rỡ.

- Kìa anh Voi, mẹ ra kia rồi!

Theo hướng chạy của Ly, tôi nhìn thấy Yến, người phụ nữ nông thôn cả đời cơ cực nhưng đã từng làm trái tim tôi thổn thức suốt cả thời trai trẻ. Tôi chạy lại đón Yến, đưa tay cho cô, rồi bảo nhỏ để mình Yến nghe thấy: “Em sắp có một nàng dâu mới tuyệt vời”.

“Dạ, em cũng tin như thế” - Yến nhìn tôi. Và tôi như đọc được dòng ý nghĩ ấy trong

đôi mắt đầy sung sướng mãi nguyện - Đôi mắt của người mẹ chồng tương lai.

Hà Nội, tháng 3-1997

NHỮNG CÔ VỢ BÉ

Sẽ có người la lên rằng: Tôi xuyên tạc luật hôn nhân và gia đình. Nước ta, chế độ hôn nhân một vợ một chồng làm gì có chuyện vợ cả vợ bé? Tôi không dám cãi. Thậm chí những trường hợp được kể ra đây, tôi cũng không dám viết tên thật, để đành mắc thêm một tội nữa, là tội bịa. Dù vậy vẫn phải mạnh dạn viết hầu bạn đọc. Âu cũng là một cách để trả món nợ cầm bút. Người cầm bút có lương tâm, không thể lẩn trốn được sự thật.

I Cổ tiền thì cổ tình

Tôi quen T.D qua một người bạn. Bạn tôi bảo T.D là phi công của hãng hàng không, trước đây từng lái máy bay chiến đấu Míc 17, sau năm 1975 rời quân ngũ, lái máy bay dân dụng. Tôi tìm hiểu kỹ, hóa ra không phải. T.D chỉ là thợ máy, hoạt động trong một kíp tổ lái, thuật ngữ hàng không gọi là phi hành đoàn. Ở nước ta những năm trước đây, có một chiếc xe tải nhà nước để lái cũng đủ giàu chán, huống chi lại có cả một chiếc tàu thủy, một chiếc tàu bay. Không cần nói cũng đủ biết là T.D rất giàu. Tuyến bay của anh từ Nội Bài đi thành phố Hồ Chí Minh, rồi Băng Cốc, Singapo, riêng chuyện kết hợp buôn bán thêm cũng đủ trở thành tỉ phú. T.D xây biệt thự riêng cho vợ và hai con gái, sắm hẳn một chiếc Toyota màu trắng sữa để đi làm và đi chơi.

Có một lần tôi được vinh hạnh đi nhờ xe T.D. Đi một chiếc xe hiện đại có máy điều hòa nhiệt độ, có radiô cátset thật là tuyệt vời. Đến lúc xe khởi hành, bạn tôi mới ghé tai tôi bảo:

- Hôm nay tao rủ mày đi vì có một công chuyện. Thằng T.D nó muốn lấy vợ bé. Nó nhờ tao lên xem mặt để quyết. Mày giỏi tử vi, lại biết tướng mạo học. Mày ưng thì tao nói với nó.

Tôi hiểu ra sứ mệnh lịch sử của mình. Thường thì bắt bồ, người ta không cần bạn. Nhưng lấy vợ thì không thể xem thường. Tôi biết một người như T.D không thiếu bồ. Anh từng yêu những cô gái mười tám, hai mươi, sinh viên các trường đại học, từng bồ bịch với nhiều diễn viên, ca sĩ. Yêu thì dễ, nhưng để lấy làm vợ thì khó khăn hơn nhiều. Bởi anh đã có vợ. Các cô, dù chưa chồng hay có chồng thì họ đều đặt điều kiện kiên quyết với anh là hãy cho họ nhìn thấy cái giấy ly hôn. Mà T.D thì lại không muốn thế. Anh chán vợ nhưng lại không muốn các con khổ. Tóm lại, anh là một kẻ tham. Anh có thừa tiền để bao, miễn là người đàn bà kia hoàn toàn là sở hữu của riêng mình.

Người đàn bà mà tôi được xem mặt giúp T.D là M. Đó là một cô giáo xinh đẹp và đôn hậu. Ba mươi năm tuổi, nhưng M. còn khá trẻ. M. đã có một con gái và mới li dị chồng. Chị vừa dạy học vừa mở thêm một quán giải khát ở đầu phố huyện để kiếm tiền sinh sống.

Nhân lúc M. đưa T.D ra chợ, bạn tôi bảo:

- Ngày trước T.D nó đóng quân ở vùng này. Anh chàng say M. như điên đảo, nhưng

tán mãi không được. Chỉ vì cô nàng mê một anh giáo viết văn ở trường. Rồi cô nàng lấy anh giáo đó. Hai vợ chồng cùng dạy học, lại đeo bông cái nghề viết văn, vừa hâm vừa nghèo kiết. Vỡ mộng, cô nàng đành phải li dị chồng và quyết chí làm giàu, quyết chí chuyển về Hà Nội. Thằng T.D tình cờ gặp lại. Nó gặp cô nàng trong một cương vị hoàn toàn khác, tức là có xe ô tô riêng, có trong tay hàng trăm cây vàng. Nó chỉ mới hé mở sẽ chuyển cho cô nàng về Hà Nội hoặc thành phố Hồ Chí Minh là cô nàng đã mê mẩn như sắp đến miền đất hứa.

- Nhưng liệu M. có chấp nhận là vợ hai của T.D không? Tôi hỏi.

- Đại gì lại đưa chuyện vợ cả vợ hai lúc này. Thằng T.D chỉ ca độc một bài này thôi: “Anh yêu em suốt từ thuở ấy. Mười mấy năm rồi anh chỉ nghĩ về em. Tưởng em sống hạnh phúc, ai ngờ... Mà sao số phận anh và em lại giống nhau đến thế. Anh là kẻ bất hạnh trong đời sống gia đình. Anh không thể tiếp tục sống với cô ấy được...” Tất nhiên là M. tin và đang rất hy vọng.

Tôi bảo:

- Thế thì tôi với ông vun vào cho họ. Tôi thấy M. cũng chỉ có một ước muốn đơn giản là có một người đàn ông để nhờ cậy. Hiện thời cô ấy không cần tình bằng cần tiền. Mà T.D có thừa khả năng ấy.

Bẵng đi một năm sau.

Tôi có dịp vào thành phố Hồ Chí Minh công tác. Máy bay đổ xuống sân bay Tân Sơn Nhất lúc hai giờ chiều. Đang than thẩn chờ một người bạn mang xe ra đón vào thành phố thì tôi chợt nhận ra M. Trời ơi, sao nàng đẹp và quý phái đến thế kia. Bộ quần áo màu hoàng yến càng tôn thêm nước da trắng bóc mịn màng. Cả gương mặt nàng rạng ngời, tràn trề hạnh phúc.

- Anh Hoàng! Không nhận ra em ư? Anh vừa từ Hà Nội vào phải không? Vào đây đã anh. Nhà em đây.

Tôi thoáng nhìn căn nhà hai tầng ốp đá Granitô và hơi có ý nghi ngờ. Chẳng lẽ T.D đã thực hiện những ý đồ của anh nhanh đến thế?

- Anh ngạc nhiên lắm phải không? - M. bảo - Chính em cũng không ngờ là cuộc đời mình lại có một sự chuyển đổi bất ngờ thế này. Em chỉ tiếc rằng đã bỏ nghề dạy học, một nghề mà em yêu từ hồi còn học ở trường phổ thông, và bây giờ vẫn cứ muốn trở lại. Cuộc sống khó khăn nhiều khi khiến người ta không thể thực hiện nổi những ước vọng của mình anh ạ. Đàn bà chúng em càng khó có điều kiện thực hiện được những điều

mình muốn...

- Vậy bây giờ M. làm gì ở trong này?

- Chưa có nghề gì cả anh ạ. Em mới mua cái nhà này. Định sang sửa để mở quán trà, nhưng anh T.D chưa muốn em phải làm việc. Anh ấy bảo: “Nghề của em là làm vợ. Các nước, người vợ không phải đi làm gì cả. Thiên chức của phụ nữ là hãy giành tất cả cuộc đời cho người chồng”.

Thế ra họ đã lấy nhau. Tôi vỡ lẽ và vội tỏ ra như đã hiểu hết mọi điều:

- Hóa ra tôi là một người tiên đoán không đến nỗi tồi. Tôi biết sớm muộn thì M. cũng vào trong này. Hình như khí hậu ở đây hợp với M. đấy...

M. bỗng đỏ bừng mặt và nhìn nhanh xuống khoảng bụng nàg. Cử chỉ ấy khiến tôi chợt đoán ra: nàg đang có thai. Thảo nào vẻ đẹp kia đang phát lộ một sự phồn thực mà tôi ngỡ ngợ suốt từ lúc thoáng gặp.

Thấy câu chuyện của mình có thể làm nhỡ cuộc đón của người bạn, tôi định cáo từ, thì có tiếng xe máy phanh kít ở ngoài cửa. T.D - tôi thốt lên. Nhưng anh không nhận ra tôi. Thấy có người đàn ông lạ đến thăm M. anh có vẻ không bằng lòng.

- Hoang đây mà, T.D, anh không nhận ra à?

Không ngờ xự vốn vã quá đáng của tôi lại làm T.D hốt hoảng. Mặt anh tái đi, rồi chuyển màu đỏ lựng. Anh đã nhận ra tôi, một người quen bất đắc dĩ mà anh phải gặp.

Câu chuyện của chúng tôi rời rạc và ngượng ngập. Tôi biết, sự xuất hiện của tôi là hết sức vô duyên. Tôi như kẻ tọc mạch bỗng nhảy xổ vào phần đời bí mật của người khác. Dường như M. cũng đoán ra thái độ của T.D và chị cũng hết sức lúng túng khó xử.

Tôi cáo từ ra về.

Khi tôi vừa đứng lên, không hiểu sao, T.D bỗng thay đổi hẳn thái độ. Anh níu lấy tay tôi:

- Kìa cậu. Sao lại về đột ngột thế. Hãy thông cảm cho mình. Mình vừa bị cảm nắng trong lúc đi làm về. Chứ gặp cậu mình vui lắm. Hãy ở lại ta kiếm cái gì lai rai với nhau. Đừng lo. Mình sẽ lấy xe đưa cậu vào thành phố... Kìa em, đi kiếm cho bọn anh chút gì uống đi. Bạn ngoài Bắc vô là thượng khách của nhà mình. - Vừa nói anh vừa đưa mắt cho M. để chị ý tứ lui ra.

Chỉ còn lại hai người, tôi hỏi:

- Nay, ông chuyển hẳn vào trong này rồi đấy à?

- Không. Đây là cơ sở hai - T.D nhìn thẳng vào tôi như muốn đo độ tin cậy của người đối thoại - Với ông, thì tôi phải nói thật. Tôi với M. chưa chính thức cưới nhau, bởi ở ngoài Hà Nội tôi vẫn còn gia đình. Sau cái lần ông với thằng Vượng cùng tôi lên thăm M., tôi đã quyết định đưa nàng vào sống ở trong này. Tất nhiên là vợ và các con tôi chưa biết. Nếu cô ấy biết, thì buộc tôi phải thực hiện giải pháp quyết liệt cuối cùng, tức là li dị vợ để vào sống hẳn với M. ở trong này. Nhưng tôi vẫn muốn vợ tôi không biết, hoặc giả như biết mà cứ lờ đi. Chính M. bây giờ cũng không thúc ép gì tôi về việc li dị vợ cả. Dường như nàng cũng quá hiểu cái thế mạnh của mình: người đàn bà nào giành giật được người đàn ông ở lần sau cùng thì người ấy giành được tất cả. Hiện giờ thì tôi vẫn đi về giữa hai thành phố. Một tháng đôi lần. Vì thế không có người đàn bà nào cảm thấy thiệt thòi. Ông cũng như thằng Vượng, tôi coi như bạn của tôi, cho nên tôi không giấu diếm. Chỉ mong ông hiểu cho tôi, và nếu ra ngoài kia thì cũng coi như không có cuộc gặp gỡ nào với tôi và M. ở trong này...

- Ô điều đó thì khỏi lo - Tôi giờ bàn tay cho T.D bắt - Đàn ông với nhau, tôi biết rằng mình nên xử sự với nhau như thế nào. Tôi sẽ bí mật đến cùng.

T.D xiết chặt tay tôi. Cũng là lúc M. xách ở đâu về một túi nặng hơn một chục hộp Heniken và Côca côla, và đủ thứ đồ nhậu.

Không cần rót ra cốc, T.D mở bia tanh tách và ép tôi uống một hơi cạn cả lon.

Chỉ cần hai lon, tôi đã say ngà. Nhìn hai gương mặt T.D và M. lung linh, rạng rỡ trước mặt, tôi bỗng chạnh nghĩ đến cái sự nghèo của mình và bỗng thấy se lòng. Ôi, giá như tôi cũng có nhiều tiền như T.D, hẳn là trong chuyến đi một tháng này tôi cũng kiếm được một chút tình.

Không có tiền vẫn có tình

Có những kẻ không có tiền như tôi, nhưng vẫn có tình. Số may chăng? Không phải. Công bằng mà nói, so với tôi họ đẹp trai hơn, và điều cơ bản là họ có gan để lừa dối đàn bà.

N.T.H. học phổ thông trước tôi một năm, là một gã đàn ông như thế. Ngày học lớp 10 (lớp 12 bây giờ) H. đã nổi tiếng khắp trường về những mối quan hệ lằng nhằng. Cùng một lúc cậu ta yêu hai cô bé ở các lớp dưới, mở đầu một phong trào luyến ái trước tuổi thành niên trong trường. Trọ học ở một gia đình, cậu ta yêu luôn con dâu bà chủ nhà có chồng mới đi bộ đội. Sự việc vỡ lở, nhà trường buộc cậu ta phải thôi học từ đầu học kỳ hai năm học cuối cấp.

Suốt từ đó tôi không gặp N.T.H. Nghe nói sau đó cậu ta đi bộ đội, rồi về học ở một trường trung cấp, rồi đi làm cán bộ thuế vụ ở một huyện miền núi. Nhưng, thật bất ngờ. Năm ngoái, trong ngày hội truyền thống của trường cấp III quê tôi, tôi đã gặp một N.T.H. hoàn toàn khác. Cao, to, vẫn đẹp trai như ngày nào, nhưng tác phong, đi đứng thì rất “nhắc” và “nhặng xị”. Cả trường đều đồn ầm lên: “N.T.H. giờ đã trở thành nhà báo và nhà thơ Quỳnh Diệu”. Lời đồn ấy có căn cứ: N.T.H. về trường mang theo một ấn phẩm còn thơm mùi mực để tặng khắp lượt các thầy cô giáo và bạn bè - Tập thơ “99 lời yêu”, với bút danh Quỳnh Diệu, một cái tên đầy tính ái nam ái nữ. Cầm tập thơ trên tay, ai cũng hiểu rằng đây là sản phẩm của một thời xuất bản mở cửa, thời kỳ văn hóa thị trường. Không ít các tác giả báo tường, các nhà thơ con cóc, có tiền liền xuất bản được thơ đó sao?

Nhân sự kiện này, bọn học sinh thời ấy chúng tôi tự nhiên có một chuyên đề về “nhà thơ” Quỳnh Diệu. Mỗi ý kiến là một nét phác thảo. Và tôi đã có một bức chân dung về “nhà báo, nhà thơ” Quỳnh Diệu thật cực kỳ.

Cái tính trai lơ của “nhà thơ” Quỳnh Diệu (bây giờ ta cứ gọi cái tên ấy cho tiện) từ hồi ở trường phổ thông đã được anh ta phát huy cao độ khi bước vào đời. Cuộc hôn phối chính thức với phái yếu có kết quả của anh ta là cuộc đàn díu với một cô gái ở Quảng Bình hồi anh ta đóng quân ở đó. Khi cô gái có mang thì anh ta phải vào chiến trường. Để cắt đứt mối quan hệ gió trăng ấy, bốn tháng sau, anh ta đã nhờ một người bạn viết thư về cho cô gái nói là anh ta đã hy sinh trong một trận máy bay Mỹ dội bom dọc đường

Trường Sơn. Tất nhiên là cô gái tin và thương tiếc anh ta. Người đàn bà ấy tự coi mình như đã có chồng, tự mình nuôi con âm thầm mười mấy năm trời. Cho đến khi cậu con trai mười bảy tuổi, chị đã cùng con lần mò tìm về quê nội của bố cậu bé để cho cậu nhận họ hàng, thì chị mới bổ chứng ra: Bố cậu bé vẫn còn sống sờ sờ và hiện đã có một vợ và hai đứa con. Tất nhiên Quỳnh Diệu đã giải quyết việc này rất ổn thỏa. Lỗi tại chiến tranh. Anh cảm động đến trào nước mắt ôm thằng con mười bảy tuổi vào lòng và xin với mẹ nó hãy tha thứ, hãy đưa con về quê, anh sẽ không bỏ mẹ con chị, mỗi năm anh sẽ gắng vào thăm mẹ con chị một hai lần.

Người vợ chính thức đầu tiên của Quỳnh Diệu là người ở thị trấn phố huyện bán hàng thực phẩm. Những năm bảy mươi, bán hàng thực phẩm là một nghề khấm khá. Các cô gái lao vào thương nghiệp như lao vào mảnh đất béo bở. Nhà thơ Quỳnh Diệu tương lai xuất ngũ về quê liền kiếm ngay một cô bán hàng thịt. Cô không đẹp, lại hơi già, nhưng mỗi ngày cô ta có thể bầu xén thịt mậu dịch đem về cho chồng một hai cân. Thế thì tội gì không lấy làm chính thất phu nhân.

Chỉ vài năm sau Quỳnh Diệu đã chán ngấy vợ. Thịt mậu dịch đã vỗ cho cô ta béo đến phát phì. Chán vợ thì phải đi bắt bồ. Lãng nhãng với toàn gái có chồng, có lần Quỳnh Diệu suýt bị thiến. Anh ta bị cơ quan thuế vụ thả hồi, cho ra khỏi biên chế.

Có lẽ đến năm năm, Quỳnh Diệu phải ăn bám vợ con và là một kẻ hoàn toàn vô nghề nghiệp. Anh ta đi lang thang ra Hà Nội, Hải Phòng. Thế rồi anh ta phát hiện ra một điều: Có nhiều người đàn bà khá giả nhưng lại sống rất cô đơn. Họ muốn có một người đàn ông để làm bạn, và nhất là để hãnh diện với mọi người. Mà muốn để cho họ được hãnh diện thì không gì hơn là những người đàn ông có một cái mẽ kha khá và có một chút địa vị gì trong xã hội.

Người đàn bà đầu tiên Quỳnh Diệu phát hiện ra có nhu cầu đó là một cô kế toán trưởng của một xí nghiệp lớn. Anh đóng vai một nhà báo để lân la tìm hiểu và làm quen. Tên cô ta là T.K. Ba mươi sáu tuổi, chưa chồng, có một căn phòng riêng ở khu tập thể, có máy khâu, ti vi, tủ lạnh và chắc chắn phải có một vài cây của hồi môn, tiêu chuẩn ấy quả là lý tưởng. Ngay cuộc gặp đầu tiên, Quỳnh Diệu đã có một bài thơ tặng nàng. Anh thổ lộ: Bao nhiêu năm miệt mài với báo chí, thơ văn, anh không có thời gian để nghĩ đến hạnh phúc riêng tư. Tất nhiên là phụ nữ rất cả tin. Vả lại ở tuổi băm sáu, T.K chẳng cần phải so đo, rạch ròi. Vậy là Quỳnh Diệu đã gây được một cơ sở thường trú chắc chắn. Thỉnh thoảng anh về với cô vợ cả, nhưng nói thác là về cơ quan, hoặc phải đi cơ sở để viết bút ký, phóng sự. Có lần TK đòi đi theo anh lên cơ quan, đòi về thăm quê để trình

diện với bố mẹ, họ hàng. Quỳnh Diệu không ngăn cản, nhưng khéo léo hoãn binh, cố tình để cho mọi việc quá mùa ra mùa. Thế rồi mùa hóa thành mưa thật. T.K có mang. Dĩ nhiên dù chưa cưới xin, thì nàng cũng không có gan dám phá thai. Sắp bốn mươi rồi, có con là đại hồng phúc. Vả lại cơ chế cởi mở, không chồng có con cũng chẳng sao. Có nơi, công đoàn, cơ quan còn khuyến khích nữa là. Chỉ chờ nấn ná vài ba tháng, “nhà thơ” Quỳnh Diệu đã có thể bộc bạch hoàn toàn sự thật về mình. Nhận lỗi và cầu xin tha thứ, có sao. Đến tình thế đã rồi ấy, T.K dù đau đớn đến mấy cũng đành phải chấp nhận “nhà thơ” Quỳnh Diệu là một ông chồng hờ.

Nhưng thắng lợi giòn dã nhất của Quỳnh Diệu có lẽ cả trường chưa người nào biết, ngoài tôi. Vốn cũng là dân viết lách, việc Quỳnh Diệu tặng tôi tập thơ “99 lời yêu” khiến tôi cảm kích lắm. Sau buổi hội trường, tôi mời anh ra một quán bia để nói lời chúc mừng và cũng là nói lời cảm ơn về lòng quý mến của anh đối với tôi.

- Trong thời buổi văn chương chẳng ai mua thế này mà anh cho ra được tập thơ “99 lời yêu” thì tôi cảm phục đấy - Tôi nói và nhìn Quỳnh Diệu đầy ngưỡng vọng.

- Cảm phục đích gì. Có tiền thì có thơ - Giọng nhà thơ rất bỗ bã. Có lẽ biết tôi là dân văn chương nên anh không muốn khách sáo mà muốn nhào trộn, cào bằng cho nó bình đẳng, cùng giới - Gì chứ tao với mày, bây giờ muốn in cái gì chẳng được.

- Anh nói thế chứ không có hai triệu bạc nộp cho nhà xuất bản, không có nơi tiêu thụ thì làm sao mà in được?

Quỳnh Diệu bỗng cười ha hả, tu một hơi hết vại bia:

- Có tiền là có tiền. Loại tao với mày bây giờ khối cô dám bỏ tiền để in thơ cho chúng ta. Tao kém mày về tài năng. Chưa hề có bài thơ nào in trên báo chí Trung ương, nhưng tao vẫn in cả một tập thơ đó.

- Bằng cách nào? - Tôi bắn khoăn một cách thật thà.

Quỳnh Diệu lại nhòm vào mặt tôi và phá lên cười:

- Mày ngu bỏ mẹ. Gái bao chứ sao nữa. Để hôm nào tao dẫn mày đến chỗ con vợ bé tao chơi. Tập thơ này nó bỏ hẳn ba triệu để tao in. Mà mày ơi, không biết nó ngu hay nó lú lẫn đến không hiểu thơ văn là gì. Tao tập hợp tất cả những bài thơ tình nhăng nhít viết cho con gái từ trước tới giờ và bảo nó rằng đó là thơ viết tặng em. Thế mà nó tin và xì ngay cho tao ba triệu.

Tôi ngồi lặng đi không hiểu vì sự ghen tức tị nạnh hay vì ngán ngẫm cho chính bản thân mình. Mãi sau tôi mới thốt lên:

- Cái bà kế toán mà bây giờ lại giàu thế ư?

- Kế toán nào? - Quỳnh Diệu tròn mắt, rồi anh à lên một tiếng - Một bà khác. Hoàn toàn mới cứng. Hai đứa con đang ở bên Đức. Có một biệt thự riêng. Bốn năm rồi nhưng còn xuân sắc lắm. Đời chúng mình, những thằng có tiếng tăm ấy mà, nghèo, không có tiền nhưng bao giờ cũng có tình. Vấn đề là chúng ta phải biết chơi đàn bà như một thứ công cụ. Hố hố, tiếng Anh là gì nhỉ, play woman, có đúng không?

Mạng lưới Divuty

 ho đến bây giờ tôi vẫn nhớ mãi bài phong dao mẹ tôi thường dạy những đêm sáng trăng:

“Trên trời có vầy tê tê

Có anh chín vợ chẳng chê vợ nào

Một vợ rửa bát cầu ao

Gặp trận mưa rào nước cuốn trôi đi

Một vợ thì đi buôn bè

Gặp thằng kẻ cắp nó đè xuống sông...”

Hóa ra các cụ ta xưa đã từng điểm trúng tim đen cái thói phong tình và tham lam của giới mày râu. Bây giờ, luật hôn nhân mới, giới mày râu sợ. Nhưng vẫn nhiều người lén lút ký gửi vợ mọn con thêm ở nơi này, chốn khác.

Trường hợp anh Tài, lái xe, người huyện tôi tuy không đến chín vợ như trong bài phong dao kia, nhưng theo tôi biết chắc chắn thì anh đang sống hào phóng với ít nhất ba người đàn bà.

Vợ anh ta ở quê với bốn đứa con, thì tôi không lạ gì. Đó là một người đàn bà hiền hậu đến dần dần. Đúng hơn, chị ta chỉ là một cái máy đẻ và một nô lệ đích thực của anh. Đến chơi nhà Tài, tự nhiên tôi nảy sinh cái thói ghen tị với anh. Sao trên đời lại có một thằng đàn ông tốt số thế. Chồng tròng mắt một cái vợ đã chạy té tát. Chồng dắt theo một người đàn bà về nhà bảo đây là vợ nọ, em ông kia đi nhờ mà cứ tin sái cổ, không những thế còn te tái lo cơm nước, phục dịch, chẳng mảy may ghen tuông gì. Thảo nào chị chàng cứ phây phây tươi tốt như người vô lo vô nghĩ.

Lần ấy tòa soạn phân công tôi đi viết bài nhân kỷ niệm 35 năm chiến thắng Điện Biên Phủ. Đang phân vân lo phương tiện đi lại thì tình cờ tôi bỗng gặp Tài. Anh lái xe cho một Công ty vận tải ở Lai Châu, nên thường xuyên đi về Hà Nội. Nghe tôi nói, anh xòe bàn tay hộ pháp ra tóm gọn lấy tay tôi:

Thế thì anh đi với tôi. Sáng mai tôi xuất phát. Chịu khó ngồi ca bin chật chội một tí có được không. Mà phóng viên các ông đôi khi cũng phải đi phương tiện dân dã một chút cho nó biết mùi vị cuộc đời.

Sáng sớm hôm sau tôi ra nơi hẹn, thì vừa hay chiếc xe tải của Tài cũng xịch đến. Trên ca bin, ngoài Tài còn có một người đàn bà nữa. Chị ta trạc bốn mươi, béo lẳn, da nâu bóng như thoa mỡ. Trông mặt, nhìn dáng người cũng biết rằng đó là một lái buôn sành sỏi.

Tài xếp cho tôi một chỗ ngồi ngoài cùng trên ca bin và tịnh không giới thiệu gì về người đàn bà ngồi cạnh chúng tôi. Nhưng chính chị ta, hoặc giả là không biết mối quan hệ giữa tôi với Tài, hoặc giả tính nết phôi bò, mới đi được vài cây số đã bô bô tự giới thiệu:

- Chiều nay đến Mộc Châu, bác phải nghỉ lại với vợ chồng em. Sáng ngày mai đi tiếp. Bác thì anh Tài đã giới thiệu với em rồi. Còn em có lẽ bác chưa biết. Tên em là Sen, trước làm công nhân lâm trường mãi trên Tuần Giáo. Cũng may mà cái duyên số thế nào lại gặp nhà em đây. Nhà em bàn với em bỏ việc, chuyển xuống ở Mộc Châu. Mớ năm nay theo nhà em chạy hàng xuôi ngược Hà Nội - Mộc Châu đỡ khổ hơn ngày trước nhiều bác ạ.

Tôi ngó người ra, quay sang nhìn Tài có ý dò hỏi. Tài vẫn nhìn chăm chăm phía trước tay lái, mắt nheo nheo cười. Rồi anh đáp thủng thẳng:

- Đã bảo là bí mật mà lại khai hết với nhà báo. Không sợ bác ấy viết lên báo à?

- Em chẳng sợ. Có biết thì bác ấy cũng phải bảo vệ quyền lợi phụ nữ. Phụ nữ chúng em dù sao cũng phải có quyền lấy chồng, dù rằng ông chồng ấy đã có năm bảy bà. Gớm, anh tưởng bác ấy không biết đấy. Khôn ngoan chẳng lọ thật thà. Cứ nói tuột ra còn hơn...

Thấy người đàn bà tính tình xởi lởi, tôi gợi cách bắt chuyện và được biết rằng quê chị ở tận Thái Bình. Xung phong lên miền núi khai hoang từ năm 65, khi mới mười sáu tuổi. Rồi xin vào làm lâm trường. Lâm trường của cô có đến bốn trăm phụ nữ, lại ở heo hút trong rừng sâu. Đến lúc hết cả cái máu lãng mạn thì ai nấy đều ngó ra rằng mình đã ngoài tuổi “băm” rồi mà chẳng có mối tình nào vắt vai. Thế là quáng quàng, mỗi cô cố tự kiếm cho mình một anh.

- Em vợ được ông Tài này cũng là may đấy bác ạ. Khối đứa vợ phải quân lừa đảo, trộm cắp, nhiều đứa lấy phải ông người dân tộc già khù đờ. Em biết thừa cái ông Tài nhà em đây cũng chẳng chung tình gì với em đâu - Chị là liếc Tài một cái đến là nũng nịu - Nhưng mo phú tốt, miễn là mỗi tháng phải chu cấp cho mẹ con em chu đáo. Được cái ông này sống cũng biết điều. Từ ngày có thằng cu là cứ ở líp với em. Lúc này ông ấy bảo, nếu không có bác ông ấy còn ở Mộc Châu hai ngày - Vừa nói Sen vừa ngả đầu sang phía

Tài. Rồi chị móc túi áo anh, lấy thuốc lá mời tôi và bật lửa châm một điếu thuốc nhét vào miệng Tài. Cử chỉ ấy chỉ những người yêu nhau lắm mới làm được.

Chuyến đi quả là vui. Tôi vừa mừng cho Sen, lại mừng cho Tài. Cho tới lúc đến Mộc Châu, thấy thằng con trai của họ béo phịch chạy ra đón bố mẹ thì tôi càng vui hơn. Tài ôm con nhấc bổng lên, cù râu vào bụng nó rồi nhảy lên thùng xe khuân tưng đống hàng xuống cho Sen. Anh làm mọi công việc như một người chủ gia đình đích thực, trong khi Sen te tái bắt gà làm cơm khách.

Chúng tôi uống say và ngủ thẳng cẳng một đêm, mãi tới tám giờ sáng hôm sau mới từ biệt mẹ con Sen lên đường. Trước khi khởi hành, Sen giao hẹn:

- Phải trả hàng nhanh nhanh lên mà về nhé. Em hẹn với người ta phải mang chè, măng, mộc nhĩ xuống sớm rồi đấy. Mời cả bác về luôn. Em sẽ chuẩn bị thết hai anh em một bữa thịt dê...

Tài dận ga rồi cười ngất bảo tôi:

- Không biết bác thế nào chứ em nghiệm đời em hóa ra lại sướng. Cô vợ nào cũng chiều em tới số...

- Còn cô vợ nào nữa? - Tôi gợi

- Trên cung đường này còn có một cô nữa. Rồi bác sẽ thấy. Nàng trẻ hơn, có cửa hàng ăn hản hoi. Cái nghề của em là phải tạo dọc tuyến đường một màn lưới dịch vụ tình yêu. Có như thế tay lái của mình nó mới thoáng. Mà suy cho cùng đời cho mình chứ mình có ăn chạc của ai. Cô vợ mà bác sắp thấy đây, với em là cả một thiên tình sử. Bác có muốn nghe cho đỡ buồn ngủ thì em kể.

Tôi gật đầu. Và Tài như chìm đắm vào trong mối tình bất hủ của mình.

...Chuyến ấy Tài chở hàng về Hà Nội. Mười giờ đêm, đường rừng thật vắng vẻ. Đang nhìn chăm chú ánh đèn pha phía trước để căn đường thì Tài bỗng thấy một vật gì trắng trắng lao ra mặt đường. Không kịp phán đoán, anh phanh kít xe lại. Hóa ra là một cô gái, một cô gái còn khá trẻ và xinh đẹp, mặc dù lúc ấy trông cô có vẻ tàn tạ nhàu nhĩ. Tài vực cô ấy sang bên đường, lựa lời hỏi han mọi chuyện. Tại sao cô lại định lao đầu và xe tự tử? Cô đi đâu mà khuya khoắt thế này? Gia đình cô ở đâu? Tôi có thể giúp gì được? Hỏi gặng bao nhiêu câu mà cô ta nhất định không nói, chỉ khóc rùng rùng và thỉnh thoảng lại vật đầu xuống đất. Không còn cách nào khác, Tài quyết định đưa cô gái lên ca bin và phóng suốt đêm về Hà Nội.

Lên ca bin, cô gái ngủ một giấc ngon lành. Sáng ra, cô ấy mở mắt và nhìn anh đầy lạ

lắm. Tài hỏi: Cô về đâu để tôi đưa về? Cô ấy chỉ nhìn anh và lắc đầu. Thế là Tài quyết định sẽ đưa cô ấy về chơi với bà xã ở quê. Tài bảo cô ấy: “Tạm thời cô về ở chơi nhà tôi. Cô không được nói gì cả. Hãy bảo với vợ tôi rằng cô là em gái một người bạn của tôi ở Lai Châu về dưới xuôi chữa bệnh”. Cô ấy làm đúng theo lời Tài dặn, ở chơi cho tới ba ngày sau thì anh lấy hàng từ Hải Phòng lên.

Thì ra đó là một cô gái đã từng chịu khá nhiều bất hạnh. Cô quê ở một thị trấn tỉnh N., chót có mang với một gã Sở Khanh, đành phải bỏ nhà lên miền ngược. Lên Chiềng Mai, cô bị một bọn đào vàng dụ dỗ, đi theo làm cấp dưỡng cho bọn chúng. Rồi còn bị bọn chúng lừa dối, bị cả hội làm nhục. Bế tắc quá, định lao vào đầu xe tự tử.

Có lẽ vì quá cảm động trước tấm lòng của Tài mà từ đó cô đã phó thác cuộc đời mình cho anh. Anh đưa lại cô lên Thuận Giáo, gửi nhờ một người quen, rồi dần dần giúp vốn cho cô buôn bán. Họ làm tạm một gian hàng bán cơm phở. Tài vừa là người chỉ đạo tầm xa, vừa nhận chân tiếp phẩm. Anh mang mì chính, nước mắm từ Hà Nội lên, mua thịt lợn, thịt bò và gia cầm từ các chợ dọc đường về. Cô trở thành một bà chủ, rồi một người mẹ...

Câu chuyện của Tài khiến tôi nóng lòng muốn gặp cô gái kia. Quả là mối tình của họ rất tiểu thuyết. Tôi nghĩ rằng trong chuyện này, cô gái xử sự rất đúng, và Tài thì hoàn toàn không có lỗi.

Kia rồi, Tài hát hàm chỉ cho tôi quán ăn Hương Rừng phía trước mặt. Đó là một điểm trong mạng lưới dịch vụ tình yêu của người lái xe đào hoa ngồi cạnh tôi đây. Tôi liếc nhìn Tài và thấy đôi mắt anh sáng lên niềm vui. Và kia, thoáng một gương mặt đàn bà rạng rỡ đang chạy từ trong quán ăn ra.

IV Nạn nhân của tương số

Tm gái bạn tôi, tên K.L, vốn là một cô gái khá xinh đẹp. Lần đầu tiên cô đến thăm anh trai ở vùng sơ tán, tất cả bọn con trai lớp tôi phải trầm trồ. Riêng tôi, từ hôm ấy mắc bệnh tương tư. Chao ơi là cái anh chàng nhà quê mơ mộng. Hai mươi tuổi rồi, mê đắm, cuồng si, ngấm ngấm, nhưng mà nhút nhát. Mỗi lần nàng đến, tôi như kẻ mất hồn, như kẻ bị rút hết phép thông công, chỉ nhìn ngấm, mơ ước, mà không dám có một biểu hiện gì cả. Có lẽ còn có thêm một nguyên nhân này nữa: Tôi tự ti và mặc cảm bởi cái thân phận nhà quê của mình. Nàng kiều sa thế, xinh đẹp thế kia, lại con nhà thành phố. Đũa mốc lại dám chòi mâm son ư? Thế là tôi đành lặng lẽ chôn vùi một ý tưởng. Tôi không dám thổ lộ với bạn. Tôi lặng lẽ và vụng trộm khắc tên tôi và K.L lên gốc tre nơi sơ tán để thầm ghi nhận một mối tình.

Sau này, khi đã có vợ con rồi, nhân nhắc lại kỷ niệm những ngày sơ tán, tôi kể lại với bạn tôi về tình cảm của tôi đối với em gái anh hồi ấy, bạn tôi bỗng cười âm lên và bảo:

- Mày ngu. Sao hồi ấy không nói với tao. Tao xe duyên cho hai đứa, có lẽ bây giờ em gái tao không đến nỗi khổ thế.

Tôi không dám cãi. Chỉ biết ngậm ngùi nuối tiếc và thầm thương cho K.L. Con người ấy, hồng nhan thế mà bạc phận. Bao năm rồi tôi vẫn theo dõi nàng mỗi bước đi, và nhận ra rằng số phận không hề cho nàng một chút may mắn nào.

Ngày ấy chúng tôi vào đại học không phải được tự do thi thố và lựa chọn như bây giờ. “Lý lịch tốt thì dốt cũng đi Tây. Bỏ xỏ nhằm giầy thì đi bốc vác”. Câu ca ấy bọn sinh viên chúng tôi tự sáng tác để khái quát về cái thứ chủ nghĩa lý lịch thời ấy. K.L mặc dù là con gái thành phố, mười lăm tuổi chưa hề biết phân biệt cây lúa với cây mạ, con trâu với con bò, vậy mà cô lại bị phân ngay vào trường đại học nông nghiệp. Dĩ nhiên ra trường thì phải về nông thôn.

Hơn mười năm làm cán bộ nông nghiệp ở một huyện nông thôn miền núi, tôi không biết K.L sống như thế nào. Mỗi lần hỏi thăm, bạn tôi lại bảo:

Bây giờ nó nhà quê lắm rồi mày ơi. Suốt ngày đạp xe xuống các hợp tác xã. Kỹ sư nông nghiệp huyện loại nó thì mày còn lạ gì. Lý thuyết lơ mơ, thực hành dốt nát. Khoa học kỹ thuật thì quanh đi quẩn lại chỉ có cấy thưa cấy dày.

- Nhưng còn chuyện gia đình? - Tôi sốt ruột.

- Ai lấy? - Bạn tôi bỗng trừng mắt như muốn tuôn ra tất cả những uẩn ức - Một huyện đường mà tất cả cán bộ đều già cỗi, hoặc không già cỗi thì cũng bị những nguyên tắc cứng nhắc, giáo điều làm cho già cỗi. Thanh niên trai tráng thì đi bộ đội cả. Máy thầy giáo trường huyện thì ông nào cũng như thầy đồ. Hàng chánh phó chủ nhiệm các hợp tác xã trai lơ, phóng đảng hơn, nhưng ông nào cũng bầu đàn thê tử hàng tiểu đội. Thật đúng là cái cảnh Thầy Đồ, quan Huyện, ông Nghêu, thằng Ốc, thằng Sò. Chỉ có điều con em tao nó không chanh chua nanh nọc được như Hến. Nếu có thể có cuộc tình nào thì cũng là những cuộc tình vụ lợi hoặc đầy chất dung tục, tầm thường - Anh lắc đầu rồi chuyển giọng chua xót - Máy lần lên thăm, tao thương nó quá. Anh em kiến giả nhất phận, thấy bọn tao vợ chồng con cái rồi, nó ngại về. Một mình ở một gian nhà toóc xi đầu hồi khu tập thể, thật tội nghiệp. Máy năm nay tao phát hiện ra nó có những triệu chứng mê tín dị đoan. Con gái ở một mình mà suốt ngày hương khói. Lần nào về Hà Nội nó cũng đi cúng chùa. Có lần rủ cả một người bạn về tận Nam Hà để tìm một thầy bói.

Tôi vuốt mặt thở dài, buông một câu:

- Nếu K.L đi tu thì mình sẽ ân hận suốt đời.

Quả tình là tôi lo cho K.L. Tôi muốn nàng cũng như bao người đàn bà khác, có một cuộc đời bình dị, một hạnh phúc đơn sơ.

Thật may. Hai năm sau, bạn tôi tìm đến tôi và thông báo:

- K.L cưới chồng rồi. Hôm ấy cậu đi công tác vắng. Vả lại cũng chỉ làm gọn nhẹ.

- Thế thì mừng quá. Chồng cô ấy ở đâu? Làm gì? - Tôi ngỡ như đó là niềm vui của chính em gái mình.

- Giám đốc của một công ty dịch vụ ở huyện bên. Thôi, tuổi cao rồi. cho chúng nó ổn định gia đình...

Tôi để ý thấy trong giọng nói của bạn tôi có ẩn giấu một tiếng thở dài. Sau này tôi mới hiểu ra rằng sự việc chẳng hề vui vẻ như anh thông báo với tôi. Cuộc hôn nhân của K.L không phải là một cuộc hôn nhân bình thường. Người mà K.L chọn làm chồng mình là một giám đốc của một công ty sắp giải thể, đã có một vợ và ba con.

Phát hiện ra cuộc tình này, cả gia đình bạn tôi đều cực lực phản đối. Bốn cuộc họp gia đình dồn dập diễn ra trong vòng mười ngày. Ông bố già và năm anh chị em một phe. Riêng K.L một phe đối lập. Gia đình: Nếu K.L cố tình lấy ông giám đốc thì sẽ tù, sẽ cấm cửa. K.L: Nếu không cho lấy thì sẽ chết. Để chứng minh cho quyết tâm sắt đá của mình,

K.L đã thử sẵn 50 viên thuốc ngủ. Và cô đã sử dụng nó trong cái đêm hợp cuối cùng. May mà cô em gái đã linh cảm trước và phát hiện ra.

Thế là một đám cưới đành phải miễn cưỡng tổ chức. K.L lần đầu lấy chồng, nên họ nhà gái không thể dầm dúi. Nhưng còn họ nhà trai? Một vợ ba con còn sờ sờ ra đấy, phải làm thế nào? Biện pháp tối ưu là phải thuê người đóng vai đi ăn hỏi. Thuê người sắm vai ông chú bà bác, cũng phải trầu cau thuốc lá, xe pháo đàn hoàng. Tất nhiên thời buổi kinh tế thị trường, thiếu gì các ông bác bà thím rởm, miễn là... “trong tay sẵn có đồng tiền”.

Có đêm tôi chợt nghĩ đến K.L, nghĩ đến cái thời con gái rực rỡ của nàng ngày xưa, nghĩ đến thân phận thê thiếp của nàng bây giờ, tự nhiên lòng tôi cứ thấy xót xa. Một lần tôi bảo bạn tôi:

- Này, hay cậu bố trí cho mình lên thăm K.L một chuyến. Mình không thể mừng tượng được cô ấy sống thế nào. Hai thằng sẵn xe máy, chỉ đi vù ba tiếng thôi mà.

Bạn tôi không nói gì. Từ ngày em gái lấy chồng hình như anh cố lảng tránh không muốn nói về nàng với tôi.

Nhưng rồi một lần anh đến tìm tôi và bảo:

- Mai mình lên chỗ K.L. Cậu có muốn đi cùng không?

Tất nhiên là không bao giờ tôi từ chối. Với tôi, nàng như một góc nhỏ ký ức, một mối tình câm lặng và trong sáng nhất thuở đầu đời.

Chúng tôi khởi hành từ năm giờ sáng. Hai xe máy bảy mươi phân khối mở hết tốc lực, đến chín giờ thì tới nơi.

Tôi không thể nhận ra K.L của ngày xưa. Hai mươi năm, chẳng lẽ con người đã thay đổi đến mức ấy. Trước mặt tôi là một thiếu phụ gầy tong teo, một tay bông con, một tay đang quấy nồi cám lợn trong gian bếp thấp tè chất đầy cành ngọn phi lao và bạch đằng.

Chính nàng cũng không nhận ra tôi. Bởi ngày ấy, với tôi, nàng đâu có ý niệm gì. Một mối tình thâm lặng và đơn phương mà. Nhưng khi anh trai mình nói: “Anh Hoàng, cô không nhận ra ư?” thì nàng bỗng đỏ bừng mặt và à lên. Tôi đoán rằng bạn tôi đã nói hết với em gái về cái mối tình câm của tôi ngày ấy nên nàng mới phản xạ kịp thời như thế.

Rất ý tứ, sau bữa cơm trưa, bạn tôi cho đứa con gái của K.L đi chơi quanh quán để tôi có cơ hội nói chuyện với nàng.

- Không hiểu sao, bao nhiêu năm rồi mà tôi vẫn cứ luôn nhớ về những năm tháng sơ tán ấy - Tôi mở đầu một cách xa xôi.

K.L thở dài.

- Em cũng không thể ngờ mình lại khác ngày xưa đến thế. Tự em đã đánh mất tất cả. Tôi nghĩ rằng có khi là số phận.

- Anh cũng nghĩ thế ư? - K.L nhìn tôi và bỗng nhiên đôi mắt nàng dần dụa nước mắt - Suốt những năm qua, em luôn tin như thế. Có lẽ anh em đã nói với anh ít nhiều về em. Em trở thành một kẻ hết lòng tin ở mọi người mà chỉ tin vào tướng số định mệnh. Người ta bảo em cao số, dù có lấy chồng sớm cũng không thể ở được với người ấy. Em định không lấy chồng, thì người ta lại bảo số em không thể sống cô độc. Phải lấy một người đàn ông đã có từ ba đứa con trở lên mới mong đúng số, và sẽ có hạnh phúc. Lời tiên đoán này là của một người đàn bà làm nghề bói toán nổi tiếng ở huyện bên cạnh. Bà ta còn mô tả với em hình dáng, tính tình của người đàn ông đó. Em giật mình. Sao bà ấy lại biết có một người đàn ông đang theo đuổi mình có hình dáng và tính cách như vậy? Em bán tin bán nghi. Nhưng rồi chính những điều phỏng đoán ấy cứ vận vào em. Và em đã quyết định lấy anh ấy, bất chấp mọi sự ngăn cản của gia đình.

- Tôi có nghe kể lại những điều đó. Và tôi cũng tin rằng đó là số phận. Tôi mong K.L hãy sống hạnh phúc...

K.L lấy khăn lau nước mắt và lắc đầu:

- Hạnh phúc ư? Chẳng lẽ anh không nhận ra em đang sống trong tình trạng đầy bi kịch? Sau ngày cưới nhau rồi em mới hiểu ra cái trò bịp bợm của anh ấy. Vì theo đuổi em quá lâu mà không đạt được nguyện vọng, anh ấy biết em rất tin tử vi, bói toán nên đã đến gặp bà thầy bói kia, mua chuộc, đút lót để bà ta đoán cho em như vậy...

- Trời, có chuyện thực như vậy sao? - Tôi thốt lên.

- Người ta có thể mua được tất cả mà anh, cả thần thánh, trời phật. Em chỉ trách mình đã quá mù quáng.

- Nhưng thôi, bây giờ mọi chuyện đã rồi...

- Em cũng chỉ mong cho không còn gì xấu hơn thế nữa. Nhưng đó mới chỉ là bắt đầu của một tấn bi kịch. Vợ anh ta ở trong quê biết tin đã kéo gia đình ra hành hạ em. Giá anh gặp em hai năm trước, anh sẽ không thể tưởng tượng em lại tàn tạ nhanh đến thế này... Và rồi chính anh ấy cũng lại hành hạ em nữa. Sau khi em đẻ cháu gái, anh ấy đã thất vọng, lạnh nhạt hẳn. Bây giờ thì anh ấy đã bỏ mặc hai mẹ con em. Anh ấy chuyển về quê rồi...

Tôi ngồi lặng. Không hiểu vì buồn cho nhân tình thế thái hay vì thương cho K.L.

Ôi, người mộng của tôi một thời, nào ngờ bây giờ là người thực. Liệu có bao nhiêu người có cảnh ngộ như K.L, bao nhiêu người là nạn nhân của tương số như nàng?

V

Luận về sự đa thê

Tôi có ý định viết hẳn một bộ “Vợ bé liệt truyện” để hầu bạn đọc, vì thực tế sinh động và phong phú vô cùng. mấy chương đầu truyện chỉ là những dẫn chứng tản mạn, những nét chấm phá trong một bức tranh toàn cảnh, nếu không nói là rộng lớn thì cũng đáng để chúng ta kinh ngạc.

Ngay khi chương đầu tiên của thiên chuyện đến tay bạn đọc, người viết đã gặp không ít sự phiền hà. Tòa soạn báo Tiền Phong liên tiếp thông báo cho tác giả những cá nhân, những cơ quan tìn đến gặp để chất vấn, đối thoại nhằm làm rõ hơn sự việc. Anh X., cô Y., Chị Z là ai? Cơ quan mà tác giả nhắc đến có phải là công ty A, xí nghiệp B không?

Rõ ràng tôi đang làm một chuyện rút dây động rừng.

Ngay chiều hôm qua, một phụ nữ xinh đẹp nhờ một người bạn tôi tìm đến tận nơi tôi làm việc. Chị tự giới thiệu qua về mình và bảo rằng khi phần I của “Những cô vợ bé” ra mắt bạn đọc, cơ quan chồng chị lập tức cử người đến gặp chị ngay.

- Họ cứ bảo rằng chính em đã cung cấp tư liệu cho anh viết. Chả là mấy năm trước em có đến gặp tổ chức cơ quan chồng em để nhờ họ can thiệp giúp chuyện gia đình.

- Vậy thì bài của tôi có phương hại gì đến gia đình cô không? - Tôi ái ngại như chính mình có lỗi.

- Bây giờ thì không. Mọi chuyện ổn rồi. Nhưng năm ngoái, năm kia thì căng thẳng lắm anh ạ... Mà không chỉ riêng em đâu. Em biết khá nhiều người có hoàn cảnh tương tự như em. Các ông chồng bây giờ nhiều vị hư lắm. Họ cứ lấy cớ là kiếm bạn để làm ăn. Nhưng phụ nữ chúng em đều đi guốc trong bụng họ...

Tôi yên lặng ngồi nghe chị kể về một loạt các ông chồng đã từng có thê thiếp mà chị biết rất rõ. Và tôi giật mình. Hóa ra những điều tôi biết mới chỉ là một phần rất nhỏ. Đa thê là một thực tiễn khách quan, một hiện tượng mà chúng ta không thể né tránh.

Thực ra lịch sử của đa thê có từ khi bắt đầu hình thành xã hội loài người. Chế độ quần hôn, chế độ phụ hệ thực chất là chế độ đa thê. Vũ trụ có âm dương, con người có nam và nữ, đó là hai mặt đối lập trong một tổng thể thống nhất. Có nhà triết học đã khái quát: Bản chất của đàn ông là chinh phục, bản chất của đàn bà là gìn giữ, không biết có phải vậy không? Riêng tôi cho rằng luận điểm này chỉ có giá trị lịch sử. Nó đúng trong

những thời đại mà người phụ nữ chưa biết tham gia vào các hoạt động xã hội, chưa giành lấy quyền bình đẳng như trong thời đại chúng ta.

Nhưng, lại phải thừa nhận rằng giới tính là yếu tố cơ bản phân biệt giữa thế giới đàn ông và đàn bà. Đàn ông thuộc dương, đàn bà thuộc âm. Đàn ông thuộc phái mạnh, đàn bà thuộc phái yếu. Lợi dụng triệt để sự khác biệt này, ý thức hệ phong kiến đã tự đặt ra những luật lệ, những qui phạm đạo đức khuyến khích giới đàn ông được phóng túng, buông thả, nhưng lại kìm hãm và ức chế tự do của đàn bà. Với đàn ông thì : “Trai vô tửu như cờ vô phong”, “Làm trai cho đáng thân trai. Phú Xuân cũng trải, Đồng Nai cũng từng”. Và ghê hơn nữa: “Làm tài trai năm thê bảy thiếp”. Nhưng với đàn bà thì: “Gái chính chuyên chỉ có một chồng”. Rồi kìm kẹp và thắt buộc hơn nữa là đạo tứ đức tam tòng - “Tại gia tòng phụ, xuất giá tòng phu, phu tử tòng tử”... Cho nên chế độ đa thê Việt Nam tồn tại hàng nghìn năm, vùi dập bao nhiêu thân phận đàn bà. Cho nên bà chúa thơ nôm Hồ Xuân Hương mới bất hủ ngay cả khi bà ném ra những lời rửa cay độc:

“Chém cha cái kiếp lấy chồng chung

Kẻ đắp chăn bông kẻ lạnh lùng...”

Trở lại câu chuyện với người phụ nữ xinh đẹp đến gặp tôi hôm qua. Nghe chị kể về hoàn cảnh gia đình chị, một gia đình có thể nói là khá lý tưởng: hai vợ chồng đều làm trong những cơ quan nhà nước có thu nhập cao, một ngôi biệt thự sáu phòng, hai đứa con ngoan ngoãn, xinh xắn, hai chiếc cúp, một chiếc ô tô con. Còn chị, ngót bốn mươi nhưng vẫn còn giữ được vẻ đẹp quyến rũ. Tôi nói:

- Vậy thì duyên có gì mà anh ấy đã suýt một lần tuột khỏi tay chị?

- Em nghĩ chẳng có duyên có gì cả, ngoài sự tham lam của đàn ông - Chị nói ngay, không cần suy nghĩ - Chín mươi phần trăm đàn ông đều thích của lạ. Đời sống càng dư dật, càng có nhiều tiền họ càng muốn đi chinh phục. Anh cứ đi điều tra mà xem. Khách của những khách sạn, những nhà hàng có “tươi mát” là những ai? Những năm trước do chế độ quản lý, kỷ luật của chúng ta chặt chẽ, nên đã hạn chế được rất nhiều các cuộc tình vụng trộm. Bây giờ chẳng có ai quản lý ai cả. Tự do mở cửa, thoáng quá nên nhiều vị cũng quá đà. Chung qui chỉ thiệt phụ nữ chúng em. Đến gặp tổ chức cơ quan báo cáo, nhờ can thiệp thì họ bảo chúng tôi chỉ quản lý công việc chứ không quản lý con người. Rằng chuyện gia đình anh chị là chuyện riêng tư, chúng tôi không có quyền can thiệp... Anh bảo như thế thì chúng em còn biết nhờ ai? Phụ nữ chúng em làm sao mà giữ được các ông chồng?

- Tôi thì lại ủng hộ sự cởi mở trong các mối quan hệ bây giờ - Tôi nói - Đã qua rồi cái thời kỳ cơ quan, tổ chức can thiệp vào đời tư của các công dân.

- Vậy anh viết “Đa thê” để làm gì? Để cổ vũ và khuyến khích hiện tượng này chăng? Em xin nhắc anh rằng, muốn có đa thê phải có bồ bịch. Bồ bịch là nguyên có ban đầu để dẫn đến đa thê. Một cặp vợ chồng ở cơ quan em sống với nhau khá hạnh phúc. Anh chồng rất yêu cô vợ, nhưng anh ta lại đi cặp bồ với một cô gái khác. Anh ta nghĩ đơn giản chỉ là chơi bời vui vẻ thêm thôi. Nhưng cô bồ này thì lại có ý đồ. Cô ta bẫy anh ta để có con. Thế là anh ta buộc phải ly dị vợ. Một gia đình tan vỡ như vậy đấy, anh nghĩ sao?

Câu hỏi thật khó trả lời. Nhưng tôi cảm ơn chị vì sự phát hiện lý thú: phong trào bồ bịch càng lan tràn thì hiện tượng tan vỡ các gia đình, hiện tượng đa thê càng có cơ phát triển. Một nhà xã hội học Liên Xô trước đây hình như đã khái quát rất đúng tính chất các gia đình thời đại chúng ta: Các gia đình ngày nay đều hạnh phúc hơn lên, nhưng tính bền vững của nó lại có vẻ kém đi.

Tôi nhớ mãi câu chuyện về những người phụ nữ thành Tơroa trong thiên anh hùng ca Iliat Ôđixê của Hôme. Quân địch vây hãm thành Tơroa hàng tháng trời cho đến khi đối phương lương cùng lực kiệt, họ mới bắc loa loan báo vào thành: “Tha cho tất cả đàn bà con gái. Mỗi người ra khỏi thành được mang theo một báu vật quý nhất.” Và thật kỳ lạ, kỳ lạ đến mức kẻ chiến thắng không thể ngờ: Mỗi người đàn bà thành Tơroa đi ra, trên vai đều mang theo một người đàn ông của mình.

Hóa ra cái quý nhất của mỗi người đàn bà là một người đàn ông.

Những người đàn bà có chồng, tất nhiên hạnh phúc rồi. Thế còn những người đàn bà lỡ dở, hẩm hiu? Chẳng lẽ họ không có quyền sở hữu riêng một người đàn ông của họ sao? Những M...những Sen, những K.L mà tôi đã giới thiệu với bạn đọc, chẳng lẽ không có quyền có một người chồng ư? Ngay như cả nữ sĩ tài danh Hồ Xuân Hương, biết rằng: “chồng chung kia có ai nhường cho ai” mà sao bà cũng hai, ba lần đi làm lẽ mọn?

Có một nhà địa lý học nói với tôi rằng, trên thế giới ở bất cứ nước nào, dân tộc nào, tỷ lệ sinh tự nhiên giữa đàn bà và đàn ông, bao giờ cũng là tỷ lệ 51/49 hoặc 52/48, nghĩa là tỷ lệ nữ bao giờ cũng nhiều hơn nam. ấy là chưa kể những cuộc chiến tranh, hàng triệu người đàn ông hy sinh, khiến biết bao người đàn bà trở thành đơn chiếc. Ở nước ta, những nông trường Sông Bôi mà hàng trăm cô gái thiếu vắng đàn ông, là một thực tế không thể chối cãi. Chúng ta nghĩ gì về họ, hỏi những “kẻ đắp chăn bông?”

Tất nhiên chúng ta không thể và quyết không khuyến khích những người đàn bà

hăng hái và tự nguyện làm lễ mọn. Dù không cố ý, nhưng chính họ, sớm muộn cũng làm tan vỡ một gia đình. Chỉ mong sao những người đàn bà hẩm hiu, lỡ dở hãy bình tâm, hãy chín chắn, hãy cố tìm kiếm và chờ đợi, đừng đắp chung và giành giật chần bông của ai. Nhân đây xin tặng bạn đọc một câu thơ rất hay của nhà thơ Dao Bàn Tài Đoàn:

“Con gái thời nay không sợ ế

Cây cong khối kẻ lấy rào vườn”.

Hoặc nói như nhà thơ Nga Eptusenkô: “Không có ai tử nạn ở trên đời”. Hãy cứ sống với lương tâm và đạo lý, chúng ta sẽ không sợ tử nạn.

Và, một điều này, có lẽ cũng không thừa. Những anh chàng Sở Khanh còn sống lâu hơn cả những chàng Kim Trọng. Tất cả thế giới đàn bà, đừng nên quá tự tin, hãy phải biết cảnh giác với tất cả những gã Sở Khanh.

19-9-1992

LÀM VỢ NHÀ VĂN SỬNG HAY KHỔ?

Lấy vợ cho chồng

Cụ bà Hà Minh Kim, vợ cố nhà văn Lan Khai, năm nay đã 82 tuổi nhưng trí nhớ vẫn còn khá minh mẫn, thông tuệ. Chuyến đi công tác Tuyên Quang, chúng tôi có may mắn được gặp cụ, tại nhà anh Lan Diệp, con trai út của cụ. Câu chuyện của cụ Kim về nhà văn Lan Khai và các bạn văn chương của ông thời kỳ những năm 1930-1946 là những hồi ức sống động, quý giá về đời văn, nghề văn và thân phận của một lớp văn nghệ sĩ trước cách mạng. Trong ký ức của cụ, dường như vẫn còn lưu giữ nguyên vẹn một nét chân dung của Tản Đà, một hình dáng của Vũ Trọng Phụng, của Ngô Tất Tố, của Nam Cao và đặc biệt là hình ảnh không thể phai mờ về Nguyên Hồng, Nguyễn Tuân, Nguyễn Bính, Lưu Trọng Lư, Trần Huyền Trân, Tô Hoài...

Phải yêu mến văn chương lắm, quý mến sự nghiệp của chồng và những người bạn văn của chồng lắm mới lưu giữ được những kỷ niệm lâu bền đến vậy. Câu chuyện mà chúng tôi ghi lại qua hai cuốn băng ghi âm, ngoài những nét chân dung của những nhà văn kể trên (xin được giới thiệu sau), là hình ảnh có tính chất cổ điển của một người phụ nữ Việt Nam thờ phụng sự nghiệp văn chương của chồng, hạnh phúc về sự nghiệp ấy và cũng đau khổ gian truân vì sự nghiệp ấy.

Khoảng năm 1924, khi Lan Khai 19 tuổi, ông từ thị xã Tuyên Quang về Hà Nội theo học tại trường Bưởi. Đây là thời kỳ nhà văn tương lai tạm biệt cái thị xã miền núi heo hút để hòa nhập với môi trường văn minh, trau dồi kiến thức và mở rộng các mối quan hệ xã hội. Khóa học chuẩn bị kết thúc thì nổ ra cuộc bãi khóa của học sinh trường Bưởi. Lan Khai là một trong những người tham gia tích cực cuộc bãi khóa này. Ông bị nhà trường thực dân đuổi học.

Có người con gái thành Tuyên vừa 19 tuổi, con một gia đình nho giáo, đã được ông cụ thân sinh của Lan Khai ướm hỏi sẵn. Đó là Hà Minh Kim.

- Hồi ấy tôi vẫn còn bé lắm chú ạ, chẳng biết gì đâu. - Cụ Hà Minh Kim nhớ lại. - Thầy mẹ tôi bảo thì tôi phải nghe lời. Lấy nhà tôi được một tuần thì một buổi tối anh ấy mới thú nhận rằng, trong thời gian học ở Hà Nội anh ấy đã chót đi lại với một người. Ai? Người thế nào? ở đâu? Tôi chưa biết ghen, nhưng mà tôi sững sốt chú ạ. Vả lại mình cũng tò mò nữa. Từ thuở bé mình chưa ra khỏi cầu Móc Giăng. Nghe nói con gái Hà Nội đẹp lắm, cũng muốn nhìn mặt xem sao. Thế là tôi bàn với nhà tôi xuống đón cô ấy lên.

Người ấy tên là Duyên, con một gia đình theo đạo. Ban đầu bố mẹ chồng tôi không đồng ý, vì người ấy khác đạo, bố mẹ đã mất, lại không được cưới xin đàng hoàng. Tôi thưa với bố mẹ hai bên, xin cho cô ấy ở lại làm bạn. Không có ai làm vợ cả vợ lẽ. Cứ gọi nhau bằng tên riêng... Sau đó ít lâu, nhà tôi và bà Duyên lại đưa nhau về Hà Nội theo học trường Cao đẳng mỹ thuật. Học được hơn một năm, các thầy giáo ở trường Mỹ thuật bảo: Anh tham gia bãi khóa ở trường Bưởi, có học họ cũng không cho đỗ đâu. Nhà tôi chán nản lại bỏ Hà Nội cùng bà Duyên về Tuyên Quang. Chúng tôi mua mấy mẫu ruộng ở trong Linh Sơn. Nhà tôi vừa làm ruộng, vừa dạy học, dịch sách, viết văn. Thời kỳ này bà Duyên sinh cháu Lan Hương, con trai cả của chúng tôi. Cháu Lan Hương được hơn một tuổi thì bà Duyên bị bệnh phong nhập cốt, phải nằm liệt. Kế đến tôi sinh cháu Lan Phương. Hai anh em bú chung một mẹ. Bà Duyên nằm bất động hàng tháng trời, thịt thâm thối. Bố chồng tôi bốc thuốc, đích thân tôi phải tẩy rửa, dán cao, chăm sóc hàng ngày. Hơn một năm sau thì bà Duyên lành lại, chống gậy tập đi được, nhưng một bên chân thành tật, phải đi cà nhắc. Thời kỳ này rõ cơ khổ chú ạ. Tư trang thì hồi nhà tôi với bà Duyên về học trường Mỹ thuật tôi đưa cho đã tiêu hết mất rồi. Xin tiền bố mẹ nhiều quá cũng sợ. Có khi tôi phải về nhà ăn cắp tiền để mua sữa cho các cháu. Nhưng sống ở Linh Sơn cũng không yên ổn. Có anh Phán Thượng đi lính lê dương Pháp về làm thông phán ở tòa sứ gây có cướp ruộng. Lại bán tài sản đi mà chạy kiện. Chán quá, nhà tôi bỏ lại ruộng, mang hết cả vợ con về Hà Nội...

Đó là thời kỳ Lan Khai dốc thân vào nghiệp văn chương. Bảo trợ cho sự nghiệp văn chương của ông là nhà xuất bản Tân Dân mà chủ nhà in kiêm chủ nhà xuất bản là ông Vũ Đình Long, một Mạnh Thường Quân của các văn nghệ sĩ thời bấy giờ. Nhà in và nhà xuất bản Tân Dân thành lập năm 1930 tại số nhà 93 Hàng Bông Hà Nội. Ngay sau khi thành lập, Tân Dân đã thu hút một loạt các nhà văn tên tuổi thời bấy giờ. Các nhà nho bút lông có: cụ Bảng Mai Đăng Đệ, cụ Cử Phan Kế Bính. Sở bảo Doãn Kế Thiện, Nhượng Tống, Nguyễn Can Mộng, Tản Đà Nguyễn Khắc Hiếu, Trúc Khê Ngô Văn Triện, Nguyễn Đỗ Mục, Nguyễn Triệu Luật, Phan Trần Chúc. Các nhà văn bút sắt có: Lan Khai, Nguyên Hồng, Nguyễn Công Hoan, Vũ Trọng Phụng, Như Phong, TchyA, Lê Văn Trương, Phùng Tất Đắc, Thâm Tâm, Lưu Trọng Lư, Trần Huyền Trân, Ngọc Giao, Vũ Bằng.

Ngoài các sách xuất bản, Tân Dân còn cho ra đời tạp chí Tao Đàn, Tiểu thuyết thứ Bảy, Phổ thông bán nguyệt san. Lan Khai là một trong những cây bút của các báo và tạp chí này. Tiểu thuyết Lầm than viết về những người thợ mỏ than Xuân Hòa, Tuyên quang nơi ông sinh trưởng, các tiểu thuyết phong tục và lịch sử về miền núi: Đường

rừng, Hồng Thầu, Tiếng gọi của rừng thẳm, Đỉnh non thần v.v... hầu hết được ông viết trong thời kỳ này.

Sáu năm gia đình tôi về sống ở số nhà 26 Châu Long, Hà Nội là sáu năm nhà tôi dồn hết tâm sức cho văn chương - cụ bà Hà Minh Kim kể tiếp - Thời kỳ này tôi sinh tiếp hai cháu Lan Hoa và Lan Diệp. Ba vợ chồng bốn đứa con với một cô em gái ở trong một căn nhà chừng 20 mét vuông. Tôi và bà Duyên lo cơm nước và khâu thuê đan mướn thêm. Còn tất cả mọi chi phí cho gia đình đều trông cậy vào cây bút của nhà tôi. Nghĩ nghề cầm bút lúc ấy cũng cực lắm chú ạ. Muốn viết về người nghèo nhưng không dám viết hết ý tưởng của mình. Cuốn Lầm than của nhà tôi viết trong gần một tháng. Lần gặp anh Vũ Trọng Phụng đầu tiên, anh ấy ôm chầm lấy nhà tôi và bảo: “Trông nho nhã thế này mà lại lầm than à? “Nhà tôi bảo: “Còn anh, người tử tế thanh cao mà cũng đi làm đĩ ư?”. Thế đấy, chỉ cần gặp nhau một lần là thấm thiết. Căn nhà phố Châu Long của chúng tôi trở thành nơi tụ họp của hầu hết những người bạn viết. Ai viết được cuốn sách gì, có dự định gì đều kể cho nhau nghe. Được bạn bè khích lệ và cũng mong kiếm đủ tiền sinh sống, nhà tôi nhận hợp đồng viết thuê cho ông Vũ Đình Long mỗi tháng một cuốn sách một trăm trang. Đang ăn, nghĩ ra một ý gì hay cũng bỏ cơm mà viết. Nửa đêm vùng dậy ngồi viết một mạch tới sáng. Có lần nhà tôi bị suyễn nặng, không ngồi viết được. Không viết tức là đói. Vì mỗi trăng ông Vũ Đình Long trả cho tám hào. Một trăm trang là tám chục. Tám người một tháng trông vào tám chục. Không có thì treo niêu. Cực quá, nhà tôi nằm nghĩ rồi đọc cho tôi chép. Tôi thương nhà tôi, nghĩ nhà văn như con tằm rút ruột, càng nghĩ nhiều thì càng tổn thọ, thế nên tôi mới chép thừa ra cho đủ trăm trang. Ai ngờ tháng ấy nhà xuất bản thấy chữ to và thừa, họ mới đếm chữ lại, chỉ được có sáu mươi trang. Thế là tháng ấy đói. Đấy chú ạ, còn nhiều phen cơ hàn nữa kia. Có lần túng bán quá, anh Chu Ngọc đến rủ tôi đi đóng kịch, thế là tôi cũng liều. Tôi đóng vai bà mối trong vở kịch Đồng bệnh của Khải Hưng, do ban kịch Hà Nội trình diễn ở Nhà Hát lớn... Rồi đi chạy hàng sách, đi nhận quần áo cũ về khâu, chua chát lắm chú ạ. Không có nghề gì không làm. Cay cực nhất là cái năm tôi chữa cháu Lan Diệp. Vụ kiện về ruộng đất của tay phán Thuởng cứ dằng dai. Tôi suýt để cháu Lan Diệp trong tòa án. Để cháu được bảy ngày thì có điện bà mẹ ốm nặng. Hai vợ chồng không có tiền để cho các con về. Nhà tôi phải chọn trong tủ sách lấy một vài cuốn sách mang bán. Vừa ngồi chọn sách cho vào chiếc bồ vừa chảy nước mắt. Vợ chồng con cái về đến Tuyên Quang gần một tháng thì mẹ chồng tôi mất. Để có tiền lo đám tang cho mẹ, nhà tôi phải bán đứt bản quyền cho nhà Tân Dân chín quyển sách... Những cực nhọc này trong cuốn Mực mài nước mắt, nhà

tôi có viết cả...

Ôi, mực mài nước mắt, cuốn sách tự truyện của Lan Khai, tiếc rằng các thế hệ hậu sinh ít người được đọc. Viết văn mà lao lực còn hơn cày ruộng, đến vắt kiệt trí não mình để kiếm sống như thế nhưng đã có ai trong thế hệ nhà văn thơ thuở ấy thoát khỏi cảnh bần hàn?

Riêng cụ bà Hà Minh Kim, gia tài hơn bốn mươi tác phẩm của cố nhà văn Lan Khai dường như không để lại cho cụ một giá trị vật gì. Cụ chỉ có một gia tài tinh thần đẹp đẽ và sự nghiệp của chồng. Gia tài ấy đã giúp cụ nuôi dạy bốn người con trai trưởng thành, đã cống hiến cho Tổ quốc người con trai cả Lan Hương trong cuộc tiểu phỉ ở Hà Giang năm 1951, đã sống đầy tình nghĩa với bà Duyên, người bạn gái của mình suốt 55 năm. “Năm 1982 bà Duyên mất trên tay tôi, thọ 73 tuổi”. Cụ bà Hà Minh Kim nói vậy.

Những người bạn văn chương

Đó một thời hầu hết các nhà văn sinh trưởng ở các tỉnh quê, muốn lập nghiệp đều phải tìm về Hà Nội. Hà Nội trở thành nơi gặp gỡ của các tao nhân mặc khách, nơi xuất hiện các trường phái học thuật.

Sáu năm vợ chồng nhà văn Lan Khai ở số nhà 26 Châu Long là thời kỳ ông có điều kiện gặp gỡ nhiều nhất những người bạn văn chương. Hầu như cả một đội ngũ cộng tác viên hùng hậu (cả bút lông và bút sắt) của nhóm Tiểu thuyết thứ bảy và nhà xuất bản Tân Dân, đã tụ hội ở đây. Họ trở thành những đối thủ đáng giá nhất của nhóm Tự lực văn đoàn. Và mặc nhiên, từ hai nhóm đã hình thành hai khuynh hướng nghệ thuật: cổ điển và cách tân; hiện thực và lãng mạn...

Trong số các nhà văn thân thiết với gia đình Lan Khai. Tản Đà là người cao niên nhất. Ông hơn các nhà văn trẻ đương thời đến hai mươi tuổi, nhưng hầu như ít có sự cách biệt về tuổi tác, văn chương. Cụ bà Hà Minh Kim, vợ cố nhà văn Lan Khai nhớ lại: “Các nhà văn nhà thơ, các họa sĩ thời ấy yêu quý nhà tôi lắm. Gặp nhau là nói chuyện văn chương. Vui nhất là khi ai đó vừa in một bài báo, một cuốn sách. Chẳng có bia bọt, khách sạn như bây giờ đâu. Thường là mấy củ lạc, vài chén rượu vừa ngâm nga, vừa đàm đạo, tranh luận. Hứng thú quá thì rủ nhau xuống xóm cô đầu... Với các bậc cao tuổi thì tôi không dám ngồi, chỉ ra chào rồi bảo bà Duyên và các con vào nhà trong để cho nhà tôi nói chuyện. Với những người cùng tuổi hoặc ít tuổi hơn tôi mới dám tỏ thái độ thân mật. Gần gũi nhất là các anh Lưu Trọng Lư, Nguyễn Tuân, Vũ Trọng Phụng. Đặc biệt là chú Nguyễn Hồng. Với chú ấy, tôi quý mến như em trai mình...”

Theo lời cụ bà Hà Minh Kim kể, Lưu Trọng Lư là vua đăng trí, đăng trí tới mức cầu thả, xuề xòa.

Một lần buổi tối ông đi chơi ở đâu đó về, dáng điệu vui vẻ lắm. Gặp bà Hà Minh Kim, ông hể hả: “Chị Lan Khai về, thằng Lan Khai nó đâu rồi?” Bà Kim nhìn ông, không nén được cười: “Kìa, anh đi diễn tuồng ở đâu mà môi son má phấn thế kia?” Lưu Trọng Lư vội soi gương rồi ôm bụng cười bò: “Khổ quá, chúng nó hôn tôi lúc nào mà tôi không biết...” Tôi trêu: “Người đâu đến lạ. Người ta hôn mà cũng không biết. Anh không dối được tôi đâu”.

Lần khác Nguyễn Tuân và Lan Khai rủ nhau xuống thăm Lưu Trọng Lư ở phố Hàng

Than. Hôm ấy, vợ ông đi nhà hộ sinh. Ông đang ngồi bó gối ở nhà giữa hai thằng con, dáng chừng đang bức bí lắm vì cảnh gia đình. Nguyễn Tuân và Lan Khai bám nhau, rồi rủ Lưu Trọng Lư đi chơi. Thế là quên cả chuyện vợ đẻ, quên cả việc phải quản hai đứa con, ông mặc thêm một chiếc quần dài nữa rồi khóa trái cửa, nhốt hai đứa con trong nhà đi ngay với các bạn. Ra đến ngõ rồi, Nguyễn Tuân mới bảo: “Này, thế mà định giam hai thằng nhỏ trong nhà đấy à?” Lưu Trọng Lư như sực nhớ ra, cười xòa rồi chạy về mở khóa cho các con.

Giữa Nguyễn Tuân và Lưu Trọng Lư là hai tính cách trái ngược, nhưng họ lại sống với nhau rất thân thiện.

- Trong những người bạn của Lan Khai, tôi quý chú Nguyên Hồng nhất. - Cụ bà Hà Kim Minh kể - Người có cái răng khểnh đến duyên, chưa nói đã cười. Chú Nguyên Hồng sống phúc hậu, chân tình và đặc biệt yêu quý trẻ con. Hồi ấy cháu Lan Diệp mới lên ba tuổi. Đến nhà là chú ngồi sà xuống chơi với nó, tí tê kể chuyện cho nó nghe. Thằng Lan Diệp quý và thân chú ấy tới mức độ còn bắt nạt cả chú ấy nữa. Vậy mà chú ấy chỉ cười, chẳng bao giờ nổi giận cháu.

Một lần chú Nguyên Hồng đến chơi, tôi đang nấu cơm dưới bếp. Trên nhà chỉ có thằng Lan Diệp đang ngồi ăn đĩa cơm. Chú Nguyên Hồng đùa định ăn cơm của thằng bé, nó tham quá, không cho. Đang chuẩn bị lên nhà thì chú Nguyên Hồng gọi ới xuống: “Chị lên mà xem thằng con của chị đây này. Nó dám đá cả vào đĩa...” Tôi lên, vừa giận con, vừa không nhịn được cười. Thằng Lan Diệp nó đá vào đĩa thật. Chú Nguyên Hồng bê cái đĩa lên và cứ thế cười ngất.

Sau này hòa bình tôi về Hà Nội, đang đi tàu điện thì gặp chú Nguyên Hồng ở chỗ Chợ Hôm. Chú ấy bảo: “Em ở 32 Trần Nhân Tôn, chị đến chơi với em nhé”. Rồi chú ấy hỏi thăm: “Cái thằng đá vào đĩa ăn giờ lớn bằng ngần nào rồi?” Tôi cười: “Cái thằng bất trị ấy nó có vợ và con rồi chú ạ. Nó vẫn nhắc đến chú luôn. Cả nhà tôi lúc nào cũng nhớ đến chú”.

Theo cụ Hà Minh Kim, trong những nhà văn bạn bè của Lan Khai thuở ấy, Nguyễn Tuân là người có cá tính độc đáo nhất. Cách ăn của ông, cách chơi của ông đều rất khác người. Ngồi xuống mâm cơm, ông không bao giờ vội vàng. Ông lấy khăn sạch lau khô từng chiếc đĩa, rửa sạch từng ngọn rau, kiểm tra lại từng thứ gia vị.

Một lần nhân có một món nhuận bút, ông rủ cả nhà Lan Khai đến hiệu cao lâu để chiêu đãi. Ăn xong nhà hàng trả lại tiền thừa vào cái đĩa. Bà Hà Minh Kim, vốn chưa đi ăn hiệu bao giờ, liền đưa tay ra lấy lại. Nguyễn Tuân gạt tay bà và nói: “Chị quê lắm. Đây

là tiền puốc-boá để lại cho bồi, lấy lại làm gì”. Bà Hà Minh Kim vừa ngượng vừa hiểu thêm một nét hào hoa của Nguyễn Tuân.

“Con người như thế mà đến hồi kháng chiến bỗng thay đổi hẳn tính cách. - Cụ bà Hà Minh Kim kể - Hồi ấy tôi sơ tán ở bên sông Lô, anh Nguyễn Tuân có đến thăm. Anh ấy nhờ tôi giặt cho chiếc ba-lô. Tôi mang giặt, thấy trong túi áo anh có hai chiếc bánh dày đã mốc, mới cho lũ trẻ ăn. Lúc sau anh ấy hỏi: “Thế hai chiếc bánh dày của tôi đâu?”. Tôi bảo: “Tôi tưởng mốc, nghĩ phí quá, cho bọn trẻ ăn rồi”. “Mốc cũng phải giữ lại. Lương khô của tôi đấy chị ạ. Đi kháng chiến là phải tiết kiệm”. Anh ấy nói thế.

Con rể Nguyễn Tuân hồi ấy làm huyện ủy ở gần chỗ tôi sơ tán. Một hôm anh ấy mời tôi xuống cửa hàng Bắc Sơn ăn cơm. Tôi nghĩ, chắc ông anh chiêu đãi một bữa sang trọng đây. Ai ngờ xuống cửa hàng, anh ấy gọi một quả dưa, chấm với nước mắm và ăn cơm với rau luộc. Anh con rể bảo: “Kìa ba, chiêu đãi bác mà ba lại đạm bạc thế này sao?”. Anh ấy gạt tay và bảo: “Ồ, bây giờ phải căn cơ tiết kiệm, không được hoang phí...” Đây, con người Nguyễn Tuân là thế. Kháng chiến đã làm thay đổi cả tính cách, lối sống của ông. Sau này, khi khai thông con đường Đồng Văn, Hà Giang tôi được gặp Nguyễn Tuân một lần nữa. Lần ấy có cả Tô Hoài. Chế Lan Viên... Các anh ấy đều như đã đổi khác, thực sự là những nhà văn cách mạng.

III Kiếm sống bằng... văn

Thật ầu không có nhà văn nào không biết câu thơ của Viên Mai: “Lập thân tối hạ thị văn chương”. Nhưng biết làm sao được, hầu như tất cả những người cầm bút chân chính khi dấn thân vào văn nghiệp, nếu không chỉ vì “đã mang cái nghiệp vào thân”... thì cũng là vì... một cách để kiếm sống. Thường thì hai duyên cớ này hòa trộn vào nhau. Không ai nhịn đói viết văn để mong nổi tiếng, cũng chẳng ai viết chỉ với mục đích làm giàu.

Có lẽ Lan Khai là một trong những nhà văn thành thực nhất khi ông hạ mình viết những cái ngoài văn chương. Với những bài báo và cuốn sách viết vội vã theo hợp đồng này ông thường không ký tên Lan Khai mà ký một bút danh khá kỳ quặc: Đ.K.G.

Cụ bà Hà Minh Kim kể:

- Lần ấy, khi soạn lại bảo thảo cho nhà tôi trước khi đem đến nhà xuất bản, tôi thấy ký bút danh Đ.K.G, liền hỏi: “Sao lại ký bút danh thế này?”. Mãi sau nhà tôi mới cười bảo: “Cái này đâu phải là văn chương, Đ.K.G là để-kiếm-gạo”. Thế đấy chú ạ, trong số các nhà văn thời ấy có lẽ nhà tôi là khổ nhất. Một mình nuôi tám miệng ăn, nên cái gì cũng làm, cốt sao có tiền. Các bạn của nhà tôi thường bảo: “Thằng Lan Khai có tham, viết văn mà cứ như đi cày”. Nhưng không biết thì đời. Có lần bán quá, nhà tôi cũng phải đi chạy hàng. Cái năm Nhật nhảy vào, sách báo ế ẩm, vợ chồng con cái phải chạy từ Hà Nội về Tuyên Quang. Chúng tôi mở hiệu sách Lan Đình, bán đủ các thứ sách báo. Nhà tôi xoay sang nghề dạy học và đi vẽ truyền hình. Lên mãi Hà Giang, Hoàng Xu Phì để vẽ. Nhưng tất cả những nghề ấy cũng vẫn không đủ sống. Tôi nhớ mãi cái năm cháu Lan Phương bị tai nạn. Lần ấy cháu đi học bị phấn bảng bay vào mắt. Mấy hôm sau một mắt cháu sưng húp. Thầy thuốc bảo một bên con ngươi cháu bị nổ. Không đưa ra Hà Nội gấp thì cả bên mắt kia cũng không cứu nổi. Nhưng làm cách nào để đưa cháu về Hà Nội khi cả ba vợ chồng đều tiền hết gạo không? Bí quá nhà tôi đành đánh điện về Hà Nội cho một người bạn tên là Côn, nhờ anh vay giúp ít tiền. Thật may, hôm sau thì anh Côn gửi tiền lên. Thế là một con mắt của cháu Phương đã được cứu khỏi. Sau này tôi biết chính anh Côn cũng không có tiền. Để giúp bạn, anh ấy đã phải bán quần áo và đồ đạc trong nhà...

Chao ôi, một người viết văn trong hơn chục năm cho in tới hơn bốn mươi tác phẩm như Lan Khai mà đời sống nhiều phen khốn khó vậy thay. Thảo nào không ít nhà văn đã

ngã gục trên trang bản thảo khi cuộc đời còn quá trẻ mà sức khỏe đã quá suy kiệt. Trường hợp Vũ Trọng Phụng là một nhân chứng. Nhà văn tài năng họ Vũ trong hơn chục năm trời đã hành trình trên con đường văn học như một cầu thủ chạy nước rút, càng những chặng đường sau càng quyết liệt, tài năng càng sáng chói, nhưng đói nghèo và bệnh tật mỗi ngày càng thít chặt. Cụ bà Hà Minh Kim nhớ lại cái ngày cùng chồng lên làng Láng, thăm Vũ Trọng Phụng. Ông nằm ôm ngực ho trong căn nhà ọp ẹp, trên chiếc giường xiêu vẹo.

- Chúng tôi thương anh ấy quá - Cụ Hà Minh Kim nhớ lại. - Gia đình tôi có một chiếc ghế mây có thể kéo ra nằm được, nhà tôi mang lên cho anh ấy nằm... Tình cảnh của cụ Tản Đà hồi ấy cũng cơ cực lắm chú ạ. Cụ ấy thuê được hai gian nhà lá ở mạn dưới Ngã Tư Sở, nhưng không có tiền trả tiền tháng, chủ nhà nó đến lấy cả giường phản. Nhà tôi đến thăm thấy cụ nằm xoài ra cái chõng để viết. Nghĩ tội nghiệp, nhà tôi mang cho cái bàn ở nhà vào cho cụ viết. Những người tên tuổi, tài năng đã vậy, những người mới vào nghề viết thì làm sao sống nổi...

- Nhưng nghề văn thời ấy chắc cũng có những lúc sung sướng - Tôi gợi - Ví dụ như viết xong một tác phẩm, có tiền nhuận bút, cũng phải đưa vợ con đi du lịch một chuyến, như đi Hạ Long, Sầm Sơn, Tam Đảo...

- Làm gì có chú ơi. Ao ước thì có đấy. Ao ước được đi Hạ Long, Đồ Sơn một chuyến, nhưng chúng tôi chưa từng được thực hiện ao ước ấy. Không có tiền chú ạ. Lĩnh một cuốn sách được vài chục đồng, trả nợ tiền tháng trước là gần hết. Không biết những người khác thế nào, chứ nhà tôi khi lĩnh tiền ở nhà xuất bản xong là ra hiệu sách trước tiên. Mua sách rồi lại còn đóng bìa da, gáy mạ cẩn thận, còn bao nhiêu mới đem về nhà. Tính nhà tôi là không có được hỏi chuyện tiền nong. Cứ yên lặng mà cầm tiêu thì không sao, chứ hỏi đến, hoặc cần nhân là lại cầm đi, rủ bạn tiêu cho bằng hết. Tôi biết thế nên chẳng bao giờ hỏi. Có bao nhiêu tiêu bấy nhiêu, nếu thiếu thì chị em tôi lại đành khâu thuê vá mướn. Đấy, thế thì chú đủ biết là có tiền đâu để đi du lịch. Vả lại ngày ấy đi lại đâu có tự do dễ dàng như bây giờ. Phải có thẻ căn cước, lại bị kiểm tra ngặt nghèo lắm. Thở thực dân khổ thế...

Trong câu chuyện, không ít lần cụ Hà Minh Kim đã khóc. Những giọt nước mắt dường như tích đọng từ năm mươi năm trước đây giờ mới có dịp trào ra. Tôi lại nhớ đến những cái tên sách của Lan Khai: Lầm than, Mực mài nước mắt... Có lẽ cuốn Lầm than là một trong những tác phẩm đầu tiên của văn học nước ta viết về những người thợ. Để viết tác phẩm này nhà văn đã phải nhờ một người ký mả là Vũ Đình Mẫn dẫn đường vào

mỏ than Xuân Hòa, Tuyên Quang để lấy tài liệu. Ông Vũ Đình Mẫn sau này là đại tá quân đội nhân dân Việt Nam, đã mất cách đây vài năm. Cuốn Lầm than viết về tình cảnh khốn cùng của những người thợ mỏ, về bọn ma cô chuyên dẫn gái cho bọn chủ mỏ. Khi cuốn sách in ra, năm 1936, bọn cai, ký và chủ mỏ than Xuân Hòa đã dọa giết nhà văn, khiến một thời gian khá dài ông không dám về Tuyên Quang. Riêng cuốn Mực mài nước mắt, một cuốn tự truyện, thì ông lại khai thác hầu như toàn bộ cuộc đời của mình, của vợ con mình để tái dựng lên thân phận một người cầm bút kiếm sống bằng...văn. Nhân vật chính của cuốn truyện tên là Khải, một biến dạng của tên Lan Khai. Các nhân vật khác như cô Kim, cháu Diệp là tên thật của vợ và con ông. Rất may là trong số 42 tác phẩm của Lan Khai, gia đình anh Lan Diệp còn giữ lại duy nhất được hai cuốn sách trên, vừa qua anh Lan Diệp đã gửi vào thành phố Hồ Chí Minh cho nhà nghiên cứu văn học Trần Hữu Tá để làm Tổng tập văn học.

Có một cuốn sách kỳ công nhất, tâm huyết nhất mà nhà tôi đã bỏ ra hơn mười năm trời để viết - Cụ Hà Minh Kim kể trong niềm nuối tiếc. - Đây là cuốn sách viết không phải để kiếm gạo, mà thực sự là niềm tâm huyết về văn chương, về cuộc đời. Cuốn sách này chính tay tôi đã chép và sắp xếp lại bản thảo cho nhà tôi nhiều lần. Đó là cuốn Việt Nam, Người đi đâu? Một cuốn tiểu thuyết lịch sử, trong đó có những thế hệ nhân vật xuyên suốt từ thời thực dân Pháp mới đặt chân đô hộ, đến thời phong trào Cần Vương và Đông Kinh nghĩa thực, rồi đến các phong trào chống Pháp sau này... Tiếc rằng nhà tôi đã không kịp hoàn thành tác phẩm đó. Và càng tiếc hơn nữa là qua những đợt tản cư, những lần di chuyển, tôi đã không giữ được... Đúng là nhà tôi cũng như nhiều nhà văn trước đây phải kiếm sống bằng văn, phải vật lộn với ngòi bút để sinh kế hàng ngày. Nhưng đâu phải lúc nào họ cũng hạ thấp văn chương đến thế. Họ hiểu rằng chính văn chương đã nuôi dưỡng tâm hồn con người, văn chương là sự nghiệp của đời họ. Vì thế có những tác phẩm, họ đã đánh cược cả cuộc đời.

Tuyên Quang, 17-6-1991